

ÖZGÜRLÜK
ÖZERKLİK
ve SANAT

KÜLTÜR SANAT VE TURİZM EMEKÇİLERİ SENDİKASI

Adına Sahibi: Yavuz Demirkaya - Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Yusuf Sağlam

Kültür Sanat Sen Yayınları Özel Sayısı - Eylül 2014

Yazışma Adresi: Meşrutiyet Cad. 29/11 Kızılay / ANK.

Tel&Faks: 0.312 232 12 51

www.kultursanatsen.org.tr - iletisim@kultursanatsen.org.tr

Baskı: Patika Ajans Mat. Rek. Org. Tic. Ltd. Şti. Meşrutiyet Cad. 54/16 Kızılay/ANK.

Tel: 0.312 431 22 11

Baskı Adeti: 1000

ÖZGÜRLÜK ÖZERKLİK ve SANAT

12 Mart 2009

Panel Kitabı

ÖZERK
SANAT
KONSEYİ

BASIN BİLDİRİSİ

Sinema, plastik sanatlar, müzik, sahne sanatları, yazın, tasarım alanlarında faaliyet gösteren 76 sanat ve sanatçı

kuruluşunu kapsayan“Özerk Sanat Konseyi” Yürütme Kurulu, 2009 yılında ülkemiz sanat ortamı ve duyarlı yurttaşlarımızla buluşarak, sanat ortamına yansıyan siyasal-toplumsal gelişmelere ilişkin kaygı ve düşüncelerini paylaşmaya çalışmaktadır. Bu kapsamdaki çalışmalarını 1995 yılından beri yapılan, sanat alanlarının sorunları ile

“Türkiye Sanat Kurumu” yasa tasarısı taslağının gündemde olduğu “Sanatçılar Kurultayı” çalışmaları içinde ele alan 6.SANATÇILAR KURULTAYINA DOĞRU projesi kapsamı altında çeşitli toplantılar gerçekleştirmekte; Kurultaydan önce o yılın sanata yansıyan önemli bir sorununu gündemine alarak tartışmaya ve çözüm aramaya gayret etmektedir.

Bildiğiniz gibi geçen yılın en önemli sorunu olan Anayasa hazırlık çalışmalarının sanat hayatımıza yansımalarının işlendiği YTÜ Oditoryumunda “Anayasa ve Sanat” başlığı altında gerçekleştirdiğimiz Panel / Forum, bu kapsamdaki toplantıların ilkiydi. 12 Mart 2009 günü ikincisini Mimarlar Odası Yıldız Hizmet Binasında geniş bir katılımla gerçekleştirdiğimiz toplantının ana teması ise günümüzün en önemli konusu olan “Özgürlük, Özerklik ve Sanat” olarak gerçekleştirildi.

Özerk Sanat Konseyi Yürütme Kurulu’ muz 25 Haziran 2009 tarihinde sanat ve sanatçı kuruluşları ile T.C Kültür Bakanlığı’nın özgürlük ve özerklik konularını gündeme getirdiği bu günlerde “Özgürlük-Özerklik ve Sanat” Panel/Forumun özet çalışmasını kamuoyu ile paylaşmak amacıyla bir basın açıklaması yapma kararı almıştır.

Basın Açıklaması

25 Haziran 2009

Konseyimizin, ülke kapsamında özerk bir sanat kurumu oluşumunu hedefleyen “Türkiye Sanat Kurumu” yasa tasarısı taslağını kamuoyuna sunmasının ardından düzenlediği bu ikinci panel /forum, gerek konuşmacıların üstünde durdukları geniş kapsamlı konular ve gerekse katılımcıların gösterdiği duyarlık açısından, çok verimli ve yararlı bir çalışma olarak değerlendirilmiştir.

Panelin açılışında; Canol Kocagöz, ÖSK Dönem Sekreteri ve Eyüp Muhcu evsahibi kurum TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Büyükşehir Şube Başkanı olarak toplantıyı açan kısa konuşmalar yaptılar. T.C. Kültür ve Turizm Bakanı Ertuğrul Günay’ın Almanya’da bulunmaları nedeniyle katılmadığını bildiren Bakanlık adına İstanbul İl Müdürü Doçent Dr. Ahmet Emre Bilgili katıldı ve toplantı sürecinde bazı açıklamalarda bulundu.

Gülsüm Cengiz yönetimindeki “Sanatın Özerkliği ve ÖSK Deneyimi” başlıklı I.Oturumda, ÖSK Dönem Sözcüsü olarak Yılmaz Onay, ÖSK’nin ilkeleşmiş görüşlerini özetledikten sonra güncellik kazandığı için **Devlet Tiyatroları, Opera, Bale, Senfoni, Şehir Tiyatroları, ödenekli statü kazanmış Belediye Tiya-**

troları gibi ödenekli kurumlarımızın ülkemiz düzeyinde taşıdıkları **“özgün”** önemini ve bu öneme ters düşercesine artırılan sorunlarını ayrıntılıca açıkladıktan sonra, (yasa tasarı taslağındaki özerk kurumca düzenlenecek modele göre özerk işleyişe kavuşturulmaları talebi saklı kalmak kaydıyla) hiç değilse şu andaki statülerinden (örneğin devlet memuru olma güvencesinden) bir adım geri gitmeksizin özenle korunmaları zorunluluğunu sergiledi. ÖSK'nin kuruluşundan bu yana emeği geçmiş önceki başkanlar olarak, Hüsamettin Koçan, Tamer Levent ile Cengiz Bektaş, geçmiş deneyimlerini ve bugüne bakışlarını dile getirdiler. Ayrıca Koçan, yalnızca eleştirme ve yakınmayla yetinilmeyip yapıcı proje sunumları yapmak gereğini dile getirdi ve bu çerçevede, sunulmuş olan yasa tasarı taslağının örnek olarak altını çizdi. Bektaş, güncel politik olaylarda da tavır koyma görüşünü belirtti ve Levent, **“sanatçı”** kavramındaki yanlış kullanımın hâlâ sorun olarak sürdüğünden yakındı.

Kubilay Önal yönetimindeki **“Özgürlük ve Özerklik”** başlıklı **II. Oturumda**, Prof. Dr. Ülkü Azrak, sanatsal yaratış ve ifade özgürlüğü ile kamusal destek ve özerk işleyiş yönünden, mevcut anayasal haklar, bunların değerlendirilip genişletilmesi, gibi yaşamsal sorunlara ilişkin aydınlatıcı açıklamalar ve ufuk açıcı perspektifler getirdi. Av. Ünsal Piroğlu, yasa tasarısı taslağına hukukçu gözüyle de yaklaşarak taslağı olumlayan bir bakış getirdi ve böylece konsey olarak önem verdiğimiz taslağa değerli bir ikinci destek daha gelmiş oldu.

Fikret Terzi yönetimindeki **“Forum”** bölümünde ise, ÖSK'ni oluşturan sanat örgütlerinin her daldaki temsilcileri, görüşleriyle çok değerli katkılar sağladılar: Daha bu sanat dallarının somutlanmasıyla da, **“sanatçı”** kavramına bir meslek adıymış gibi sığınmaya çalışan ticari icracıları yalanlarcasına, her dalı kendi meslek adıyla niteleyen konseyimiz, böylece o kavramın yanlış kullanımının, artık sanat alanının değil, belki ancak tıp alanının bir konusu olabilecek kadar daraldığını ve sorun olmaktan çıktığını kanıtlıyordu.

“Yazın Alanı”ndan TEB adına başkan Üstün Akmen, kendisi katılmadı ama görüşlerini yazılı olarak ilettiler ve Forum'a sunuldu. TYS adına başkan Enver Erçan, görüşlerini bizzat kendisi sergiledi. **“Sahne Sanatları Alanı”**ndan, TOMEBA adına Orhan Kurtuldu ve İŞTİSAN adına Haşmet Zeybek birer konuşma yaparak görüşlerini dile getirdiler. **“Plastik Sanatlar Alanı”**ndan UPSD adına Bedri Baykam bizzat katılarak görüşlerini çalışmaya katarken SAN-ART adına Prof. Dr. Jale Erzen, kendisi gelemedi ama gönderdiği tebliğ, Forum'a sunuldu.

“Sinema Alanı”ndan BSMB adına Hilmi Etikan; **“Tasarım Alanı”**ndan Sahne Tasarımcıları Derneği adına aynı zamanda ÖSK Sözcüsü de olan Evcimen Perçin ve **“Müzik Alanı”**ndan MESAM adına Ali Rıza Binboğa, adı geçen sanat dallarından Forum'a değerli ilettiler taşıdılar. **“Karma Alan”**dan Kültür-Sanat Sen adına Yavuz Demirkaya, kapsamlı bir incelemeye dayalı sunumuyla kültür-sanat emekçilerinin konumunu ve tavrını ifade ederken genelde sorunlara emek açısından bakışı formüle etti. Mizah Üretenler Derneği adına Ergin Gülen, görüşlere kendi özgün yorumu ile zenginlik kazandırdı, Nazım Hikmet Kültür Merkezi adına Orhan Aydın, politika ile sanat arasındaki organik ilintiyi, ÖSK özelinde ve sınıfsal açıdan dile getirdi.

Nihayet çok değerli **genç sanatçı-öğrenci**'lerden Işık Özçelik (heykel) ve Ezgi Bakçay (sinema), zaman sıkışıklığı nedeniyle yazık ki kısa tutmak zorunda kaldıkları konuşmalarında, konseyimizin tüm güçlülere karşın sürdürdüğü çalışmaların asıl gençler içinde yankı bulduğunu ve gençler açısından ne kadar önemli olduğunu vurgulayarak ÖSK'ne en büyük armağanı sundular.

Heykeltıraş Meliha Sözeri'nin baştan sona sunumunu yaptığı "**Özgürlük, Özerklik ve Sanat**" Panel/Forumumuza, tanınmış müzisyenimiz Ömer Özgeç'in, yetiştirdiği genç bir değer olan Güneş Özgeç Yunak ile yaşattığı dört başı mamur dinleti "güzel sanat"ın noktasını koydu.

Sonuç olarak:

- 1- "Sanat" ve "Sanatçı" kavramlarına ilişkin süregelen tartışma, bu toplantıda noktalanan düzeyde açıklığa kavuşmuştur. "Sanat", imgelerle çalışan bir yaratıcı faaliyet alanı olarak, "bilim", "hukuk", "teknik", vb. özgün ve genel bir kategoridir. Yasa Tasarısı Taslağımızda "sanatçı" ise şöyle tanımlanmıştır: "Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda sıralanan sanat dallarında ürün veren ya da icra eden yaratıcı ve yorumcular".
- 2- ÖSK çatısı altında; Yazın (Edebiyat...), Sahne Sanatları (Tiyatro, Opera, Bale, Dans...), Müzik (Klasik, Geleneksel, Popüler Müzik...), Görsel Sanatlar (Plastik Sanatlar, Fotoğraf, Karikatür...), Tasarım (Grafik, Mimarlık, Endüstri ve Sahne Tasarımı...), Görsel - İşitsel Sanatlar (Sinema, TV, Elektronik Medya...) alanlarında kümelenen sanatçı örgütlenmelerinin ortak amacı; sanatçıların kendi üretimlerini özgürce geliştirebilmeleri için özerk bir örgütlenme modelini ülkemizde hayata geçirmektir.
- 3- Bu anlamda ÖSK'nın tüm çabasının iki vazgeçilmez olguya dayandığı:
 - a. Sanat alanına kamu desteğinin tüm uygar dünya uygulamalarında olduğu gibi olmazsa olmaz koşul olduğu,
 - b. Sanat alanında özerk işleyişin yine tüm uygar dünyada uygulandığı gibi bir zorunluluk olduğu, bir kez daha doğrulanarak, kamu desteği olmaksızın özgürlük iddiasında bulunmanın, pratikte piyasa hegemonyasının esiri olmak ve hem kendini, hem de toplumu aldatmak sonucunu doğurduğu,
 - c. Özerklik olmadığında ise sanatsal özgürlüğün yara aldığı,
 - d. Bu her iki olgunun da, sanatın ve sanatçının insanlığa karşı sorumluluğunun diyalektik bütünleyicileri olmakla, birinin ötekine asla feda edilemeyeceği, her ikisinin birlikte var olmasının kaçınılmaz zorunluluk olduğu, bir kez daha vurgulanmıştır.
- 4- Çünkü, sermayenin kurallarıyla işleyen sanat yapılanması (kültür endüstrisi) içerisinde tüm sanatçıların, özellikle genç sanatçıların kendini oluşturu-

ma ve geliştirme şansı giderek azalmaktadır. Bu anlamda sanatçılar, ancak örgütlü bir güç odağı oluşturduğuna talepleri bir baskı unsuru olabilecek ve sanatçı olarak yaşayabilme haklarını geri alabileceklerdir. Kendilerini yeniden sanatsal yaratıya yönlendirebilmek için gereken yaratıcı emeğin karşılığını alabileceklerdir.

- 5- Kuşkusuz bu talep, kamu yararının unutulduğu bir ülkenin barınma hakkı, sağlık hakkı, eğitim hakkı ve yaşama hakkı mücadelesiyle paralel olarak sürdürülmelidir. Bugün her türlü yönlendirmeye karşın, düşüncelerimizi, bedenlerimizi, geleceğimizi esaretten kurtarmak için sanata ihtiyacımız artmaktadır. Toplumsal hayata, mücadele ve eylem biçimlerine, düşüncelere ve inançlara, insana en yakışan biçimi sanatçılardan başka kim verebilir? Yıkıcılığa karşı yaratıcılığı, ölüme karşı yaşamı sanatçılardan başka kim savunabilir?

76 SANAT VE SANATÇI KURULUŞLARI ADINA
ÖZERK SANAT KONSEYİ YÜRÜTME KURULU

“ÖZGÜRLÜK, ÖZERKLİK ve SANAT” FORUMUNUN SAYGIN KONUKLARI...

ULUSLAR ARASI TİYATRO ELEŞTİRMENLERİ BİRLİĞİ TÜRKİYE MERKEZİ ADINA;
HEPİNİZİ SAYGIYLA SELAMLİYORUM.

Değerli dostlar.

Bilinen bir gerçek var ki, günümüzde çok sesli müzik ve sahne sanatları, artık ciddi anlamda kamu desteğine gereksinme duymakta. Bu olgunun sadece ülkemizde değil, bütün dünyada böyle olduğu da ayrı bir gerçek... Kamu desteği verilmediği ya da azaldığı taktirde üretimde hem miktar, hem de kalite olarak düşüklük tehlikesi kaçınılmazcasına çiban başı oluyor. Örnek isterseniz, Sovyetler Birliği dağıldıktan sonra, Rusya Federasyonu’nda ki sanat etkinliklerinin doğrudan doğruya artık bu tehlikeyle karşı karşıya oldukları örneğini hemen aklıma ilk gelen olarak verebilirim. Diğer taraftan, Amerika Birleşik Devletleri’nde senfoni ve filarmoni orkestraları için fon bulmanın her geçen gün daha da zorlaştığını duymaktayız. Gene ABD de, orkestraları desteklemek için kurulmuş olan vakıfların, hele bu küresel ekonomik kriz koşullarında her geçen gün daha da büyük sıkıntılarla boğuştuklarını yakından biliyoruz.

Türkiye Cumhuriyeti’nin temellerini çağdaş sanat ve sanatçılarla kurmak ve güçlendirmek isteyen Atatürk, devletin tüm desteğini hem maddi, hem de manevi olarak zamanında sanatçının emrine vermiş. Ne güzel! Cumhuriyet tarihi kronolojisi de bu konuda örneklerle dolu... Atatürk’ün ölümünden sonra, aynı geleneği İsmet İnönü’nün de sürdürdüğünü, en azından iyi niyetle sürdürmek istediğine tanık olunmuş. Ancak daha sonrasının sonuçları olabildiğince hazin... Anlaşıyor ki, Türkiye’de sanatçı, devleti çok kısa bir süre için yanında duyumsamış.

Hepimiz biliyoruz ve de pek yakından tanıdık, devlet günümüzde sanatçısını memur statüsünde tutmakta. Yani bir anlamda desteğini memuruna vermekte...

Sanatçı memur olur mu?

Olabilir mi?

Elbette olmaz, olamaz. Ama devlet, memur sanatçılara maddi destek sağlamasıyla övünmekte... Övünürken, memur sanatçılarımızı memur olmanın kaçınılmaz sorunlarıyla baş başa bıraktığının farkına da bile değil. Dolayısıyla siyasal iktidarın “Bürokrasi” üzerindeki olumsuz denetimi, Cumhuriyetin ilk yıllarında yere göğe sığdıramayan sanatçılarımızı ister istemez etkilemekte, yaratılarını kösteklemekte.

Farklı siyasal görüşteki iktidarların sanatı kendi görüşleri seviyesine çekmeleriyle apayrı bir sorun teşkil etmekte. Ne tuhaftır ki, korumak ve desteklemek amacıyla sanatçısını “Devlet Memuru” yapan görüş, onu devletin tüm memurlarıyla birlikte itip kakmakta, her vesileyle hırpalamakta.

İşin özü, devlet yaratıcılıkta özgürlük gerektiğini, sanatçının özgürlüğü için sanat yönetiminin özerklikten geçtiğini ve özgürlük ve özerkliğin özgün sanatı geliştireceğini bilememekte yada bilmezden gelmekte. Devlet, sanat ve kültür politikası olarak sadece destekleme yolunu seçmemekte, kendi yasasına göre kendi yönetimini yıllardan bu yana oluşturan cumhurbaşkanlığı senfoni orkestrası'nın mütevazî örneğini bile kulak arkası etmekte. Böylece sanat ve kültür alanında çifte standart etkinliği bilerek ve de istenerek sürdürülmekte...

Muhalefette iken, iktidarın izlediği kültür sanat politikasını eleştiren ve savunduğu de devletin sanat kurumlarının “Özerkliğini” savunan politikacılar, iktidara gelince, ele geçirdikleri denetim ve yönlendirme gücünü yitirmemek için, ya söylediklerini tümüyle unutmakta ya da sadece “adet yerini bulsun” kabilinden üç beş göstermelik çalışmayla günlerini gün etmekte.

“Özerk Sanat Konseyi”, “İşte bu ahval ve şerait içinde” dahi olsa, bütün bu olguları göz önünde bulundurarak kendi sanat dallarında mükemmeli üretme çabasında ki sanatçıların bu çalışmaları sırasında hem sanat ve kültüre ayrılan fonların artırılması, hem de devletin sanat kurumlarının özerkleştirilmesi çalışmalarına destek vermeyi yıllardan beri sürdürmekte.

Değerli konuklar.

“Özerk Sanat Konseyi”nin görev üstlenmesinin; Yani fonların artırılması ve özerkliğin sağlanması için çaba harcamasının, Türkiye Cumhuriyeti'nin temel nitelikleriyle ilgili bir sorumluluk taşımakta olduğu kanısındayım. Türkiye'nin Milli Gelirinden pay alan tüm sanayiciler, bankacılar, sigortacılar, kurumlar vergisi mükellefi tüccarlar ve benzeri faaliyet yapanlar sanat ve kültüre katkıda bulunmaya sadece özendirilmemeli, yönlendirilmeli diyorum. Özerklik konusunda politikacıların sanatçıları aldatmasına artık izin verilmemeli.

UNESCO'nun sivil toplum kuruluşu olan Uluslar arası Tiyatro Eleştirmenleri Birliği'nin Türkiye Merkezi adına, örgütlü her türlü çabanın politikacıları yönlendirmek üzere kullanılmasından yana olduğumuzu huzurlarınızda açıklıyorum.

Gösteri yapılacak sahnesi, konser verilecek salonları son derece kısıtlı olan günümüz Türkiye'sinde, devletin sanata hala özgürlük ve özerklik sağlayamaması politikacılarımız açısından hiç kuşkusuz çağın utancıdır.

Birliğim Adına hepinize saygılarımı sunuyorum.

Üstün AKMEN

ULUSLARARASI TİYATRO ELEŞTİRMENLERİ BİRLİĞİ
TÜRKİYE MERKEZİ Başkanı

KÜLTÜRÜN ÖZELLEŞTİRİLMESİNE KARŞI MÜCADELE YÖNTEMLERİNDEN BİRİ : ÖZERKLEŞME

Günümüzde kapitalizm sınıf iktidarını daha rahat yürütebilmek, işçiler ve emekçiler üzerinde baskısını artırarak sürdürebilmesinin yollarından birinin de geniş halk yığınlarının kültürü üzerinde etkili olmak olduğunu anlamıştır. Bunun **en etkili yolunun da kültürün ve sanatın özelleştirilmesinden geçtiğini görmüştür.**

Sermaye, egemenliğini devam ettirebilmek için metalaşmamış her şeyi yok etmeye çalıştığı gibi **metalaşmamış kültürü ve sanatı da yok etmeye çalışmaktadır.** Bunun için de kapitalizmin sacayağı olacak dünya çapında kendi denetiminde yeni payanda yasalar ve sanat örgütleri kurmak için çaba göstermektedir. Sermaye, “Uluslararası Para Fonu” başta olmak üzere çeşitli fon ve kuruluşları sanat ve sanatçı örgütleri üzerine salarak kapitalizmi daha uzun yaşatacak sanat ve kültür kurumlarına parasal destek üreten tavrını artırarak sürdürmekte, aynı zamanda parasal destek kurumlarını oluştururken **kültür ve sanatı da sermayenin ana amacı kar üreten yapılarla bir şekilde bütünleştirmek istemektedir.** Bunun adına da “küresel sanatsal davranış biçimleri” demektedir. Hâlbuki sanatın ve kültürün buna hiçbir zaman ihtiyacı yoktur ve olmayacaktır. Çünkü sanat ve kültür zaten evrenseldir. Böyle bir bağımlılık sanatın artistik gelişimini azaltacağı gibi, sanat ve kültür üzerinde sermaye denetimini de en üst seviyeye çıkaracaktır.

Kapitalizmin geldiği süreçte sanatı meta haline getirerek piyasalaştırması, kültürün özelleştirmesini her geçen gün hızlandırarak sürdürme çalışmaları kültür ortamının daha da yozlaşmasına sebep olmaktadır. Sanatta ve kültürde geline bu durum da sanat alanlarında hızlı bir kamplaşmaya sebep olmakta gerçek sanat üretiminin yaratıcılığını azaltmakta, sanat ve kültür hayatını tahrir etmektedir.

Dünyada 1980 sonrası emperyalizmin kültür politikalarına bakacak olursak kabaca aşağıdaki olayları hem görür hem de hayatımızın her alanında yaşarız. Herkes tarafından doğal karşılanan ücretsiz kütüphaneler, ücretsiz girilen müzeler, parasız normal eğitim ile sanat eğitimi, diğer bir deyişle, **1980’den sonra küçük paralarla başlayan, daha sonra artarak yükselen ücretlerle küresel sermayenin emrine sunulmaya başlayan, halkın elinden alınmış sosyal devletin tüm hakları ile ulaşamayacağı seviyelere çıkartılan sanat ve kültürle ilgili haklar.**

Kapitalizm 1980 sonrası Dünya’da sinema, plastik sanatlar, müzik, sahne sanatları, yazın ve tasarım alanlarında sınıf diktatörlüğünü devam ettirmek için yeni yöntemlerle kültürü ve sanatı özelleştirmeye yöneldi. Bunun için yeni

yasalar çıkardı, kurumlar kurdu, kendine ayak bağı olanları ya tasfiye etti, ya da başka biçimlere soktu. Mevcut sanat kurum ve kuruluşlarının yapılarını kapitalizmin finans kurumlarıyla amorf bir yapıya soktu. Hatta topluma dikte ettirerek kabul gördüreceği sermaye adına düşünen ve sansürleyen küratörlük gibi sermayeye payandalık yapan yapılar ortaya çıkardı. Şirket kültür merkezleri kurdurarak sermaye adına ürettiği sanat ürünlerini buralarda sergiletti ve icra ettirdi. Holdinglere yayınevleri kurdurttu. Özel sanat müzeleri kurmalarını yasallaştırdı. Hatta kamunun elinde olan kamu müzelerini özelleştirmek için yeni yasalar icat etti. Kütüphaneleri tasfiye etti. Halkın kitaba ulaşımını zorlaştırdı. Editörler ve küratörler satın alarak bu yapıların başına oturttu. Sermaye sınıfı eksenli sanatı topluma dayattı.

Sermaye partilerinin egemen olduğu yerel yönetimlerde sermaye sınıfının emrinde festivaller gerçekleştirildi. Belediye bütçelerini borç verdiği fonlarla destekledi. Burada adı kültür merkezi olan kurumlar kurdu. Sanat mekânlarına müdahale ederek işlevsiz kıldı. Kültür ve sanat yapılarını parçalayarak ayrı yapılara böldü. Bunu da gelişen teknoloji olarak insanlığa lanse etti.

Yaratıcı ve icracı sanatçılar sanat yapma hakkı ve yaratma özgürlüğünü hayata geçirmeye başlayan sanat ve sanatçı kuruluşlarının yaptığı çalışmalar dünya çapında insanlığı ileri götürecek toplumsal dinamikler içinde yer almaya başlaması kapitalizmi endişelendirdi.

Emperyalist yapısıyla iyice gericileşen kapitalizm, sanata karşı yeni tedbirler almasının kaçınılmaz olduğunu anladı.

1980 yılı sonrası kapitalizm bunalımını gidermek için aldığı uluslararası kararların içinde sanat alanlarına müdahalede vardı. Bu tedbirleri de en başta 1981 yılında ABD başkanı Ronald Reagan, İngiltere başbakanı Margaret Thatcher olmak üzere her ülkede erkte bulunan sermayenin adamlarına uygulatmaya çalıştı.

Tabi ki bu ülkelerden biri de her alanda emperyalizmin tamamen güdümünde bulunan ülkemizdi. Ülkemize dikte ettirdiği en büyük projeleri 12 Eylül 1980 askeri darbesinden sonra tüm parti, sendika, meslek odaları, derneklerle beraber kapatılan sanat kuruluşlarının yerine 1986 yılında dört sanat alanı birde derleme - toplama alanı olmak üzere beş alanda kurulabileceğini yasalarla dayattığı meslek birlikleridir. Halbuki meslek birlikleri ile sanat örgütleri karşı karşıya getirilemeyecek ayrı örgütlenme biçimleridir. Hatta iyi idari yasalar düzenlenebilirse birbirlerini destekleyen yapılar olabilir. Sermayenin her alanda sanatçıların iradelerinin dışında tek meslek birliği kurdurmaya çalışması ve sanatçılarında bu birliklerde toplanmasını sağlama

yapılandırmaları küresel sermayenin dayattığı çalışmalar, daha doğrusu saldırılar sanat alanlarında ki kuruluşlar (dernekler-sendikalar-meslek odaları-kooperatifler) tarafından boşa çıkarıldı.

12 Eylül 1980 den sonra sermayenin en güçlü döneminde sanat alanında oluşturmadığı, sermaye sınıfının kendi yandaşlarına oluşturmaya çalıştığı tek meslek birliği çalışmasının boşa çıkarılmasına kısaca sanatçıların çok sıkı olmasa da 12 Mart 1971 askeri darbesinden sonra gelişen, 1974 yılından sonra sanat alanlarında seslendirilmeye başlanan “**Sanat Alanlarının Özerkleşmesi**” çalışmaları tartışmalarıydı. Bu tartışmalar Türkiye halkının mücadelesinde olan bölünmelerin sanat alanına da yansımından, tartışa tartışa özerk bir yapı oluşturulamadan 12 Eylül 1980’ne gelindi. Ama her olumsuzluktan olumlu bazı sonuçlar çıkabileceği için tartışmalardan çeşitli sanat alanlarında faaliyet gösteren birkaç sendika ile birkaç derneğin ortaya çıkması sanat alanlarının ufak da olsa bir kazancıdır diyebiliriz.

Sermayenin dayatmalarına karşı 27 – 28 Mart 1995 tarihlerinde İstanbul Atatürk Kültür Merkezi (AKM) de yapılan sinema, yazın, sahne sanatları, plastik sanatlar, müzik ve tasarım alanlarında faaliyet gösteren sendika, dernek, meslek odası, kooperatif, vakıf şeklinde faaliyet gösteren çeşitli sanat kuruluşları “**Sanatta Özerk Yapılanma ve Yaratma Özgürlüğü**” konusunu işleyen **1.SANATÇILAR KURULTAYI**’nın sonuç bildirgesinde sanat alanına **yeni bir örgütlenme anlayışını** öneriyordu.

“Bugün Türkiye’de sanatçının sanat yapma hakkı ve yaratma özgürlüğü, tartışılır hale gelmiş; buna karşın, sanat ortamı ile sanat- sanatçı örgütlerinin ayrı ayrı dağınık çabaları yetersiz kalmaya başlamıştır. Bu endişeleri paylaşan sanatçı örgütleri olarak 1995 yılında örgütler arası geniş ve ilkeli katılımlarla birlikte bir çalışma sürdürmeye yönelik bir yapı oluşturmayı, sorunları birlikte çözmeyi kararlaştırmıştır.”

“...Ülkemiz sanatçılarının ve sanat örgütlerinin geniş katılımlı birlikteliğini, sanatçı haklarının savunulmasını sanat üretiminin iletişim kanallarının yasal güvencesi olan, yönetsel ve mali bağımsızlığa sahip taraf olma ehliyeti olan Özerk Sanat Kurumunun oluşturulması, tüm sanatçı örgütlerinin talebidir.”

Bu öneri sermayenin kültür üzerine planlarını tam olarak yok etmese de sanatın ve sanatçının, kültürün özelleştirilmesine, piyasalaştırılmasına ve kontrol altına alınarak sermayenin tam denetimi altına alınmak istenmesine karşı oyununu bozan bir örgütlenme modeli olarak belirmişti.

Ülkemizdeki sanatçı potansiyeli sanatçıların dünya ölçeğinde yaptığı çalışmaların ilk örneğini oluşturan Britanya Özerk Sanat Konseyi ile ABD'deki Ulusal Sanat Vakfı özerk yapılarını inceleyerek Türkiye'de sermayenin sanat alanları üzerindeki baskılarını ve saldırılarını savuşturacak kalıcı bir Özerk Sanat Konseyi çalışmalarını yürütmeye devam ediyor.

Ayrıca katılımcı 76 sanat ve sanatçı örgütlerinin **“Özgür sanat için, özerk sanat kurumu”** talebi ile yaptığı beş tane sanatçılar kurultayında sanat alanlarının birlikte oluşturduğu **Türkiye Sanat Kurumu Yasa Tasarısı Taslağı** projesini tartışmak için sermayenin önüne koyarak mücadelesine devam ediyor.

Sinema, yazın, plastik sanatlar, müzik, sahne sanatları ve tasarım alanlarının son yıllarda ki en büyük sorunu olan kültürün ve sanatın **“işletmeleşmeye”** dönüşmesi hem sanatın gücünü, hem de kalitesini düşürmektedir.

Küresel sermayenin denetimine sokularak şirket ve holdinglerin tanıtım, yayılma ve sömürülerinin maskeleri olarak kullanılmaya çalışılan anlayışa karşı direnen sanat ve kültür, emperyalizmin saldırılarına karşı sanatın eleştirel ve siyasal gücünü korumanın yollarından biri olarak mali ve siyasi bir özerk yapılanma mücadelesi veriyor.

Başta meslektaşım karikatürcüler olmak üzere tüm sanat alanlarındaki Türkiyeli sanatçılar ile **Dünya sanatçılarını mali ve siyasi bir özerk sanat örgütlenmesine çağırıyorum.**

Canol KOCAGÖZ
Karikatürcüler Derneği Temsilcisi
Özerk Sanat Konseyi
Dönem Genel Sekreteri

MİMARLAR ODASI – YILDIZ SARAYI DIŞ KARAKOL BİNASI “ÖZGÜRLÜK ÖZERKLİK ve SANAT”

12 Mart 2009

MELİHA SÖZERİ - Sevgili dostlar, Özerk Sanat Konseyinin 6. Sanatçılar Kurultayı Dizisi kapsamında düzenlenen “ve Sanat” konulu panellerden ikincisi olan “Özgürlük Özerklik ve Sanat” paneline hoş geldiniz. Panelimiz açılış konuşmalarının ardından, ilk oturum “Sanatın Özerkliği ve ÖSK Deneyimi”, ikinci oturum “Özgürlük ve Özerklik” ve forum bölümlerinde sanat ve sanatçı örgütlerinden bakışlarla devam edecektir. Bu konuşmaların ardından dinleti ve kokteyl olacaktır.

Açılış konuşmasını yapmak üzere ÖSK Dönem Genel Sekreteri Karikatürist Sayın Canol Kocagöz’ü davet ediyorum. (Alkışlar)

CANOL KOCAGÖZ - Yerime geçmeden önce burada toplantımızın ruhuna uygun daha önemli bir durum ortaya çıktı arkadaşlar. Türkiye Gazeteciler Sendikası’na bağlı Atv ve Sabah Gazetesinde bir grev var. Bu grevdeki arkadaşlarımız şu anda toplantımıza geldiler ve bize yaşanan grev ile grevin oluşumunu anlatacaklar. Onları buraya davet ediyorum, buyurun arkadaşlar. (Alkışlar) Kendinizi tanıtır mısınız?

ÖZSEL TORTOP (TGS) - Aktüel Dergisinde editör olarak görev yapıyordum 13 Şubat 2009’a kadar, ama 13 Şubattan beri grevdeyiz. Bunu kimse bilmiyor, çünkü ana medya bize asla yer vermiyor, haberimizi yapmıyor. Grevimizin 5. günü kanunsuz yollardan iş akdimiz feshedildi. Hukuk mücadelemiz sürüyor, devam ediyor. Biz neden greve çıktık? Çünkü sendikalı olmamız istenmiyordu, örgütlenmemiz istenmiyordu ve tehdit yoluyla, rüşvetle sendikadan istifa etmemiz istendi. Sayımız çok azaldı, aslında bu konuda çok başarılı oldular. Sayımız çok azaldı, ama biz kalan 10 kişi greve çıktık, sonuna kadar da mücadele edeceğiz. Herkes bize soruyor “ne kadar sürecek bu grev?” diye, bu süreç bize bağlı değil, bu süreç işverene bağlı. İşveren ne zaman “tamam, anlaşmak istiyoruz sizinle, gelin oturalım, konuşalım” derse grev o gün bitecek. Her cumartesi yürüyüş yapıyoruz, Taksim tramvay durağından Galatasaray Lisesine kadar yürüyoruz, meşaleli bir yürüyüşümüz var. Sesimizi duyurmak istiyoruz, siz de eğer bu konuda bize yardımcı olursanız çok seviniriz.

ENDER ERGUN (TGS)- Gerçekten özür dileriz, biraz geciktik, ama her gün 12.00-14.00 arası ziyaretçi kabulümüz var. Balmumcu binasında, o yüzden biraz geciktik. Özür dileriz, programınızı da bölmüş olduk derdimizle. Siz özgür sanat için bir araya geldiniz, Özerk Sanat Konseyi adı altında bir araya geldiniz, biz de özgür basın için bir araya gelmeye çalışıyoruz. Biliyoruz ki, örgütlü

toplumun olduğu bir yerde özgür basın olabilir, özgür basının olabildiği yerde ancak örgütlü çalışanlar varsa özgür basın olabilir. Umarım bu yaz aylarında bir şekilde patron artık yasalara uymak zorunda olduğunu anlayacak ve bir şekilde bu işten vazgeçecek diye düşünüyoruz. Sayımız az olabilir, ama duyarlı insanların sayısının her geçen gün daha da arttığını biliyoruz. Teşekkür ederiz, sağ olun. (Alkışlar)

CANOL KOCAGÖZ- Teşekkür ederiz Türkiye Gazeteciler Sendikasına ve bu onurlu grevlerinde, mücadelelerinde yanındayız ve destekliyoruz arkadaşlar. Değerli dostlar, ben fazla uzun konuşmayacağım, ciddi bir konuşma olmayacak benim konuşmam, ama bu konuda ciddiğim tabii. Burada bizimle beraber çalışan, bize el veren ağabeylerimiz var. Onlarla beraber yürüdük ve bu safhalara geldik. Gerçekten bu mücadelelerin dibe vurduğu dönemlerde bizleri onların yaptıkları, önerdikleri şeyler ayakta tuttu.

Değerli dostlar, Özerk Sanat Konseyi olarak önemli gördüğümüz sanat ve kültürde özgürlük ve özerklik konusunu işleyeceğimiz bu panelimize katılarak bizlerin mücadelesine destek veren sayın konuklar ve çok değerli katılımcılar hoş geldiniz, sağ olun, var olun.

Türkiye'nin kültür ve sanat alanında etkin ve önemli 76 yaratıcı ve icracı, sinema, plastik sanatlar, müzik, sahne sanatları, yazım ve tasarım alanlarında ki kuruluşların bileşenlerinden oluşan Özerk Sanat Konseyi olarak yaşadığımız çağda kültür ve sanatın kamusal bir hak olduğunu, bu hakkın da meta haline getirilemeyeceğini tespit ederek kültür ve sanat alanında kamu adına yapılacak her türlü tasarrufun siyasetin gölgesinden kurtarılması ve bu hizmetin bakanlık eliyle değil, özerk bir sanat kurumu tarafından yerine getirilmesi inancındayız. Sanat kuruluşları olarak demokratik ilkeler doğrultusunda çalışacak Özerk Türkiye Sanat Kurumunun oluşturulmasıyla bilimsel ilkeler ışığında saydamlık esasında çalışacak mali ve idari özerkliğiyle sanatsal özerkliğinin birbirini dengeli bir şekilde etkileyeceği bir özerk yapılanma istemekteyiz.

Türkiye Cumhuriyeti Kültür Bakanlığıyla 1995 yılında gerçekleştirdiğimiz protokolün sanat alanının özerkleşmesini sağlamanın ilk adımıyla ilgili çalışmalarımızın ilk imzacı kurucu başkanımız Sayın Prof. Hüsamettin Koçan ve bu çalışmalara aktif olarak katılan önceki başkanlarımızdan Sayın Tamer Levent'in ve dönem sözcülerimizden Sayın Yılmaz Onay'ın, Özerk Sanat Konseyinin ilk oluşum süreciyle, gelişen yeni durumu ve sanat alanının özerkleşmesinin dünyada ve Türkiye'de nerede olduğunu bizlere a,çıklayacakları bir panelimiz ile TMMOB İstanbul Şubesi Başkanı Sayın Eyüp Muhçu' nun konuşmaları olacak benden sonra, Kendilerine teşekkür eder, hepinize saygılarımı sunarım. Teşekkür ederim. (Alkışlar)

MELİHA SÖZERİ- Canol Kocagöz'e teşekkürler. TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi Başkanı Sayın Eyüp Muhçu'yu davet ediyorum.

(Alkışlar)

EYÜP MUHÇU- Değerli sanat ve kültür insanları, mimarlar, değerli katılımcılar; Merhabalar. Bugün özgürlük, özerklik ve sanat etkinliği Özerk Sanat Konseyi tarafından organize edildi. 12 Mart seçilmesi sanırım tesadüfi değil, burada da sanatçı dikkatliliği, özeni ve duyarlılığı söz konusu. 12 Mart muhtzasının, bir başka deyişle faşist cuntasının demokratik hak ve özgürlükler üzerinde yarattığı baskıcı ve pek çok aydın, sanat, kültür ve bilim insanının hapishanelere tıkkıldığı bir dönem olarak tarihte bir kara leke olarak hatırlanıyor. Nitekim aradan geçen onca süreye rağmen 12 Eylül 1980 kara lekesini yine Türkiye toplumu yaşamak zorunda kaldı. Bugünkü koşullar 12 Mart ve 12 Eylül baskı rejiminden ne kadar farklı diye sordüğümüz zaman farkın olumlu anlamda altını çizebilecek ya da ortaya koyabilecek durumda değiliz ve nitekim bugün sanat, sanatçılar, bilim insanları baskı altında ya susturuluyor, ya hapishanelere tıkılıyor, ya işlerinden kovuluyor ya da bugün Darwin Teorisinin yayına dönüşmesi dahi yasaklanabiliyor. Bunlar bizim gerçeğimiz, bu ülkenin maalesef gerçeği ve bu gerçekler yeni süreçte kendi adını da ortaya koymaya başladı; neoliberalleşme bağlamı ilişkisi içerisinde Neo-Osmanlılık söylemi. Bu Neo-Osmanlılığın inşası süreci içerisinde bu tür baskıları daha çok hissedeceğiz, yaşayacağız.

Bu süre içerisinde sanatçıların karanlık zamanları aydınlığa dönüştürmek, olumsuzlukları olumlu hale dönüştürmek gibi son derece yaratıcı yetenekleri var. Bizler toplum olarak, aydın olarak, birey olarak bundan yararlanacağız. Bu bağlamda İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkentine değinerek sözümü tamamlamak istiyorum. 2010 Avrupa Kültür Başkenti projesi İstanbul için, İstanbul kültür ve sanatı için, mekanları için bu hizmetlerin halka ulaşması için bir olanak, bir fırsat haline gelebilirdi. Ne yazık ki bunu organize eden 2010 Ajansı sanatı, kültürü özelleştirmek, hatta bunun ötesinde bunu kentsel, kültürel mekanların, kentin ortak donatı alanlarının, sanat, kültür mekanlarının yağmaya dönüştürülmesi gibi bir girişimi söz konusu.

Böyle bir süre içerisinde bir süre önce kentin duyarlı kuruluşlarıyla artık bu arada Özerk Sanat Konseyi'nin de olduğu bir platformda 2010 çalışmalarını tartışma, değerlendirme olanağı bulduk. Bağımsız bir çalışmanın sürdürülmesi ortaklaşa karar altına alındı ve nitekim bu karar altına alınırken kimi endişelerimiz söz konusuydu yapılan çalışmalarla ilgili. Özellikle kültür ve sanat için olanakların seferber edilmesi gerekirken, başka şeyler için seferber edildiğini ve denetimsiz bir harcama yetkisinin gelecekte bir yargı süreciyle karşılaşacağını doğal olarak, böyle bir sürece hazırlıklı olmamız gerektiğinden de yola çıkarak bir bağımsız çalışma öngörmüştük. Nitekim bu kararımızdan sonra bir gelişme oldu; 2010 Ajansının Yürütme Kurulunun 3 üyesi ki, şimdiye kadar herhangi bir tartışma, uyumsuzluk söylemi eylemi dışı vurmuyordu. Nitekim Yürütme Kurulunun 3 üyesi Metin Sözen, Nuri Çolakoğlu ve İskender Pala'dan oluşan 3 üyesi Danışma Kurulunun önerisi olarak Yürütme Kurulunda yer almışlardı. 2010 Ajansı çalışmalarıyla ilgili susma hakkını kullanacaklarını

söyleyerek istifa ettiler. Bunun ne anlama geldiğini biz biliyoruz, ölçsüz bir bütçe harcaması, amacı dışında bir bütçe harcaması ve genel olarak da 2010'un amacı dışında çalışmalarını sürdürmesi gerçeği vardı. Bunun dışı vurumuydu. Bu üç duyarlı insandan, istifa eden Yürütme Kurulu üyesinden bir beklentimiz olduğunu dile getirmek istiyorum. O beklentimiz de şudur; oradaki tüm kirliliklerin, pisliklerin kamuoyuna açıklanması gerekir, duyarlılık bunu da kapsamaktadır. Sadece 2010 geleceğini düşünerek susma hakkımızı kullanıyoruz söylemi eksik, yetersiz ve hatta kamuoyunda yanlış anlamalara neden olacaktır. Bunun mutlaka düzeltilmesi gerekir. 2010 süreci içerisinde sanat ve kültür insanlarına büyük sorumluluklar düştüğü kanaatimi sizlerle paylaşmak istedim ve bu yolda adımlar atacağınızı da biliyorum. Bizler Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi olarak ve diğer toplum kurumlarıyla ilişkiler içerisinde olan meslek örgütü olarak bu süreci tersine çevirme, kültürel ve sanat kazanımları elde etme anlamında yaratıcı yeteneğinizi kullanacağınız ve ona ihtiyacımız olduğunu sizlerle paylaşmak istiyorum.

Son bir anektodla sözümü tamamlamak isterim: Dün TMMOB'ye bağlı şubelerin yerel yönetimlerle ilgili sunuşları vardı. Politikacılar gelmişlerdi. Bir de belli ki sanatçı aday vardı. Ben nereden aday olduğunu, partisini sizlere söylemeyeyim, o önemli değil, ancak salon tıklım tıklım doluyken bir tarafı boştu. Boş tarafta salonun oturma şekline göre sol tarafında biraz boşluk vardı ve bu aday arkadaşımız herkesten bağımsız olarak ayrı bir yerde, uzakta oturdu. Çünkü biliyordu ki, herhalde bu topluluktan geleceğe dair sözler çıkar, ama sürekli bir çalışma çıkması çok zayıf ve politikacılar gelecek, söylemlerini söyleyip, tanıtımlarını yapıp gidecekler diye düşünmüşlerdi ve sanatçının bu davranışını aslında ilk bakışta ben çok yadırgadım, ama düşününce sanatçının duruşuyla da topluma, topluluğa çok ciddi mesajlar verebildiğini anlayınca da mutlu oldum, sevindim. Bu süreç içerisinde bu duyarlılığınıza ihtiyacımız var ve toplantımıza bu anlamda da çok büyük katkı sağlayacağını biliyorum. Teşekkür eder, saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

MELİHA SÖZERİ- Sayın Eyüp Muhçu'ya teşekkürler. Köksal Toptan'dan gelen bir telgrafi okumak istiyorum:

“Özgürlük Özerklik ve Sanat” konulu panel foruma nazik davetiniz için teşekkür ederim. Bu anlamda panel forumun başarılı geçmesini diler, tüm katılımcıları tebrik eder, selam ve sevgilerimi iletirim.

Köksal Toptan (TMMB Başkanı)”

Görüşlerini almak için Kültür Bakanlığı adına İstanbul İl Kültür Müdürü Sayın Doç. Dr. Ahmet Emre Bilgili'yi davet ediyorum. (Alkışlar)

Doç. Dr. AHMET EMRE BİLGİLİ- Saygılarımı sunuyorum. Bu toplantıya Kültür ve Turizm Bakanı Sayın Ertuğrul Günay davet edilmişti. Kendisi gelemediği için ben geldim. Hepinize saygılarını ve sevgilerini gönderdi.

Tabii, ben aynı zamanda bir akademisyenim, onun rahatlığıyla konuşuyorum. Böyle muhalif bir ortamda devlet adına konuşma yapmanın zorluklarını bilen bir insanım, onun için akademisyenliğime sığınyorum. Tabii, kültür ve sanatın konumlandırılması, Türkiye’de konumlandırılması, İstanbul’da konumlandırılması ve kültür ve sanatın geleceğine ışık tutan bir yaklaşımda bulunabilmek için mutlaka bu toplantıların da -daha önce de katıldım ben bu toplantılara- özerkliği, yaratıcılığı ve özgürlüğü son derece de önemli. Ben çalışma alanı sosyoloji olan bir akademisyenim, hepiniz benden daha iyi bilirsiniz ki sanatın ortaya çıkabilmesi için en gerekli, en temel faktör özgürlük ve özerklik, buna da katılıyorum. Çünkü özgürlük olmadan yaratıcı bir ortam sağlanamaz, yaratıcı bir ortam sağlanmadan da sanat ortaya çıkmaz, bir sanat ürünü ortaya çıkmaz. Bunu hepimiz biliyoruz ve inanıyoruz, ama tarih boyunca da baktığımızda sanat ve sanatçılarla devlet arasında bir mesafe olduğu, bazen yakınlaşmanın, bazen bir muhalefetin olduğunu hepimiz biliyoruz, tarihe baktığımızda bunu görüyoruz. Bugün de bundan çok uzaklaşmış değiliz, ama ben şahsım adına İstanbul’un bürokratik olarak kültürünü yöneten bir insan olarak söylüyorum bürokratik olarak da altını çiziyorum; temel kültür ve sanat politikasının, kültür ve sanatın politikasının olup olmayacağı tartışması ayrı bir yana, ama eğer olacaksa kültür ve sanatın gelişmesi adına temel politikanın ya da politikanın temelinin özgür bir ortam, yaratıcı bir ortam hazırlama olduğunu, her şeyin bunun üzerine inşa edilmesi gerektiğine inanıyorum. Dediğim gibi, bunları resmi bir görüş olarak almayın, akademisyenliğime sığınarak bunları ifade ediyorum, özgürce söylüyorum.

Gerek ülkemizde, gerekse İstanbul’da kültür ve sanatı konumlandırırken ülkenizin büyüklüğüne, İstanbul’un büyüklüğüne yakışır bir şekilde konumlandırmamız gerekir, küresel gelişmeleri de dikkate alan bir yaklaşımda bulunmamız gerekir. Küreselleşme bizim adımıza çok hoş bir kavram olmayabilir, buna dair eleştirilerimiz olabilir, ama küreselleşmenin de sosyolojik olarak kaçınılmaz bir olgu olduğunu da hepimiz biliyoruz, hepimizi etkilediğini biliyoruz. Bunun küreselleşmenin mutlaka zararlı etkilerinin de, olumsuz etkilerinin olduğunu da biliyoruz, ama bu konuda bilgi ve değer üretmek küreselleşmenin zararlı etkilerini ortadan kaldırmanın temel yolunun bu alanda bilgi ve değer üretmek mücadele edilebileceğine ben inanıyorum. Bununla bilgi ve değer üretmek kısmen zararlı etkilerinden korunabileceğini düşünüyorum. Bilgi ve değer üretme işinin de belki dünyada, bizim ülkemizde bizim kültür ve sanat insanlarına düştüğünü de düşünüyorum. Benim genel yaklaşımım bu, tabii ki, bugün akşama kadar bu alanda bilgi ve değer üretmeyi ilke edinmiş konuşmacı arkadaşlarımızı hep beraber dinleyeceğiz. Ben de mümkün olduğu kadar bürokratların biliyorsunuz çok fazla vakti olmaz, bizi bekleyen başka işler de var, ama mümkün olduğunca katılmaya, dinlemeye çalışacağım, buradan bir şeyler öğrenmeye çalışacağım. Çünkü öğrenme her zaman hepinizin de bildiği gibi süreklilik arz eden bir iş.

Yalnız konuşmamı bitirmeden önce Eyüp Bey'in 2010'la ilgili değerlendirmelerine birkaç şey söylemek istiyorum çok da güncel olduğu için; Eyüp Bey'in verdiği bilgi üç yürütme kurulu üyesi değil, dört yürütme kurulu üyesi, yani seçimle gelen dört yürütme kurulu üyesi Gürhan Ertur arkadaşımız da bu işin içerisinde. Tabii, bugün sonuç itibarıyla 2010'da yaşananlar hepimizi üzmüştür, bunu ifade ediyorum, ama 2010'daki tartışma ideolojik bir tartışma değil, iktidar-muhalefet tartışması değil. Eğer ideolojik ya da yaklaşım farklılıklarından oluşan bir tartışma olsaydı Nuri Çolakoğlu'yla, Metin Sözen'i, Gürhan Ertur'u veya İskender Pala'yı aynı kampa sokmamız mümkün değildi. Hatta bir adım daha ileri gideyim, yürütme kurulu üyelerinin tümüyle bu istifa eden arkadaşlar arasında bir görüş ayrılığı yoktu, bunu da bilelim, bundan sonrası için ben de susma hakkımı kullanmak istiyorum. Çünkü şu anda 2010 yürütme kurulunun başkan vekili durumundayım, yani Nuri Çolakoğlu'nun vekili durumundayım, onun için ben de susma hakkımı kullanayım, ama 2010'daki olayı anlamak için oradaki tartışmanın ideolojik bir tartışma ya da iktidar-muhalefet tartışması, siyasi bir tartışma olmadığını benden duymuş olun, buna da inanın. Çünkü demin dediğim gibi, bu söylediğim arkadaşların hepsini aynı kampa koymamız, koyma şansımız yok. Bundan sonrasına ben de susma hakkımı kullanayım. Bu toplantının, bu etkinliğin kültür ve sanatımız adına yararlı olmasını diliyorum, yararlı bilgiler üreteceğine de inanıyorum. Hepinize saygılarımı sunuyorum. (Alkışlar)

MELİHA SÖZERİ- Sayın Ahmet Emre Bilgili'ye teşekkürler. Birinci Oturuma geçmeden önce, oyunu başlayacağı için Sayın Orhan Aydın'ı Nazım Hikmet Kültür Merkezi adına buraya davet ediyorum.

ORHAN AYDIN- Merhabalar. Bu öncelik için hem özür dilerim, hem gerçekten teşekkür ederim. Bugün 12 Mart, 12 Mart faşist diktatörlüğünün yıldönümü, ama bizim de tiyatromuzun kuruluşunun 1. yıldönümü. Biz bugün Sakıncalı Piyade'yi Mustafa Balbay için oynayacağız Perteva ve Elektrik Mühendisleri Odasındaki dostlarımızla bu anlamda buluşacağız. Onun için izninizle bu salondan biraz erken kaçmak zorundayım.

Bugün aslında tarihi bir gün, evet, 12 Mart'ın bir anlamı var, ama bu etkinliğin yapılıyor olması da tarihsel bir süreç, tarihsel bir durum. Çok uzun zamandır sanat alanlarının kendi içlerinde ite-kalka tartıştıkları meselelerin galiba hayat bulması için yeni bir kanalın, yeni bir oluşun açılması konusundaki ortak çabalarının bir izi diye düşünüyorum. Cumhuriyet kurulduğundan beri sanat ve sanat alanlarına karşı tutum ve davranışını Anayasanın içerisine koyduğu birkaç maddeyle belirledi, ama onun hayatla buluşması için hiçbir şey yapmadığı konusundaki hemfikirliğimizi birlikte yaşayabiliriz. Cumhuriyetin ilk yıllarından sonrası, yani özellikle Demokrat Parti sürecinden sonra başlayan süreçte sanat alanlarına karşı sağ siyasal iktidarların duruş ve davranışlarını

burada saatlerce anlatsak; bize yaptıklarını, ettiklerini sıralamaya kalkarsak altından kalkamayız. Ama bir şey var ki, artık her şey bir erginliğe erişti, erginliğe ulaştı ve sanat alanlarının ortak sorunlarını bir potanın içine alıp birlikte tartışmak, birlikte evirmek ve onu bir demokratik bir ülkede bir yasa maddesi halinde Anayasanın içerisinde görmek ve bunun uygulamasının sağlanmasını istemek bizim en tabii haklarımızdan biri olarak görülmeli diye düşünüyoruz. Bir defa sistemin böyle bir meselesi yok ki, biz bunu yalnızca talep ediyoruz, yalnızca istiyoruz. Sistemin özellikle Adalet ve Kalkınma Partisi hükümetinin (bunları tespit olarak paylaşmak istiyorum yalnızca sizlerle), iktidara geldiği günden bugüne kadar bütün sanat alanlarına yaşattıklarını tek tek alt alta sıralamaya başladığımızda Cumhuriyet tarihinden bugüne kadar yapılan bütün geri uygulamalarının on katı bir uygulamayla karşılaşsınız. Saymayalım, sıralamayalım, hele hele şu 2010 meselesine sanıyorum zemini değil, burada dokunmayalım. E tartışmaz ki zaten, yani kendi içinde bir muhalif durum oluşturmayan bir yapılaşma, yani tepeden trnağa AKP'ye hizmet eden bir yapılaşma kendi içinde demokratik bir tartışma oluşturabilir mi? 2010'un böyle bir kimliği var. Nuri Çolakoğlu da, Metin Sözen de diğer dostlarımız da meselâ, öbürü İskender Pala, İskender Pala Büyükşehir Belediyesinin kültür ve sanat danışmanlığını yapıyor. Bunlardan sanat alanlarına yönelik AKP adına yeni bir açılım beklemek mümkün müdür bu insanlardan? Değildir, çünkü bu konuda projeleri yok, düşünceleri yok, bizimle, sanat alanıyla örtüşen davranış biçimleri bile yok. İstanbul'da kimin kültürünün, kimin sanatının, kimin İstanbul'unun üzerinden rant kavgası yapıldığını sanıyorum başka bir 2010 panelinde karşılıklı konuşabiliriz diye düşünüyorum.

Çok kısa olacağını söylemiştim, ama bugün burada söyleyeceklerimizin suya yazılmaması için çok önemli bir belge var elimde, bunu bir biçimde sizinle paylaşmak istiyorum. Bu belgenin bu süreç içerisinde saat 18.00'e kadar sürecek oturumda dilerim bazı dostlar tarafından tekrar tekrar dile getirilmesi sağlanabilir. Biliyorsunuz kent konseyleri ve belediyelerle ilgili, yerel yönetimlerle ilgili bir yasa tasarısı vardı Adalet ve Kalkınma Partisi'nin 2006 yılında ve o zaman Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'di. Ahmet Necdet Sezer bu yasa tasarısını olduğu gibi Anayasaya aykırı bularak reddetti ve bu konuda sistem Ahmet Necdet Sezer'in reddettiği yasa tasarısını 2008 yılına, yani geçtiğimiz yılın son ayında bir yönetmelikle hayatla buluşturdu. Bu yasa tasarısının ne olduğu konusunda iki cümle kurup, iki küçük örnek vermek istiyorum ve fazlaca vaktinizi almamak için de sözü diğer dostlarıma bırakmak istiyorum. Yasa tasarısı esas olarak şunu öneriyor; toplumda tartışılan Anayasa tartışmasına bir son nokta koyuyor önerge, çok önemli bir soru ve ünlem işareti gibi durabilir. Yeni Anayasanın hem de adı bildiğimiz yeni neslin Anayasası adıyla (bunu daha önce Sapanca toplantılarında Özbudun bu Anayasayı böyle tanımlamıştı biliyorsunuz), kent konseyleri bünyesinde tartışılarak hayat bulmasını istiyor, bunu öneriyor. Yasa maddesi olarak

geçiremediği şeyi önergeyle geçiriyor ve 29 Mart 2009 seçimlerinden hemen sonra bütün kentlerde kent konseylerini üç aylık zaman dilimi içerisinde oluşturması gerektiği konusunda bir genelge bu. Gelir gelmez yapacakları şey kendi bildikleri sivil toplum örgütleri, demokratik kitle örgütleri, vakıf, kurum ve kuruluşlarla böyle bir Anayasa taslağı üzerinde bir çalışma yürüteceklerini biliyoruz.

Bu sivil toplum kuruluşlarının, bu demokratik kitle örgütlerinin kim olacağı konusunda böyle saatlerce ortak akıl tartışmasının yürütülmesi anlamsız diye düşünüyorum, çünkü AKP'nin yüzünü kime döndüğü konusunda elimizdeki veriler açık. Dolayısıyla bizler bütün sanat alanları, bütün örgütler Özerk Sanat Konseyinin kapsadığı 76 örgütün tamamı bu tartışmanın dışına itilmiş durumda. Bunu net biçimde algılamamızı istiyorum. Önümüzdeki süreçte gerçekleştirilecek yeni bir Anayasa tartışmasında bizim söz hakkımızın olmadığını bir genelgeyle Sayın Tayyip Erdoğan'ın hükümeti bütün yerel yönetimlere bir yasa maddesi halinde, bir genelge halinde bildirmiş durumda. Asıl kara delik burada, bu kara deliği örtme konusunda bir ortak akıl oluşturmamız gerektiğini düşünüyorum. İşsizliğin, yokluğun, yoksuzluğun, pahalılığın ve diz boyu tepeden tırnağa sistemi ele geçirme siyasetinin ve anlayışlarının üzerinde saatlerce konuşmak, yeniden yeniden konuşmak istemiyorum, çünkü buna dur demek gerektiği açık. Hepinizi sevgiyle, saygıyla selamlıyorum. Teşekkür ederim. (Alkışlar)

MELİHA SÖZERİ- Orhan Aydın'a teşekkürler.

1. Oturuma geçiyoruz. 1. Oturumun konusu olan "Sanatın Özerkliği ve ÖSK Deneyimi" için konuşmacılar, "Sanatın Özgürlüğü ve Özerkliği" için özerklik kapısını açan PEN Yazarlar Derneği yazar, yönetmen, ÖSK dönem sözcüsü Sayın Yılmaz Onay, Kültür Bakanlığı Eski Müsteşarı Sayın Prof. Dr. Emre Kongar şu an aramızda yoklar, sanırım iletişimde bir hata oldu. ÖSK İl Kurucu Başkanı Sayın Prof. Hüsamettin Koçan, ÖSK Eski Başkanı Tamer Levent, Mimar, Şair, Yazar Sayın Cengiz Bektaş, Oturumu Yönetmek için Yazar, Şair, Türkiye Yazarlar Sendikası Üyesi ÖSK Dönem Sözcüsü Sayın Gülsüm Cengiz'i davet ediyorum. (Alkışlar)

GÜLSÜM CENGİZ- Değerli konuklar, sevgili sanatçı dostlarım, hoş geldiniz. Bugün "Sanatın Özerkliği ve ÖSK Deneyimi" başlıklı panelde hem özerkleşme konusundaki yapılan çalışmaları, hem de ÖSK deneyimi üzerine konuşmalar yapılacak. Konuşmacılarımızın hepsi doğrudan bu alanın içinden insanlar. Başlamadan önce birkaç söz söylemek istiyorum; özgürlük insanlık tarihinden beri bütün insanlığın özlemi, sanatçılarsa onu insanların özgürlük özlemini ve özgürleşme mücadelesine yaptıklarıyla tanıklık ettiler. Kuşkusuz ki, o zamandan bu yana özgürleşme doğrultusunda özgür üretim, özgür yaratı için mücadele ettiler ve kısıtlamalarla karşılaştılar, baskılarla karşılaştılar. Ülkemize

baktığımız zaman, ülkemiz tarihine baktığımız zaman pek çok sanatçımızın tek tek özgürleşme yolunda mücadeleye ettiğini, bedeller ödediğini biliyoruz. Burada bir Nazım Hikmet'ten, bir Sabahattin Ali'den söz etmemek olmaz. Yaşamının 15 yılını cezaevinde geçiren Nazım Hikmet'ten, yaşamını bu uğurda yazdığı yapıtları nedeniyle yitiren, muhalif olduğu için, muhalif kimliği getiren Sabahattin Ali'den söz etmek gerekir diye düşünüyorum.

Sonraki dönemde tek tek kurulan sanatçı kuruluşları, sanat kuruluşları özgürlük için, özgür yaratı için, düşünce özgürlüğü için mücadele ettiler. Görsel sanatlar alanından tutunuz, edebiyatçılar alanına, edebiyat alanına ya da tiyatro alanına kadar bu böyle. Ne var ki, 1995'ten bu yana da sanatçılar bir araya gelerek, sanat örgütleri bir araya gelerek özgürlük ve özerkleşme konusundaki çabalarını birleştirdiler. Bu oturumda 1995'ten bu yana yapılan çalışmalar, o çalışmaları bizzat başlatan dostlarımız, arkadaşlarımız içimizdeler. Onlar çalışmalarını anlatacaklar ve özerklik, özerkleşme konusundaki düşüncelerini bizimle paylaşacaklar.

İlk konuşmayı buradaki sıraya göre belirlemek istiyorum. ÖSK Dönem Sözcüsü PEN Yazarlar Derneği Üyesi Yılmaz Onay'a vermek istiyorum. TYS üyesi aynı zamanda, ama PEN adına, TYS adına ben katılıyorum. Aynı zamanda hem TYS üyesiyiz hepimiz, hem PEN üyesiyiz edebiyatçılar olarak, ama PEN olarak katılıyor Yılmaz Onay.

YILMAZ ONAY- Özerk Sanat Konseyi olarak çok önem verdiğimiz özgürlük, özerklik ve sanat konulu bu panelimizi onurlandıran ve böylece özerklik mücadelemize destek veren sayın konuklar, sevgili katılımcılar hoş geldiniz, sağ olunuz efendim. Dilerseniz önce sizlere 1996'da Bakanlıkla Konseyimiz arasında imzalanmış ve bağlayıcılığı bulunan özerklik protokolünden söz ederek konuya gireyim. Bir nüshası da Bakanlık arşivinde bulunan 1996 yılında imzaladığımız o protokolda adı Ulusal Sanat Kurulu olarak geçen ve henüz ayrıntıları olgunlaşmamış özerk yapı ve işleyişteki kurum daha sonraki çalışmalarımızda Türkiye Sanat Kurumu olarak billurlaştı ve oluşumuna ilişkin yasa tasarısı taslağımızı da hazırlayıp geçtiğimiz yıllarda hem kamuoyuna hem de bakanlığa sunmuş bulunuyoruz. Özerlik talebimizin dayandığı gerçekleriyse kısaca şöyle özetleyebiliriz:

1. Sanat alanında mümkün olan en geniş kamu desteği tüm uygar dünya uygulamalarında saptandığı gibi olmazsa olmaz bir koşuldur.
2. Sanat alanımızın uluslararası arenada yarışmayı da hedefleyerek yapacağı yaratıcı çalışmalarda bu kamu desteğinin en iyi değerlendirilmesi için özerk işleyiş yine uygar dünyada uygulandığı gibi bir zorunluluktur.
3. Gerçek sanatsal özgürlüğe ancak bu iki koşulun, yani kamu desteğiyle özerk işleyişin biri ötekine feda edilmeksizin birlikte yaşanmasıyla kavuşulduğu da uygar insanlığın pratiğinde kanıtlanmış bir gerçektir.

Buna karşılık kamu desteği olmaksızın özgürlük iddiasında bulunmaksa, boş

lafın ötesinde pratikte piyasa hegemonyasının gönüllü esiriyken özgürüm diyerek hem kendini, hem toplumu aldatmaktır. Ne var ki, eğer kamu desteği özerkçe kullanılamıyorsa özgürce yaratış yine yara alır. Bu yüzden mutlaka ikisi birlikte diyoruz, ancak bu tespitlerin kalıcı biçimde hayata geçmesi için kişilerin özel niyetleriyle asla yetinilemez, bağlayıcı yasal düzenlemelere ihtiyaç vardır. Bu maddeleri ayrıca açmaya gerek yok, zaten gayet iyi biliniyor sanılsa da durum hiç öyle değil, çünkü bir yandan hem sanat alanına bu kamu desteğini sağlayıp hem de alanı işleyişinde özerk bırakmayı bir türlü kabullenemeyen yönetimlerle mücadele etmek gerekirken, öbür yanda böyle bir şey zaten kesinlikle olamaz önyargısıyla kamu desteğine hayır şeklindeki boş hamasete karşı koymak durumu var. Ne yazık ki, günümüz iktidarından kimi yetkililer bu önyargıyı beslercesine kamunun parasını kendi özel parası gibi görerek “parayı ben veriyorum, elbette müdahale ederim, özerklik de neymiş” alaturkalığında ısrar edebiliyorlar. Oysa uygulama gösteriyorsa aslında sorun pek de alaturkalık değil, çok daha vahim olan sorun gayet postmodernce her alandaki her kurumu avucunun içine almak hedefinde yatıyor ve bu tutumu sevgili liberallerimiz hâlâ daha demokratik diyerek tam tersine örtbas etmeye kalksalar da Brecht’in bir dörtlüğünün son iki dizesinde dile geldiği gibi, “O seni inleyen karanlık belanın/Adı var, yüzü belli, adresi açıktır”

Basının ilettiği en yakın örnek yeterli olabilir. Yakın zamana dek bizzat benim devlet kurumları içinde özerk işleyişe örnek gösterdiğim TÜBİTAK’ta özerklik ortadan kaldırılıp atama yetkisi siyasi iktidarın avucuna geçince şimdiki dek gerçekten bilim ve teknik için yayınlanan ve son sayısı da Darwin yılı vesilesiyle Darwin kapaklı ve Darwin ağırlıklı olarak düzenlenip basılmış olan ünlü “Bilim ve Teknik” dergisinde bitmiş binlerce basılı malzemenin imhası pahasına Darwin konulu kapak ve sayfalar çıkarılmış, konu değiştirilmiş, yayın yönetmeninin de işine son verilmiş olduğu bildiriliyor. Demek ki, bir bilim kurumunda özerklik gidince, Evrim Kuramı bile, yani bilimin kendisi bile yok edilebiliyor. Oysa TÜBİTAK’ın özerkliği hiç de olanaksız değildi örneğin. Bizzat ben, TÜBİTAK’ın özerk yıllarında Yapı Araştırma Enstitüsünde çalışmış bir insanım. Yani gerekli kurumların özerk olmasına olanak veren iktidarlar pekala var olmuşlardı; hele YÖK öncesi bizim gençliğimizde, “muhtar” üniversiteler -ki öğretim elemanları “devlet memuru” statüsündedirler- pekala her biri kendi başına “muhtar” idi, yani özerkti. Üstelik, örneğin Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü gibi bir “Üniversiteler Genel Rektörü” tarzında merkezîyetçilik düşünülemezdi bile. Atamalara siyasiler karışmazdı, en belirleyici nokta budur. Uzun yıllar üniversite sınırları içine polis bile giremedi.

Şimdi “devletin tiyatrosu olmaz!” diye ezbere ahkam kesenlere devlet tiyatrolarının, yani “Staatstheater”ların bolca bulunduğu Almanya’dan sürekli örneğösterdik, görmek istemediler. İktidaryanılığıyla lanın bazı köşeli mızlar bunu bile bile kasıtlı yaptı, ama bir de tiyatro camiamızdan böyle geçersiz savlara sahip çıkan dostlar var ki, onları anlamak mümkün değil. En çok da ödenekli

tiyatrolardaki oyuncuların devlet memuru statüsünde oluşuna takılıyor. Oysa ben diyorum ki, özerk işleyiş bulunsun da, o kurum içindeki bilimcinin veya sanatçının sırf maaşını devletten alıyor olması, bağımsız yaratışını ya da düşünüşünü hiç etkilemez, tam tersine, ülkemiz koşullarında devlet memuru olarak iş güvencesi ona daha da bir onurla bağımsız çalışma olanağı sağlar. Örneğin, bazı belediyelerde acıyla yaşadığımız gibi başkan seçimle değişir değişmez mevcut belediye tiyatrosu sanatçılarının çöp hizmetlerine dağıtılması tehlikesinden yalnızca ödenekli tiyatro güvencesine kavuşmuş tiyatrolar kurtulabilmektedir. Kaldı ki, batıda devlet memuru statüsünde olmasa da işçi statüsünde bile belli süre çalışmış kişiyi canının istediği gibi işinden veya pozisyonundan edemezsiniz, mahkeme sizi bozar.

İşinde memurlaşmanın nedeniyse, asla bu devlet memuru güvencesi değildir. Ödenekli tiyatroların bir birim topluluk ensemble yapısını fena halde aşan büyüklüklere vardığı halde ısrarla tek merkezden yönetilmesidir memurlaşmayı getiren. Bütün bunları uzun uzun açıkladık, ama görmek istemeyen tekrarlasam da göremeyecek nasıl olsa, kaldı ki biz konsey olarak yine de bu aşamada Devlet Tiyatroları gibi tam ödenekli kamu sanat kurumlarının statülerinin mutlaka korunmasını yasa tasarısı taslağında özellikle maddeleştirdik. Özerkleşme modelininse, yine mutlaka “Özerk Türkiye Sanat Kurumunca hazırlanması” ifadesini. Yani özerklik de ancak Türkiye Sanat Kurumu oluştuktan sonra modellenecektir. Bakanlığa ise bu modeli uygulamak kalıyor, çünkü her sanat kurumunun nasıl en verimli işleyeceği konusu bakanlığın uzmanlık alanına girmez. Tam ödenekli kurumlarımız için bütün bu koruma duyarlığımızın nedeniyse, yukarıda örneklediğim gibi ve daha da pek çok çeşitli olumsuz örneğini yaşadığımız gibi siyasi iktidarın iyi niyetli ve ilerletici eleştirileri kötüye kullanıp, o kurumu iyice avucuna alarak soluksuz bırakması tehlikesidir ki, tiyatro, opera, bale, senfoni orkestrası gibi kurumlar için bu, düpedüz yok olma veya yokluğa terk edilmek demektir.

İstanbul Devlet Tiyatrosunun ve Operasının elinde salon bırakılmadı örneğin, ondan sonra da boşta bırakılan oyuncuların kendi moral bozuklukları yetmezmiş gibi bir de belli köşelerden bankart oyuncuları yaygarası koparılarak devletin tiyatrosu olmaz yanılığısına varılmak istenecektir. Peki, ülkemiz koşullarında devletin tiyatrosu olmaz da, Suudi ortaklık finans tekellerinin mi olur diye sorası geliyor insanın, özellikle meslek camiamızdan dostların bu önyargı konusunda biraz daha içtenlikli olmalarını bekliyoruz doğrusu. Bugüne kadar, tüm arızalarına karşın tiyatro, opera, bale sanatlarımızı ve çok sesli müziğimizi bugünkü düzeyine kavuşturan, yine de devlet konservatuarlarımız ve devlet opera, bale orkestra ve tiyatrolarımız, hele hepsinin en ilki olarak devlet gibi İstanbul Belediyesi Şehir Tiyatrolarımız değil midir?

Konuşmamda ödenekli kurumlarımıza böyle fazla yer verdiğim için beni kınamayınız lütfen, çünkü yıllarca özerk sanat kurumu davasını sırtlayan ve bugün başlarında kara bulutlar dolaşan güçler, o kurumların sanatçılarıdır,

ama kuşkusuz edebiyat, sinema, görsel sanatlar, tasarım, müzik dallarındaki sanat örgütlerimiz olsun, disiplinler arası sanat kuruluşlarımız olsun, bu özerk kurumsallaşma meselesiyle daha az ilgili değiller. Hatta, konseyimizin kurucu başkanı, görsel sanatlar alanından değerli ressamımız Prof. Hüsamettin Koçan'dı. Yine, yaşamının sonuna dek özerk kurumsallaşmayı en aktif destekleyen kültür insanımız da büyük edebiyatçı Şükran Kurdakul olmuştur. Ne yazık ki onların döneminde henüz bugünkü olgunlukta bir yasa tasarısı taslağına erişilememişti. Tasarı olgunlaştırılmış olsa, dönemin bakanı protokolün ötesine geçip şimdiye çoktan yasalastırılmış olacaktı belki de, bugünse, karşılıklı imzalanmış bir resmi protokole dayalı olarak, hazır bir yasa tasarısı taslağımız var. İyi niyetle yaklaşım varsa bu, o tasarının özü bozulmaksızın yasalastırılması ile belli olur. Bu arada Sayın Bakanlık temsilcisi hocamın burada bulunmasından dolayı memnuniyetimi ve teşekkürlerimi sunmak istiyorum ve eleştiriler tabii olacak, ama eleştirel yanı değil de işin, bu önerilerimizi, bu taleplerimizin yanından meseleyi alırsanız o zaman bize çok yardımcı olmuş olursunuz efendim, teşekkür ederim. Aksi halde, oturup beklemek değil, çalışmalarımızı sanat alanının özerk kurumsallaşması doğrultusunda kamuoyu oluşturmaya yönelmektir yapmamız gereken. Bu yolda hem konseyimizin yapısında yer alan örgüt ve kurumların, hem konseylerine daha fazla daha fazla sahip çıkmalarını bekliyoruz, hem de sanatsal yaratışın önünün açılmasını en az sanat insanlarımız kadar isteyen ve bu alanın, en yüksek kamu desteğine kavuşurken aynı zamanda özgürce yaratmasını sağlayacak bir özerk kurumsallaşmaya erişmesinin değerini en iyi anlayan başta sizler olmak üzere değerli sanatsever toplum kesimlerimizin bu ortak talebi bizimle birlikte yükselteceğine inanıyoruz.

İnsanlığa karşı sorumluluk duyan sanatın etik yüzünün de katkısıyla dünyamızın bu felaketli durumlarından kurtulup adaletli bir barışla mutluluğu yarattığı günlere erişmesi özlemi içinde sizleri ve şahsınızda tüm kamuoyunu saygıyla selamlıyorum efendim. (Alkışlar)

GÜLSÜM CENGİZ- Yılmaz Onay'a çok teşekkür ediyoruz. Kendisi Özerk Sanat Konseyinin başından bu yana çalışmaları birlikte yürüttüğümüz, birlikte bu alana emek veren değerli bir sanatçımız ve her toplantıya disiplinle katılan ve bu alanda umutlu olan ve bilinçle katılan bir sanatçımız. Sevgili Şükran Kurdakul'un adından söz etmişti, ben de söz etmek istiyorum. Edebiyat alanımızda 12 Eylül karanlığının ardından bir yandan sanatçılar Özerk Sanat Konseyi için çalışmalar yürütürken, öte yandan da edebiyatçılar Ulusal Sanat Kurumu adı altında çalışmalar başlatmışlardı. Bunun, Şükran Kurdakul'un başkanlığında başlamıştı ve daha sonra sanatçılar büyük bir bilinçle bu çabalarını birleştirdiler. Şükran Kurdakul'u da burada saygıyla, sevgiyle anıyoruz. Özerk Sanat Konseyinin çalışmasında ilk taşı koyanlardan birisi Prof. Dr. Hüsamettin Koçan önemli sanat insanımız ve ÖSK'nın ilk kurucu başkanı.

Konuşmayı, sözü kendisine bırakmak istiyorum.

Prof. Dr. HÜSAMETTİN KOÇAN- Teşekkür ederim. Ben sanki sona doğru konuşsam iyi olur gibi gelmişti, ama böyle bir öne doğru, neyse, sayın dönem sözcüsünün arkasından gelmek yine de bir avantajlı durum gibi geliyor. Bu toplantılarda benim hep dikkatimi şu çekmişti baştan; yan yana gelince bütün sorunları masanın üstüne koyuyorum. O var, o var, her mesleki alanın kendine ait sorunları var, bunlar hakikaten var ve bunlar gerçek ve çözülmesi lazım, ama bunları bir sıraya koymak da gerekir diye doğrusunu isterseniz epeyce uzun süre tartıştık ve sonunda da galiba ilk doğru dürüst adımı bu öncelik sıralamasını yaptığımız gün başardık. Artık önümüzde bir takvim vardı, o takvim doğrultusunda anlaşmıştık ve adım atacaktık.

Doğrusunu isterseniz biraz önce Sayın Başkanımızın, Mimarlar Odası Başkanımızın ve Sayın İl Kültür Müdürümüzün bu susma hakkıyla ilgili şeysi beni biraz çok ilgilendiriyor. Yani biz aslında çok konuşan bir toplum da değiliz. Daha çok susmak üstünden eğitilmiş bir toplumuz da, bizim geleneksel yapımız o, değil mi? Söz gümüşse sükut altın gibi, onun için çok susmaya alışık ve sustuğumuz daha ağır olduğumuz, daha derin olduğumuz kanaati uyandıran bir gelenekten geliyoruz. Hani biraz da bu demokrasiyle birlikte insanlar konuşacaklar diye umutlanırken bu sefer en üst düzeyde insanlar susma hakkını kullanmaya çalışıyorlar. Aslında bu tür topluma ait büyük mekanizmaların kendisinin içindeki sorunların susma hakkıyla orada tutulması şeffaflığın olmadığı anlamına gelir. Sizin eğer zaten şeffafsa yapınız susma hakkı kullanmanıza gerek yok. Niye şeffaf değil doğrusunu isterseniz? Bu ülkenin parası kullanılıyor, bu ülkenin sistemi, her şeysi kullanılıyor, ama birtakım şeyler bu toplumun bilgisinin dışında cereyan ediyor ve o susarak orada bir alan yaratılıyor. Bir ulusal güvenlik sorunu gibi ya da dış politikada öyle şeyler var değil mi? Aman bu şeydir, “ülkenin çıkarları açısından deşifre edilmesi zorunludur” bir durum da yok ortada, sonuçta bir kentin kültürel odak olmasını planlayan, onun için bütçesini, altyapısını hazırlamış uzmanları işin başına getirmiş bir sistem var ve bu sistem öyle içe dönük ki orada bir sorun var ve susma hakkıyla o sorun bir türlü dışlaştırılmıyor.

Sorun kapalı toplumu çok sevebilmek, kapalı topluma aşırı derecede itaat edebilmek ve de ilişkileri şeffaflaştırmayı iş yapmanın bir gereği olarak algılayabilmek. Bence bizim temel sorunumuz orada; ya çok lüzumsuz konuşuyoruz ya da çok lüzumsuz susuyoruz. Bunun arasını bulmak zorundayız diye düşünüyorum ben, o nedenle de biraz bu durumu yadırgıyorum doğrusunu isterseniz, bu insanlar da bizim dostumuz, benim çok yakın dostlarım, çok da kaliteleriyle ilgili en ufak da bir kuşku yok. Türkiye’de kendisini kanıtlamış insanlar bunlar, fakat bu susma geleneğini oluşturmayı beğenmiyorum. Onun için biz daha şeffaf bir toplum olmak zorundayız. Bu susma geleneği nereden çıkıyor biliyor musunuz? Belki bu örgütlenme bunları daha çok şeffaflaştıracak diye. Bana, doğrusunu isterseniz epeyce zamandır bizim sivil toplum örgütleri

tepki gösteriyorlar, ama sadece bildiri yayınlıyorlar gibi geliyor. Biraz daha projeye toplumun önüne çıkıp yeni projeler koymak toplumun önüne ve bu projelerin uygulanmasında bizzat baskı grubu olarak söz sahibi olabilmek ve oradaki şeffaflaştırmayı sağlayabilmek. Oradaki durum şu; ben bildiğim için değil, tahminen konuşuyorum, bir yerde bürokratik bir sistem var, öteki tarafta da sivilleşmiş bir yapı var. Seçimle gelen bir yapı değil mi Ahmet Bey? Öyle tanımladınız siz, ayrılan arkadaşların bir kısmı.

Bunun ikisinin arasında bir sorun var, bu sorun ne oluyorsa toplumun gözünden de kaçırılmak isteniyor. Bunu kim yapıyor? O sorundan şikayetçi olup ve istifa eden arkadaşlarımız yapıyorlar. Ben size söyleyeyim; bizim aslında bu konseyin kurulmasının sebebi şudur; 1. Melih Gökçek'tir. O sırada belediyelerde sıkı bir biçimde sanat yapıtlarını sansür ediyorlardı. Şiddetli bir biçimde hatırlarsınız Azadeyle Mehmet'in heykelleri meselesi. O keyfiyetin getirdiği bir tehdit, onu gören başkaları da onu taklit etmeye başlamışlardı. Kimisi orak-çekiç buluyordu, kimisi başka bir şey buluyordu, vesaire. Bu iş tehlikeli dedik, bu işe karşı adım atmamız gerekir dedik ve de pes edenin öncülüğünde biz bir imza kampanyası açtık ve bir gazete ilanı yaptık. O sıra ilk kez öteki örgütlerle haberleşme imkanı bulabildik ve farkına vardık ki, aslında Türkiye'de eğer bu alana biz sahip çıkmazsak bu alanda ciddi miktarda tahripler oluşacak, keyfilikler oluşacak.

Bunun bir uzantısı olarak da biz kendi aramızda o ilan arkadaşlığı nedeniyle bir iletişim zinciri oluşturduk. Onat'ın cenaze töreninden sonra ben PSD (Plastik Sanatlar Derneği) 'ye gittiğimde bir sürü sivil toplum örgütünden temsilci arkadaşlar oraya gelmişti ve "ne yapacağız? Bu işler tehlikeli gidiyor" diye konuşurken ben daha önce Kültür Bakanıyla Plastik Sanatlar Konseyi diye bir protokol imzalamıştım. Bu imzayı arkadaşların önüne koyduğum zaman acaba bu konuda adım atabilir miyiz diye oturduk kendi içimizde tartışmaya başladık, ama sorun şuydu; dedik ki: disiplinlerarası kopukluklar var sanat alanında, yani bir ressamla bir yazar karşılaşmıyor neredeyse. Bir kez o kopukluğu ortadan kaldıralım, ötekisi yan yana gelebilirsek ciddi bir baskı grubu oluşturabiliriz. Türkiye'de rahmetli Erdal Bey'in başbakan yardımcılığı sırasında nasıl olduysa onun baskısıyla ben 7. Beş Yıllık Kalkınma Toplantısına katıldım. Devlet Planlama Teşkilatında öyle bir gruptuk biz, o sıra böyle ürkek de bir tavırla, "kültür alanının sivilleşmesi" diye bir öneri getirdim. Müthiş bir gürültü çıktı. Kültür alanının sivilleşmesi de ne demek? Çünkü kültürü tek ve devletin tarif ettiği, resmi bürokrasinin tarif ettiği bürokrasi olarak algılıyor. Bunun dışında zaten bir seçenek yok diye bakıyorlardı. Onun için belki bu sivil örgütler giderek bu devlet bürokrasisinin statik, devlet bürokrasisinin şöyle bir karakteri var, ben bunu güzel sanatlar tecrübemden kalkarak söylüyorum, herkes onu da biliyor zannediyorum. Bakın, Türkiye bürokrasisinin en istikrarlı genel müdürlüğü Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğüydü. Mehmet Özel Bey idi. 29-30 yıl genel müdürlükteydi ve o alanda doğrusunu isterseniz Güzel Sanatlar

Genel Müdürlüğü sanatçılarla aslında belli bir oranda iyi ilişkiler kurdu, ama hiç yeni bir projeye destek vermedi.

Sorun şuydu; bürokrasi hantal, kendi içerisinde içe kapalı, dünyayı ve yeniliği algılama konusunda sorunları var, hayatsa son derece dinamik. Bu dinamizmi kavrayabilecek bir yapı yok, onun için de son derece keyfi bir süreç var. Bu sürecin içerisinde geçiyor. Belki, bizim Özerk Sanat Konseyini oluşturmamızın arkasındaki başka bir neden de bu hantal yapının alternatifini oluşturabilmek ve daha dinamik bir örgütlenme alanına doğru geçebilmek. Yani sanatla ilgili, yaşayan sanatla ilgili, kültürle ilgili, yaşayanla ilgili eskiler, müzeler, vesaire gibi şeyler doğrudan doğruya devletin mekanizması içerisinde olması lazım gelen şeylerdi, onunla ilgili yapıyı şeffaf, denetlenebilir, değiştirilebilir temsil esasına bağlı bir özerk yapıya doğru götürmek gerekiyor. Böylece yaşadığımız çağın taleplerine ve bu dünyaya yanıt üretebiliriz dedik. Asıl önemli kırılma noktası da bu doğrusunu isterseniz, Özerk Sanat Konseyi yapılanmasının arkasındaki şey. Bürokrasinin o hantallığıyla aramızdaki ilişkiyi aşabilmenin başka bir yöntemi yoktur. Onu aşabilmek gerekiyor.

İlk toplantıdan notları almışım, bir şeye değinmek zorundayım, biraz da vefa galiba. Ben bu kadar yılımı kültür sanat alanıyla ilgili uğraştım, yani bizim kuşak uğraştı doğrusunu isterseniz, derneklerde, şurada, burada, bir kişi gördüm, bir kültür bakanı gördüm. Sivil örgütlere yetkisini devretme konusunda son derece arzuluymuş, o da Fikri Sağlar. Fikri Sağlar bu konuda son derece ön açıcı, son derece pozitif yaklaşımları olan bir politikacı olarak belirdi. Onlardan zaten Ahmet Bey de biraz bahsetti, yani kültürün politikası olur mu, olmaz mı? Destekle, karışma gibi o alanı tamamen aşabilen bir kültür politikasıydı ve Fikri Bey bu doğrultudaki adımları son derece ciddi bir biçimde takip etti, büyük bir arzuyla da onu destekledi ve biz ilk toplantımızı 2 Aralık 1995'te yapmışız. Atatürk Kültür Merkezinde bir toplantı yapmışız, bunu bir kitap olarak yayınladık.

Daha sonra Fikri Sağlar'la Cihannüma Köşkü'nün bizim Özerk Sanat Konseyine bina olarak verilmesi konusunda bir protokol imzalamıştık. Bu protokolle birlikte bizim ilk imzaladığımız Özerk Sanat Konseyi protokolü aslında bir anahtardı, üstüne yürünebilir bir yapıydı. Bu yapı maalesef zaman içerisinde iyi niyetli çalışmalara rağmen sonuca doğru gidemedi, çünkü siyaset buna direniyor. Türkiye'de siyaset her zaman, bunu ayıralım, sadece şimdi değil, her zaman siyaset karşısında yeni bir güç istemiyor. Onun için de sivil baskı gruplarının önü daraltılıyor, onun için de vakıflar daha çok denetlenmek isteniyor, dernekler daha çok denetlenmek isteniyor. Asıl mesele odur, siyaset kendi elinde bulundurduğu gücü hiç kimseyle paylaşmak istemiyor. "Güç benim, çoğunluk benim, ben bu gücü istediğim gibi kullanabilirim" diyor. Aslında belki sivil alanın bu örgütlerin temel meselesi de buna karşı kendi baskı güçlerini artırabilmektir, muhalefet oluşturabilmektir. Aksi takdirde farklı sesler oluşturabilmektir. Benim algıladığım kadarıyla bizim örgütçülüğümüzde evet

tepki gösteriyoruz, ama sadece alan savunması yapıyoruz, proje üretmiyoruz. Ben geçen yıl (zannediyorum ki vergi bağımsızlığıyla ilgili bir toplantı varmış), bir arkadaşımın çağrısıyla o toplantıya katıldım. Daha çok müzik sektöründen insanlar orada vardı, öteki alanlardan pek de kimseyi göremedim. Meselâ, plastik sanatlardan bir galerici arkadaşımı gördüm galiba, demek ki, sektörleşme alanları kendi alanlarına ilişkin haklarını ve nitekim telif hakları konusunda da daha ciddi adımlar atıyorlar benim algıladığım kadarıyla, öteki alanlarda böyle bir yapılanma yok. Bu yapılanmayı yaygınlaştırabilmek gerekir. Öyle zannediyorum ki, bu Özerk Sanat Konseyi yapılanmasının temel talebi, bir kez örgütlenme adına ben hatalarımızdan şimdi söz etmek istiyorum, bu tamamen benim kişisel kanaatimdir; demokratik olsun diye biz her sene başkan değiştirdik. Bu işlemiyor, bazı insanlar bazı işleri daha gönüllü yapıyorlar, daha çok koşturuyorlar. Bazı kurumların altyapıları buna daha uygun olabiliyor. Onun için de sadece demokratik olsun, adam değiştiği zaman demokratik olur işlemiyor. Bu benim hayatımdan, deneyimlerimden. Onun için de süreklilik sağlayamadık. Bakın, Agah Oktay Güner bakan olduğu zaman birşeyi iptal ettiğinde ben dışarıdan kendisini mahkemeye verdim. Fakat temsili kimliğim olmadığı için mahkeme reddetti. Onun için de bizim örgütümüz, meselâ, bu takibi yapmadı, çünkü kişiler değiştikçe oradaki özellikler değişiyor, alışkanlıklar değişiyor, örgüt yapısı değişiyor. O açıdan proje üreten, projeyi takip eden bir yapıya doğru mutlaka gitmesi lazım. Bakın, bu 2010 çerçevesinde sadece alan savunması yapıyoruz; “Atatürk Kültür Merkezi kapatılmaz, tiyatro kapatılmaz” Onun yerine şunlar yapılmalıdır diye, bunu yapacağız tabii ki, alanı savunacağız, bunda hiç kuşku yok, ama yeni projelerle bu toplumun önünü açar ve oradaki yürütme kuruluna da, danışma kuruluna da ve öteki temsilciliklere de “biz buradayız ve bu projeler var, bu projeleri mutlaka uygulaması lazım bu kentin” demesi gerekir. Bu anlamda hiçbir baskı grubu özelliği taşıyor. O zaman bizim örgütlerimiz zannediyorum ki, biraz daha proje üreten örgütler olması lazım ve kamuoyu baskı unsuru olma özelliğini ürettikleri proje üstünden de dayatması gerekir. Öteki söyleme biraz zannediyorum ki alışıldı, sadece karşı çıkmaya alışıldı. Bizim ortak bir dilimiz var, oturduğumuz zaman hep aynı şeyleri söylüyoruz, ama bunun dışına çıkarak yeniden projeler üretmek gerekir.

Bu açıdan biz o zaman Özerk Sanat Konseyi’ni oluştururken bütün alanları bu işin içine katmak istedik ve altı alan oluşturduk. Sonraki toplantılarda eleştiri alanı da bu işin içine katılsın, restorasyon da katılsın diye öneriler geldi. Şu sorunu yaşadık; bazı örgütler amatör örgütü, ama buraya gelirse profesyonelle amatör eşit mi olacak diye tartışıldı. Biz şunu yaptık; sadece örgütlenmenin önünü açacağız, örgütlenmeyi meşrulaştıracağız, örgütlenmede bir hiyerarşik algı oluşturamayız. Ancak öylece yaygınlaşabiliriz diye bir yapıya doğru gittik. Bence o doğru bir politikaydı bazı kuşkulara rağmen, onun dışında benim en son söyleyeceğim şey; bizim bu yasa taslağını hazırlarken, Tamer Levent de

burada, burada bazı arkadaşlar var, Engin Bey orada, Halki Palas toplantıları yaptık zannediyorum. Orada birtakım şeyler oluşturuldu, temel meseleler oluşturuldu ve en son zannediyorum üçüncü ya da dördüncüsüyle birlikte netleşmiş bir yasa taslağı elimize geçti. Burada şunun yapılması çok gerekir diye düşünüyorum; bu örgütlerin birinci amacı kendi iç tartışmasını yapmadan kim başkan olacak, kim yönetim kurulu olacak, kim şu olacak, bunları bir kenara bırakarak önce inançlı bir biçimde bu yasa taslağını güncelleştirip ve bu yasanın mutlaka şu Avrupa Birliği süreci içerisinde bir demokratikleşme belki yapay bir hava bu, bununla da test edebiliriz doğrusunu isterseniz. Bunu gündeme getirmemiz lazım, bunu şiddetle gündeme getirmemiz lazım ve bunu çok böyle mahcup da gündeme getirmemek lazım, bunu bir şeylerle birleştirerek güçlü bir etkinlikle birlikte gündeme getirmek lazım. Bu oturmalı, onun için de belki o anlamda siyasal bir baskı oluşabilir, sonuçta da siyasal bir sahiplenmeye doğru gidebilir. Çünkü bu zaten çağımızın ruhuna da son derece yakın bir yapı diye düşünüyorum.

Bu globalleşme hep konuştuğumuz konulardan biri, yani dünyanın bir sürü ülkesinde sanatçı örgütleri var. Tamer Levent herhalde onu anlatacaktr, bu İngiliz modeli var, bir sürü model var bu konuda uygulanmış, ama dünyanın neresine gidersem gideyim bizim kadar, bizim ülkedeki insanlar kadar sanatçıların kendi varlıklarına hükmedebilecekleri ve kendi yaşamlarını ve etkinliklerini planlayabilecekleri yetki alanına ihtiyaç duyan başka bir ülke görmedim. Ötekiler sorunlarını çözmüşler. Çok yadırgadım, Kore'de her kentte bir şey var, belediye onlara biz burada önerdik, yerel konseylere önermiştik hatta, kamu yapılarında sanat eserleri meselesi önermiştik. Yerel yönetimlerde sanat yapıtlarına şimdi Sayın Başkan konuşurken şeyi söylediler; maaşlı tiyatrocı olur mu? Onu tartışmak bizim işimiz değil, bu iç tartışma, son derece de lüzumsuz. Sanki Türkiye'de çok fazla tiyatro var, çok fazla imkân var, ondan sonra bu fazla oldu, biraz öteki tarafını tartışalım. Öyle bir şey yok, Türkiye'de yeteri kadar etkinlik yok, yeteri kadar kurum yok, yeteri kadar altyapı yok, yeteri kadar müze yok, galeri yok, yeteri kadar müzikal yok. Bunların planlanması gerekir, bizim tartışacağımız mesele odur, yoksa kendi iç tartışmamızla böyle ufak tefek şeylerle zaman kaybetmeden büyük, stratejik ve kararlı bir tutum içerisinde olmamız gerekir diye düşünüyorum. Bunun için de ben buna son zamanlarda biraz fazla taktım; adanmışlık. Birileri kendilerini bu işe ciddi miktarda adayacaklar. Bu altın arayanlar var ya, onlara karşı köylüler var ya, en az o kadar adanmışlık gerekir bu iş için, yoksa biz bakın, 95'te toplanmışız, aradan şu kadar yıl geçmiş, çok fazla mesafe de almamışız ve bu bir 10 yıl daha geçer. Onun için bu iş bir adanmışlık meselesidir, birileri ileri çıkacaklar ve bunu gündeme getirecekler ve kendilerini zorunlu olarak dinletecekler. Siyasal iktidara, yerel yönetimlere, uluslararası topluma ve kendi toplumumuza yöneltecekler diye düşünüyorum.

Ben yine de bugüne kadar bu projeyi sürdüren arkadaşlara çok teşekkür etmek

isterim, hiç olmazsa yere düşmeyi engelleyen bir yapıdır, ama bundan itibaren bence örgütlenme anlayışımıza bir soru yöneltip, sadece biz kendi içimizde yakınma yerine, alan savunması yerine proje üreten ve bu projeyi toplum önüne koyan ve bu projelerle toplumun şeffaflaşmasını da sağlayan bir aşamaya geçmek zorundayız. Onun için bir yanıyla da onu söyledim, ben 2010'un tenkit etme hakkına ne kadar sahibim? Doğrusunu isterseniz bir-iki toplantıya da çağırdılar beni, gittim. Sonunda takip etmedim. Hâlbuki bu örgütler orada olmalı, biz Habitatta öyle yaptık ve Habitat bu anlamda doğrusunu isterseniz daha doğru dürüst işledi, daha şeffaftı ve daha kapsayıcıydı diye düşünüyorum. Efendim çok teşekkür ederim beni dinlediğiniz için, umarım çok fazla tekrar etmedim. (Alkışlar)

YILMAZ ONAY- Hüsamettin Hocama teşekkür ediyorum, ama bir proje var, adanmış kişi Canol (Kocagöz) meselâ. Canol (Kocagöz) kendini adadı bu işe ve proje bu yasa tasarısı taslağı elde hazır ve bunun üzerinde durulmasını istiyoruz. Daha ne yapabiliriz ki?

GÜLSÜM CENGİZ- İsterseniz o konudaki şeyleri daha sonra bu konuşmalar bittikten sonra görüşelim.

SALONDAN- Bu derneklerin orada olması lazım gelen konusunda şunu söylemek istiyorum; Karikatürcüler Derneğinden katılmıyorsunuz diye şikâyet var” dedim, Karikatürcüler Derneği araştırdı, bana şu bilgiyi verdi: “Bizi çağırıyorlar toplantılara, biz toplantılara gidiyoruz, “niye geldiniz?” diye soruyorlar.

GÜLSÜM CENGİZ- Özerk Sanat Konseyi toplantılarında?

SALONDAN- Hayır, 2010.

GÜLSÜM CENGİZ- 2010'u isterseniz daha sonra forum kısmında konuşalım.

SALONDAN- Hayır, o dernekler orada olmalı deyince bu aklıma geldi, söylemek ve sizin bilmenizi istiyorum. Çağırıyorlar, Karikatürcüler Derneği Yönetim Kurulu gidiyor, sonra “niye geldiniz?” diyorlar. “Siz çağırdınız”, “biz sizi usulen çağırdık” diyorlar.

GÜLSÜM CENGİZ- Çok teşekkürler.

Prof. Dr. HÜSAMETTİN KOÇAN- Başkanım, özür dilerim. Bu bir yüzleşme bu proje ben size söyleyeyim, 2010 bir yüzleşmedir. Şöyle olur, böyle olur, bir gün gider, ama 2010 bizim örgütlü yapımızı da, bizim resmi bürokrasimizi de açığa çıkarması açısından son derece ilginç bir yüzleşme, çünkü önünde etkinlik

var, ayrılmış para var, çıkarılmış yasa var, bir şeyler yürüyor, ama örgütler ne yapıyor, ama resmi bürokrasi ne yapıyor? Bu bir yüzleşmedir, onun için son derece önemli bir kırılma noktasıdır.

GÜLSÜM CENGİZ- Prof. Dr. Hüsamettin Koçan'a çok teşekkür ediyoruz. Birkaç şey de ben söylemek istiyorum o konuyla ilgili; evet, Özerk Sanat Konseyi 76 örgütten oluşuyor. 12 Eylülün örgütler üzerindeki, örgütlenme alışkanlığı üzerindeki, insanların örgütlenmeye olan eğilimleri konusunda bu topluma neler yaptığını çok iyi biliyoruz. ÖSK, diğer örgütler ne katarsa ÖSK da o kadardır. Sevgili dostlar, herkesin, hepimizin ÖSK'ya kaldırmak için Özerk Sanat Konseyi'ni kurabilmek, bu toplumda Türkiye Sanat Kurumunu kurabilmek için hepimizin özverisine gereksinim var. Elbette katılıyorum, adanmışlık gerekiyor. Onca yıldır, 14 yıldır bu işe gerçekten büyük emek veren arkadaşlarımız var. İlk kurucu başkanımızdan bugüne kadar çalışmayı sürdüren arkadaşlar var. Adanmışlık evet, ama örgütlü çalışmak, örgütlerin gücünü Özerk Sanat Konseyine taşımak daha bilimsel, daha gerçekçi olur diye söylemek istiyorum. Örgütlerden söz etmişken Özerk Sanat Konseyi'ne çalışmalarına en başından beri katılmış olan Türkiye Yazarlar Sendikası Genel Başkanlığını, Pen Yazarlar Derneği İkinci Başkanlığını yapmış olan ve mimar, şair Cengiz Bektaş'a sözü bırakmak istiyorum.

CENGİZ BEKTAŞ- Teşekkür ederim. Bilmiyorum benim konuşmamdan çok mutlu olacak mısınız, ama ben Hüsamettin'in bıraktığı yerden sürdüreceğim aslında. Çünkü şunu düşünüyorum; biz kimden özerklik istiyoruz? Gerçekten soruyorum, biz kimden özerklik istiyoruz? Recep Tayyip Erdoğan'dan mı? Yazık bize, gerçekten yazık, "biz özerkiz" diyemediğimiz sürece bu konuşmalar havanda su dövmektir. Sanıyorum Hüsamettin'in konuşması da bunun özeti, çünkü hep birlikte yaşadık, hep birlikte savaştık, ama bir türlü kendi arkadaşlarımıza bir şeyleri ne zaman, nasıl yapılması doğru olur, sanıyorum anlatamadık. Bunu bu kuruma sataşmak için kullandığımı da sanmayın lütfen, ama şunu unutuyoruz; koro oluşabilmesi için seslerin önce bir kere terbiye edilmesi gerekir ve hepimizin konumumuz ne olursa olsun bir şeylerden kendimizi sorumlu duyumsamamız gerekir. Biraz önce, sabahtan buraya yetişebilecek dakikaya kadar Cumhuriyet Gazetesindeydim, bütün yazarlar oradaydı, insanlar kuyruk oluşturmuşlardı yapının dışına dek, yani bahçenin dışına dek ve gerçekten müthiş bir şey, "Eskişehir'den geldim" diyor hanım kitabını uzatırken imzalayıp, herkes imzalıyordu. Başka türlü Mustafa Balbay'lar kurtulamaz, gerçekten kurtulamaz, ama yıllardır bunu yazıp çiziyoruz, demek ki, başkaları daha başka türlü görüyorlar çevrelerini ve daha başka türlü davranıyorlar. O çizgiye mi düşeceğiz? Hayır, ama yapmamız gerekenleri de unutmayacağız.

Ben hep şu korkuyu duyuyorum; Aziz Bey konuşuyor Sivas'tan, Erdal İnönü'ye

konusuyor. Erdal İnönü yanıt veriyor; “merak etmeyin Aziz Bey, derhal el konulacaktır, her şey yapılacaktır” Gidiyordu adam, 37 kişi gitti. Biz hâlâ onun hepsi şu değildi de, hepsi o tartışmaya bile kalkışacak kadar utanmazlık ediyoruz. Bu sıra en sonunda isterseniz önereceğim şeyi söyleyeyim; bu toplantıdan muhakkak herkesin imzalayacağı bir sonuç bildirgesi çıkması gerekir. Öyle sadece 5 görevlinin değil, bilmem ne kuruluşunun yönetimi değil, oraya kağıdı koyalım, hepimizin altını imzalayacağımız bir sonuç bildirgesi çıkması gerekir. Varılan yer çok hoş değil arkadaşlar, 5 yıl sonra üniversitede Darwin kalmayacak. Şu anda kendileri gibi düşünmeyen insanlara ne doktora veriyorlar, ne de başka öbür aşamaları ve 5 yıl sonra bir bakacaksınız ki, belki de ellerinde Kur’an’la üniversiteye gelecekler. Bunu sakın müneccimlik yapıyorum sanmayın, bu böyle sürüyor, şu anda böyle sürüyor.

2010 meselesinde ben de bir şey kullanmak istiyorum, aslında size bir şey okumak için geldim, rastlantı oldu, onu okuyacağım. O zaman daha çok destekleyeceğim Hüsamettin’i, ama susma hakkı diye bir şey eğer 2009’da Türkiye’de kullanılmaya kalkılıyorsa bu aymazlıktır en hafif deyişle, bu en ağır deyişle vatan hainliğine kadar da gider. Niye susuyorsunuz, kimden korkuyorsunuz? Asıl bu korkudur, başka bir şey değil, kaybedeceği ufak bir şeyden üstelik korkuyordur. Ne yapacaklar? Sivas’ı Ergenekonun yaptığını söyleyecek kadar bir yerlere varmış olan bu insanlar ancak sizi bir yerlerde, köşe başlarında, şurada burada yalnız buldukları zaman bu toplumun suskunluğu sonucu olarak bir şey yapabilirler. Yoksa niye yapabilsinler, neyiz biz? Hiç kişiliğimiz yok mu, kimliğimiz yok mu? Sadece seyredip geçiyor muyuz birtakım olayları?

Bu şeyde ilginç bir olay oldu. Ben yollardayım, herkes biliyor ve gerçekten savaşmak için yollardayım. İnanın ki kendi işime şu sırada yüzde 5 zaman ayırabiliyorum, karım “Salı gününe bir randevu alabilir miyiz zatâlinizden” diyerek telefon ediyor. Bugün için yediden yetmişe hiç kimsenin öbüründen özerklik beklemeye hakkı olmadan kendisini özerk bilerek o özerkliğini kendisi vererek kendine buradaki savaşımızda en ufak yumuşatma da yok, ama savaşmak zorundayız, kavga etmek zorundayız. En sakın insanlar bile bugün bunun, bu söylediğimin gerçekliğini anladılar. Bugün denemecilerden hepsinden birer yazı istemişler, ben de yollamışım. Tam 10 yıl önce tarihi yazılı altında, bir yazımı oraya almışlar ve onu ben böyle bir yerde konuşurken okumaktan hiç hoşlanmam, ama Yılmaz sıkıştırabilmek için söyleyeceklerini yaptı onu, ben de ondan cesaretlenerek bu bölümü okumak istiyorum:

Çevremizdeki çemberi, giderek çemberleri çizenler bize güvenmeyenler, kendi insanına güvenmeyenler, kendi komşusuna, kendi mahallesine, kendi kentlisine, kendi vatandaşına güvenmeyenler. Güven olmayan yerde sevgi nasıl yeşersin? Hele hele demokrasi nasıl boy versin? Bunun en iyi kanıtlarını elbette önce siyasal yaşamımızda görüyoruz. Bakın partilerimize, hangi kararları demokratik yolla alabilmişler? Tek karar yok, benim çok yakınım,

akrabam birisinin doçentlik tezinde Adalet Partisinin ve Halk Partisinin aldığı bütün kararların anatomisi bizi bugüne kadar yönetenler tarafından bir tek demokratik biçimde alınmış bir karar yok. Hangi partide tepedeki yönetimin istemediği bir karar alınabilmiş? Bu çemberleri çizmelerine ses etmemenin suçlusu olan bizlere şimdi bu çemberleri nasıl kırabiliriz? Usumuzu başımıza toplayıp bizim olan demokratik haklarımızı başkalarına bırakmayarak, demokratik haklarımızı kullanmama özürsü müyüm ya da zor yoluyla mı demokratik haklarımızı kullandırmıyorlar? Her ikisi de değilse bu durum neyin nesi? Ya ölü toprağı serili üzerimize ya ikiyüzlülük ediyoruz ya da kişiler olarak gelişmemizi tülememiştir. Peki, bu yolda gelişmeyi bu alana hiç inmeden mi öğreneceğiz? Hani oyuncak arabayla oynar gibi mi, demokrasi diye önümüze oyuncak araba mı konuldu yoksa? Hele hele beni temsil etsinler diye sözümona seçtiklerimin büyük bölümü benim sağduyudan bile yoksunsalar, çarpılıp gitmişlerse, temsil ettiklerini değil, yalnızca kendi çıkarlarını düşünür duruma düşmüşlerse uzun sözün kısası; bu işten kurtulur beceriksiz, iyi niyetli olmayan başkalarının “işte bunu seçin” diye önüme diktikleri acemi avukatları azletmeyi bilmekle olacaktır. Şu içinde oturduğumuz ev elinizde olsun, kiralanmış olsun bir göz olsa da sizin yaşama alanınız değil mi? Kimse karışabilir mi orayla ilgili kararlarınıza? Örneğin, yatağınızı nereye yapacağınıza, badananızın rengine başkaları mı karar veriyor? Bir apartmanda oturuyorsunuz, merdiven duvarlarının ne renge boyanacağına kim karışıyor? Yoksa yaşam alanınız evinizin kapısında bitiyor mu, kapınızın önüne düşen merdiven sahanlığı da, merdivenin tümü de başkasının mı? Hiç payınız yok mu? Neden karışmıyorsunuz badananın rengine ya da temizliğine, şusuna, busuna? Korkarım siz evinizin önüne düşen sokağınızın bölümüne de, sokağınıza da hiç karışmıyorsunuzdur. Hele alanınıza, mahallenize, kentinize hiç mi hiç, bunu yıllarca önce bir betiğim de sormuştum, daha önce de, bu yazının yazılmasından önce de, şimdi bir daha soruyorum; kimin bu sokaklar, alanlar, bu kent? Kimin bu özerklik? Bize gelip tepeden mi indirilecek? Bir daha soruyorum.

Artık bırakalım konuşmayı, söylediği gibi şunca yıl eylem, başka hiçbir yolu yok, gerçekten eylem, insanca eylem, tamam, ama eylem. Yani buralarda konuşup kendimizi doyuma ulaştırıp hah, bugün de yaptım işimi deyip gitmek yok. Bu nedenle yeniliyorum; lütfen buradan bir sonuç bildirgesi, o sonuç bildirgesinde Mustafa Balbay’dan tutun hepimizin aklına gelen arkadaşlarımız çok kısa, uzatmaya da gerek yok, en fazla üç cümle, beş cümle, bir de öyle bir huyumuz var, çok uzun tutup, büsbütün karıştırıyoruz akılları, anlaşılmaz hale getiriyoruz her şeyi. Hâlbuki durumumuz şu anda çok net, bunu diliyorum, bekliyorum. Çok teşekkür ederim. (Alkışlar)

GÜLSÜM CENGİZ- Mimar, şair Cengiz Bektaş’a çok teşekkür ediyoruz düşüncelerini bizimle paylaştığı için, metnini bizimle paylaştığı için, belki

şunu eklemek gerekebilir ya da altını çizmek gerekebilir: 1995 yılında Türkiye Sanat Kurumunu, Özerk Sanat Konseyi'ni, Türkiye sanatının ve kurumlarının özerkleşmesi için yola çıkanlar zannediyorum ki, özerklik beklentisi birilerinden bekledikleri için değil, bu hakkı koparmak için yola çıktılar, bunun için mücadele ediyorlar. Kuşkusuz ki bu yolculukta proje üretme, örgütlerin katılımı ve benzeri öneriler yeterince olmadı, ama Türkiye Sanat Kurumu Yasa Tasarısı Taslağı somut bir çalışma olarak ortaya çıktı. Bundan sonra da özerklik, özgürlük için mücadele eden bütün sanat kurumlarından, bütün sanatçılardan bu doğrultuda öneriler gelirse, katılımlar olursa bu yapı daha da güçlenecektir diyorum. Yola çıkmaktan söz ettim, bu yolculukta yolun ilk başlarında hep birlikte yürüyen Tamer Levent var. Sayın Tamer Levent Özerk Sanat Konseyinin başkanlığını yürütmüş bir dostumuz, sözü size vermeden önce Yılmaz Onay bir kısa açıklama yapmak istiyor.

YILMAZ ONAY- Ben enayi durumuna düştüm de onun için söz istemek ihtiyacını duyuyorum. Ben Özerk Sanat Konseyi'nin bu çalışması sonucu bir Türkiye Sanat Kurumu Yasa Tasarısı Taslağını proje olarak olgunlaştırdık diye söyledim. Çünkü Hüsamettin Hocam proje yapmalı dedi, ama Cengiz Bektaş hem Hüsamettin Hocayı destekledi, hem de bu projeyi niye yapıyorsunuz, kimden özerklik talep ediyorsunuz dedi. Doğru, kim kimi destekliyor ki? Ben arada kaldım. Ben şunu soracağım; Devlet Tiyatrolarındaki bir sanatçı kendini özerk hissederse enayilikten başka bir şey midir onun kendini özerk hissetmesi olacak iş mi? Özerk değil ki, çünkü asla değil, ama öyle çok var kendini öyle aldatmalar. Ben burada cümle olarak söyledim; biz bu iktidardan umarak mı söylüyoruz? Varsa yapacağı buyursun, ama biz özerklikten başka çözüm olmadığını kamuoyunun bu talebini taze tutarak, ancak kamuoyu oluşturarak bu mücadeleyi verebileceğiz dedim, ama buna da gerek yok diyebilirsiniz. Özerklik konusunda kamuoyu oluşturmanın zamanı değil, şimdi mücadele zamanıdır. O başka, onu zaten yapıyoruz, ama o arada projeleri eksik bırakırsak az sonra bir bildiri, az evvel "herkes imzalasın" dedi, Cengiz çok haklı, ama öyle bir metin oluşturulduğu zaman görecektik, 10 kişi birden "hayır" diyecek. En basitinden Mustafa Balbay'a hayır diyenler çıkacak arkadaşlar, liberaller diye bir şey var aramızda, ben burada boşuna söylemedim. Bu toplantıları bir tek şunun için yapıyoruz biz; bir şeylerde bir araya gelelim. Başka türlü eylem yapılamıyor. Eylem yapacak birlikte halinde değiliz ki, konuşmadan bir araya gelemiyoruz. Başka türlü olmuyor, bir araya gelip eylem için omuz omuza gelebilmek için tartışıyoruz. Omuz omuza geldiğimiz zaman kimse bizi tutamaz zaten, teşekkür ederim.

GÜLSÜM CENGİZ- Ben ayrıca şunu da söylemek istiyorum; bir birinden çok farklı düşünen siyasi çizgilerdeki 76 sanat örgütünün, zaman zaman bu sanat örgütlerinin yönetimlerinin değişmesiyle düşünsel yapılarının değişmesinin

ortaya çıktığı toplantılarda çok farklı düşüncelerle arkadaşımın söylediği gibi bir tek sözcük için saatlerce tartışmaların yürütüldüğü toplantılar sonucunda ortaya çıktığı için gerçekten bunu gerçek bir proje olarak görebiliyoruz. Bunun üzerinden konuşacağız, ama durumu da izleyenlere ben bildirmek istiyorum, gerçekten zaman öyle zaman oldu ki, bir sözcük için günlerce, saatlerce tartışıldı.

CENGİZ BEKTAŞ- Bakın, böyle bir yerde önce herkes konuşur, yanıt verilmez. Hele başkanlık hiç vermez. Herkes konuşur, ondan sonra bir tartışma bölümü ayırırsınız, konuşulur. Çünkü Yılmaz da yanlış anlıyor, şey de yanlış anlaşıldı. Kesinlikle böyle değil, tabii ki sürdüreceksiniz, ama yetmediğini görüyoruz.

GÜLSÜM CENGİZ- Çok teşekkür ederim. Yanıt olarak değil, sadece bilgi vermek için ben araya girdim. Sevgili Tamer Levent'i dinleyelim.

TAMER LEVENT- Ben hiç bana sıra gelmeyecek zannettim. Sanat Konseyleri toplantıları bu şekilde devam ederse mutlulukla izlemek durumunda bulunabilirim diye düşündüm. Çünkü pek de alışık değilim Cengiz'in dediği gibi bu tür toplantıya, yani aralara girilmesine, başkanın uzun uzun yorumlar yapmasına, kendim de başkanlık yaptığım dönemlerde farklı bir tutum izlemişim. Herhalde bu Özerk Sanat Konseyiyle birlikte gelişen yeni tutumun görünüşü oluyor. Burada yapılan konuşmalardan da ortaya çıkan şu ki, ben öncelikle Özerk Sanat Konseyi'ni hiç olmazsa burada toplanacak kadar sürdürüp bu hale getirmekte kararlı olan arkadaşlara çok teşekkür ediyorum. Ancak Halki Palas toplantılarından bu yana Özerk Sanat Konseyi yapılanmasında bir kayma olduğunu görüyorum. Çünkü biz iki gün Hüsamet'in Koçan, Haşmet Zeybek burada, iki gün Halki Palasa kapanıp, bu da adada biliyorsunuz, kentle de irtibatımızı kesip genel siyasi konuşmalar çerçevesinde de görüşler zaman zaman belirtip, ama bir müddet sonra genel siyasi konuşmalarla bir sonuca varamayacağımızı tespit ettikten sonra teknik bir dil oluşturmak ve bu teknik dil çerçevesinde birleşmek ve bu teknik dille oluşan yeni sanat stratejisi ve siyasetiyle nasıl kendimizi kabul ettirebiliriz tutumunu benimsemek, yerleştirmek üzere iki gün gece-gündüz uyumadık neredeyse, iki gün yetmedi bile bize. Biz iki senede bir, üç senede bir ya da altı-sekiz ayda bir şurada şöyle bir toplantı yaparak her şeyi çözeceğimizi zannediyoruz. Bu olmaz, yani "ben sanatçuyum" diyen kitlelerin kendi adlarına örgütlenme konusunda henüz bilinçlilik dereceleri bir düzeye gelmemişken, ortak tanımlar konusunda anlaşılammışken biz bir mucize gerçekleşecek zannediyoruz. Çünkü biz gerçeklerle hareket eden değil, mucizelere inanarak hareket eden bir toplumuz da ondan, değil mi? Mucize gerçekleşmesini bekliyoruz.

Mucize gerçekleşmez arkadaşlar, mucizenin gerçekleşmesi, o gerçekleşmesini istediğimiz mucizeyi biz toplu iğneyle kuyu kazar gibi çalışa çalışa oluşturmak

zorundayız. Bunu oluşturmadığımız sürece belli periyotlar uzak kalıp, sonra bir araya gelip bunu konuştuğumuzda ortak bilinç kendiliğinden oluşuyor mu? Henüz “ben sanatçiyım” lafını kullanma konusunda bizim konseyimizin ortak bir tavrı yok, önüne gelen “ben sanatçiyım” diyor, önüne gelen “ben yazarım” diyor, önüne gelen “ben oyuncuyum” diyor. Hangisi bunun temel kavram ve biz bu kavramı saptamadan bu kavramla ilgili hak, hukuk, üretim proje ve stratejileri geliştireceğiz değil mi? Helal olsun, bu zaten ancak bu toplumda bu mucize gerçekleşir. Biz Halki Palasta toplandığımızda belli bir disiplin içerisinde bu konularda da ortak dil oluşturmaya çalışmıştık, yani teknik bir çalışma yapmıştık. Bugün Yılmaz Onay’ın söylediği bu yasa tasarısının kanavası? o toplantılarda oluşmuştu. Bir zahmet sarf etmek gerekiyor, fakat tabii gene böyle bir geri kalmışlık düzeyindeki ülkelerin “ben sanatçiyım” diyen insanları egoları inanılmaz bir patlama noktasında. Rahmetli Uğur Mumcu’nun dediği gibi bilgisi olmadan fikri olma eğilimi had safhada. “Düşünüyorum, öyleyse varım”, “varım, öyleyse düşünüyorum” arasındaki farkı anlamak bize gerçekçiliği kavramak gibi geliyordu bir zamanlar. Ben sanatçiyım diyen insanların ben gerçekçiliği kavramamış olduğuna inanıyorum. Çünkü bu bir meslek adı değil ve siz meslek adı olmayan ve vahiy yoluyla sanat yapmayı neredeyse tanımlar gibi olan bu kavramı benimseyerek toplumdan ayrıcalık bekliyorsunuz ve bu ayrıcalığın adını da koymadan, nedenlerini de saymadan, bu nedenleri çok kuvvetli argümanlarla olmazsa olmaz şeklinde ifade etmeden hak bekliyorsunuz.

Toplumun sanat kavramını bir felsefe olarak yaşama biçimi, bu yaşama biçiminin oluşmasında tekniği ve pratiği oluşturacak sanat mesleklerinin önemini buluşturarak bir ifade biçimi, bir hak-hukuk meselesi ve insan hakları meselesi olarak da gündeme koyamıyoruz. Kimi zaman sol tandanslı iktidarlarla hareket edildiğinde bir şey olacakmış gibi oluyor, sağ tandanslı iktidarlar geldiğinde olmayacakmış gibi oluyor ya da küsülüyor ya da sol tandanslı görülüp sağ tandanslı olan iktidarlarla da hiçbir şey yapılamıyor. Peki, bu durumda bir habere Cengiz’in dediği gibi özerkliği birilerinden mi bekleyeceğiz? Godo’yu bekler gibi bekleyeceğiz öyle mi? Peki, biz niye kendimize özeleştiriyi yapmıyoruz? Çağdaş Sanat felsefesi içerisinde bu işi yapanların kendilerini eleştirilmesi, özeleştiriyi yapması söz konusudur. Bir örgütlenme modelinin başarılı olamaması halinde o örgütlenme modelinin ortaya çıkışı doğruysa, gerekliyse, dünya standartlarına ve amaçlarına uygun bir örgütlenme modeliye bu modelin neden etkili, neden bir güç odağı olamadığının özeleştirisinin yapılması gerekir.

Bu özeleştiriyi yapılırken tespitler yapılması gerekir. Sadece hamasi bir özeleştiriyi değil, maddeler konulması gerekir. Ödenekli kurumlara bakışımız ne olacak, özel kurumlara bakışımız ne olacak, basın halk ve ilişkilerde ne kadar etkiliyiz, sanat tanımları ve strateji kavramları nasıl oluşturabiliyoruz, meslek birlikleri ve hak arama örgütlerini destekleyebiliyor muyuz, bunlarla ilgili çalışmalara

imkân verebiliyor muyuz? Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu varken bu kanunun yanında bu kadar 76 adet sivil sanat kurumu bir araya geliyor, İstanbul'da 2010 Avrupa yılı ilan ediliyor ve 2010 Avrupa yılını ilan eden komite bu 76 kurumu tanımıyor. (Allah Allah) Ve buna bu 76 kurum yapılması gereken şey mahkemeye başvuraktır. Ne gerekiyorsa, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvurulur, gerekiyorsa Başbakanlığa dilekçe vermek, gerekirse Kültür Bakanına topluca çıkıp konuşmaktır. Bunlar niye yapılamıyor? Muhtemelen bunlar zaten bu işin köküne kibrit suyu dökmeye karar vermiş bir siyasetin adamlarıdır, onun için biz onlarla görüşmeyelim diyelim, o zaman bu tavrımız çok mu etkili oluyor? Bu tavırdan bütün dünya etkilendi değil mi şu anda? Bakın, herkes haberdar ve herkes müthiş bir şekilde bunun farkında olmuş bir vaziyette bizim yanımızda. Olmuyor, kimsenin bir şeyden haberi de olmuyor.

Ben öncelikle, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu diye bir kanun var. Geçtiğimiz günlerde bu konuyla ilgili yine bir toplantı yapılıyor İstanbul'da, o toplantıda da biz oyuncular olarak haklarımızı alamadığımız konusunda gündem farklıydı, ama biz gene gündemi kendi tarafımıza çekip ve bu konuyla ilgili mahkeme açılması konusunda Sayın Ali Rıza Binboğa'nın tavsiyelerini bir kere daha orada dinledik. Çünkü müzik eserleri sahipleri olarak onlar telif hakları konularında haklarını alıyorlar ve bu konuda Türkiye'de önemli bir örnek oluşturdular. Elimizde bir yasa taslağı var. Ben bir strateji üzerine konuşacağım. Bu yasa taslağı acaba bir tür Halki Palas toplantıları gibi ele alınamaz mıydı? Bu yasa taslağı üzerinde ben biliyorum, konsey içerisinde bununla ilgili bir çalışma yapıldı. Bu taslak bana da geldi, sanıyorum Hüsamet'tin'e de gitmiştir. Ancak bu taslak üzerinde belki karşılıklı bir araya gelip bir toplantı yapmak ve çalışmak faydalı olabilirdi. Çünkü daha önce yapılan toplantılarda bir Özerk Sanat Konseyi'nin nasıl yapılacağı, nasıl bir kurumsal şeması olacağı üzerine konuşmalar yapılmış, aşağı-yukarı böyle bir şema çıkmıştı ve bunun üzerine biz bu ilk Halki Palas toplantıları ortaya çıkan yasa tasarısıyla o zamanki Cumhurbaşkanı Sayın Süleyman Demirel'e gittik ve böyle bir Özerk Sanat Konseyi modelinin Türkiye'de oluşmasını istediğimizi belirttik. Demirel "Peki, bu ne olacak, bu hiçbir yere bağlı olmayacak mı?" Biz hiçbir yere bağlı olmayacağını söyledik, ama formalite icabı görüntüsel olarak Cumhurbaşkanlığının himayesi altında görülebilir belki, ama bu Cumhurbaşkanlığına bağlı olması ya da Cumhurbaşkanının müdahale etmesi anlamına gelmeyecek.

Özerk Sanat Konseyi ile biz Türkiye'de sanat kavramının kendi sanat mesleklerini özenle yapan, farkındalık kültürünü geliştirmek isteyen, farkındalık kültürü gelişmiş bir toplumun empati, özeleştiriyile birlikte demokrasi toplumuna ve demokrasi kültürüne yönelebileceğini hayal eden insanlar olarak ve yaptığımız işin de meslek olduğunu, yani vahiy yoluyla gelmiş bir iş değil, bir meslek yaptığımızı söyleyerek bu mesleğin erbapları ve ustaları olarak böyle bir özerk yapıya sahip hükümetlerin, değişen siyasetlerin, Polis Yetki ve Salahiyet Kanunuyla bize müdahale edemeyeceği, Devlet Tiyatroları'nın sahnelerindeki

oyunların kaldırılmasına sebep olamayacağı, İstanbul Belediyesi Şehir Tiyatrosu'nun sahnesindeki oyunun kaldırılmasına sebep olamayacağı, özel tiyatrolarının oyunlarının Polis Yetki ve Salahiyet Kanununa göre ya da valiliklerin polise verdiği emirle sahneden indirilmesine fırsat olamayacağı bir özerk sanat alanı yaratmak istedik ve bunu ilk yaptığımız çalışmalarda tanımladık. Bu tanımı hak olarak istediğimizi söyledik, bu hakkı alıncaya kadar da meydanlarda, hangi siyasetten olursa olsun iktidarda, hükümette bulunan kişilerin kapısından ayrılmayacağımızı söyledik. Hakikaten o dönem, ben üç dönem başkanlık yaptım, lüzumlu muydu bilmiyorum, ama üç dönem yapmak zorunda kaldım. Ayrılmak istediğim halde ayrılamadım, fakat o üç dönem birlikte çalıştığımız arkadaşların bazılarını burada görüyorum, hakikaten geç-gündüz canhıraş çalıştık. Bu dediklerimi de bir ölçüde yaptık.

Şunu demiyorum; bakın, bu yapıyı ayakta tutan arkadaşları çok kutluyorum. Ancak bu yapıya bugün destek veren arkadaşlar belki azaldılar. O zaman bu arkadaşlarla bir araya gelelim, bu arkadaşlarla demir leblebinin çekirdeğini yeniden oluşturalım ve yeniden bu işin dağılımını ve örgütlenmesini sağlayalım. Çünkü başta yaptığımız toplantılarda, biz bu toplantılara, genel kurullarımıza siyaset adamları getirdik. Mecliste bulunan ve bizim yasa taslağımızı desteklemesini istediğimiz siyaset adamlarını getirdik. Bu salonda bu dediğim sorumlulukların farkında olmayan bazı insanlar “siyaset adamları burada ne arıyor?” dediler. Bugün Ertuğrul Günay'ın buraya davet edilmiş olduğunu gördüm, İstanbul İl Kültür Müdürü'nü davet ediyorum, o zaman onlar ne arıyor burada? Bakın, biz bunu yaptığımız zaman birileri muhalefet etmek için bunu söyledi. Süleyman Demirel'e çıkıp yasa taslağımızı sunduk diye kızanlar oldu. Peki, ne yapacaktık? Anlamıyorum ki, sokağa çıktık eylem yaptık, ona da kızan oldu.

Aradan şu kadar sene geçti, herhalde bu kadar sene belli bir tanımlar oluşmasına, ortak tanımlar çerçevesinde birleşilip hareket edilmesine imkân verecek ortak aklın gelişmesine de ortam yaratmıştır diye düşünüyorum. Yasa tasarısı dediğimiz zaman bir hukukçu çıktı, “sanatın yasası olmaz” dedi. Allah Allah, yani herkes boşlukta kaldı ve bir kısım muhalif grup “evet, olmaz” dedi. Ben buna; hatırlayanlar vardır; sert tepki gösterdim. Çünkü amacımız böyle bir yasa tasarısını oluşturmaktı. Öğleden sonra sevgili Oktay Ekinci geldi, dostumuz, o da “sanatın yasası olur” dedi. Bunu biz de biliyoruz, şimdi biz “sanatın yasası olur mu/olmaz mı?”yı tartıştık bu toplantılarda, nerede kaldı mahkeme açmak, nerede kaldı ortak geliştirdiğimiz strateji ve tanımlara dayalı olarak mahkeme açıp hak aramamız?

Ben böyle bir özeleştiriyi yapmayı değerli buluyorum, çünkü bu özeleştiriyi yaptığımız zaman bir daha bu tür eleştirilere muhatap olacak tutum ve davranışlar yapmak, geriye dönük adımlı davranmak yerine ileriye dönük davranışlarda ve adımlarda daha ortak mantaliter, ortak akıllar oluşturabiliriz ve teknik çalışmalarda da yoğunlaşabiliriz diye düşünüyorum. Bu yüzden

bugün bu toplantıyı düzenleyen arkadaşlara hem teşekkür ediyorum, hem de gerekirse bizlerin de desteğini alarak Halki Palasvari, bu işte teknik çalışmalarda bulunmak isteyen arkadaşlarla bir toplantı yapalım, ortak terimler oluşturalım, ortak davranış biçimleri, stratejiler ve bir politika, bir davranış, sanatın bu ülkede bir yaşam biçimi olmasına neden olacak. Demokrasi kültürünü birilerinin kendine ait bir kültür olmadığını sanat yoluyla anlatabileceğimiz bir ortam oluşturmak için, yani faydacı, yani çıkarıcı anlamda bir sanattan söz ediyorum dikkat ederseniz, demokrasi kültürünün oluşmasında faydalı olacak bir sanat politikası da oluşturabilmek için bir araya gelelim. Yoksa aksi takdirde bugün siyaset almış başını gidiyor, gözümüzün içine bakarak insanlar antidemokratik davranıyor ve demokrat olduğunu söylüyor. Biz de buna hayretle bakıyoruz. Benim de mesleğim oyunculuk, rejisörlük, tiyatro oyun yazarlığı ve eğitmenlik, ama o tırnak içindeki “sanatçı” bu lafı sevmiyorum, sanatçı diye bir meslek yok. Siz kendinize sanatçı diyor musunuz?

SALONDAN- Başkaları diyor.

TAMER LEVENT- Çünkü yazarlar kendilerine sorduğunuz zaman “ne iş yapıyorsunuz?” diye “yazarım” diyorlar. Niye tiyatrocular ve dansözlere sorulduğu zaman “sanatçım” diyorlar? Niye “oyuncuyum” demiyorlar ve niye bu ortak bir terminoloji olarak bu defo saptanıp gündemden çıkarılmıyor? Kimin işine geliyor bu? Sanatçım denildiği zaman toplumda daha çok itibar göreceğini sanan insanların işine geliyor. Bırakın canım, bu zaten içi boş, sahtekar tutumdan da kurtulalım. Dağ, demir leblebi gibi sağlam olan neyse oraya “oyuncuyum” dediğiniz zaman “pardon efendim” diyorsa oyuncuyum, evet tiyatro oyuncusuyum. Empati kuramının oluşmasında, özeleştirici kuramının oluşmasında, toplumun demokrasi kültürü oluşmasında öncüyüm diyebilmeli. Biz bu mesleklerin ne işe yaradığını da yorumlamıyoruz. Sadece tanrısal ve adı belli olmayan, sebebi ve işlevi belli olmayan bir sanatçı kelimesinin altına sığınıp, aynı uhrevilik içerisinde varlığımızın kaçınılmaz olduğunu savunmaya çalışıyoruz. Descartes’ın sözünün karşılığında “varım, öyleyse düşünüyorum” lafını benimsiyorsak ona uygun bir gerçekçilikle de davranmıyoruz. Kendimiz gerçekçi bir tutumu göstermediğimiz halde karşıdan gerçekçi bir tutum görmemizi bekliyoruz ki, karşı tarafın işine geliyor bu. Bu belirsizlik içerisinde, bu yüzer-gezerlik içerisinde karşı taraf da işi dalgalanmaya bırakıyor. Nasıl dolar kuru dalgalanmaya bırakılıyorsa, bu da dalgalanmaya bırakıldı. Bu dalgalanmaya bırakılmaktan kurtulmanın yolu bizim netleşmemizdir ve bu netleşmemiz doğrultusunda da her dakika hareket halinde olmamız, her dakika bu ülkede sağda, solda, ortada, yanda, kenarda kim varsa iktidara gelmişler varsa onların yapılarını aşındırmamızdır. Onlardan ses gelmiyorsa “Sanat Hakkı” Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin de gündemidir biliyorsunuz ve bu tür örgütlenmeleri Avrupa İnsan Hakları

Mahkemesi de desteklemektedir. Oraya da başvurulabilir. Sadece kadınların taciz edilmesi söz konusu olduğu zaman Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne gitmek söz konusu değil, bu alanda da Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne gidilir ve bugün Mustafa Balbay'ın ve şu soruşturma sırasında bir genellemeye tabi tutularak içeriye alınan insanların bulunması da esasında bu toplumsal duyarlılığın ve bu saptanmış stratejinin, hak ve hukukun savunulmaması olmasından kaynaklanan bir boşluk yaratmaktadır. Tipik bir az gelişmişlik toplum göstergesi ve hani ne diyor? "Kaldırınca gocuklu celep sopasını mezbahaya koşarsın" gibisinden bir durum içerisinde kalıyoruz.

Buradan kurtulmak için örgütlenmek, terminolojik tespitler yapmak, bu tespitlerin işe yararlığı doğrultusunda hareket stratejileri oluşturmak, hak ve hukukumuzu savunmak gerekiyor. Tabii ki, meslek birliklerini de bunun içerisinde fikir ve telif haklarını savundukları ve fikir ve telif haklarıyla ilgili hak ve hukuku da elde etmek istedikleri için ortak dayanışmanın kaçınılmaz bir hedefi olarak görüyorum. Zaten MESAM da Özerk Sanat Konseyi'nin kurucularından ve üyelerindedir. Sizden önce de Fuat geliyordu zaten toplantılara daha önceki dönem, teşekkür ediyorum. (Alkışlar)

GÜLSÜM CENGİZ- Tamer Levent'e çok teşekkür ediyoruz. Değerli konuklar ve sevgili sanatçı dostlarım, "Sanatın Özerkliği ve ÖSK Deneyimi" başlıklı panel burada sona eriyor. Hem konuşmacılara, hem de dinlediğiniz için size teşekkür ediyoruz. Ben bir şey söylemek istiyorum, panelimizin başlığı "ÖSK Deneyimi" olduğu için zaman zaman bilgi vermek, konuşmacıları sunarken bilgi vermek amacıyla bazı açıklamalarda bulundum. Eğer bu bir yorum ya da müdahale olarak algılandıysa konuşmacılardan ve sizlerden özür diliyorum.

HÜSAMETTİN KOÇAN- Başkan özür dilerim, bir şey var; burada biraz Yılmaz Bey'in dönem başkanı olarak biraz galiba hafif bir alıngan tavrını gördüm, onun için de bir açıklama yapmak zorunda hissediyorum. Burada şu anda bu işleri yürüten arkadaşlara yönelik bir eleştiri söz konusu değil, burada bizim yaptığımız şey bir ekip meselesidir, bir yeniden dinamizm kazanma meselesidir. Yoksa bu arkadaşlar bu işi sırtlanmışlar, götürmeye çalışıyorlar ve belli bir noktaya kadar da bunu getirmişler, 15 yıllık bir ömrü olmuş bunun, onun için şimdi iş yapan insanlarla ilgili herhangi bir olumsuz kanaatte değilim doğrusunu isterseniz, ama bu yetmez, onu söylemeye çalışıyorum. Bir de biz hakikaten biraz dağıtıyoruz, Tamer'in konuştuğu bu sanatçı meselesi çok tartışmalı bir konu, gelin bunlara girmeyelim. Somut proje üstünden bakın, elimizde bir yasa tasarısı var.

TAMER LEVENT- Böyle bir tartışma yapalım. Mesela, Hüsamet'in "gelin bunlara girmeyelim" desin, ben "girelim" diyeyim.

HÜSAMETTİN KOÇAN- Bir dakika Tamer, zaten düşeceksin. Meselâ şu bakın, bu patinaj. Bizde tipik belleksizlik meselesi budur. Bugüne kadar tartıştık, belli bir noktaya geldi, elimizde yazılı bir metin var. Bu metnin ortaya çıkması belki bunun yeniden elden geçirilmesi, ondan sonra bu metni hayata nasıl sirküle edeceğimiz onun planlanması, ben öyle düşünüyorum.

SALONDAN- Siz konuştuğunuz gibi bu hodiyasın da konuşmaya hakkı var. Eğer bu hodiyas konuşacaksa oturup sizlerin bu takım çalışması yapamama, örgütlenmenin içinin açılması lazım. Takım çalışması yapması için siz bir eğitimden geçtiniz mi? Yoksa ananızdan doğduğunuz zaman bu size ilham olarak verilmişti de, kullanıyor musunuz? Burada bizlerin de paylaşacağı çok mühim şeyler var, onun için siz bu konuları bizim önümüzde bizi kullanarak içinizi dökmeyin, içinizde halledin ve bize çözümler verin. Çözümler vereceksiniz oturup dinleyelim. Problemlerinizi dinliyoruz, ama kendi aranızdaki problemlerinizi kendiniz halledin. Fazla da alınganlığa lüzum yok efendim liderler arasında.

GÜLSÜM CENGİZ- Çok teşekkür ederim.

HÜSAMETTİN KOÇAN- Bir dakika hanımefendi, özür dilerim. Bakın, benim sözümü kesti hanımefendi.

GÜLSÜM CENGİZ- Salondakiler de konuşacaklar. Bundan sonraki oturum 15 dakika sonra başlayacak, karşılıklı tartışılacak ve forum şeklinde geçecek. Herkesin düşüncesi burada dile getirilecek. Ben kapatmadan önce bir de panelimizde konuşmacı olduğu halde gelemeyen Emre Kongar Hocamızla ilgili bir bilgi vermek istiyorum. Kendisi Cumhuriyet Gazetesinde Mustafa Balbay için imza yaptığı için buraya gelememiş. 15 dakika ara var, ondan sonra herkes düşüncesini söyleyebilecek.

ARA VERİLDİ

2. OTURUM

MELİHA SÖZERİ- Sayın konuklar, 1. Oturumun ardından 2. Oturum “Özgürlük ve Özerklik” başlığı altında devam edecektir. Hukuk alanından bakışlar olarak, hukuk alanında Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesinden Sayın Prof. Dr. Ülkü Azrak aramızda, sizi davet ediyorum. Hukuk alanından ÖSK’ya görüşleriyle açılımlar getiren sanat ve telif hakları konusunda görüşleri olan Sayın Av. Fikret İlkiz hastalığı nedeniyle aramızda değiller. Bildirileri yayınlanacak olan panel kitabında yer alacaktır. Hukuk alanından ÖSK’ya yeni açılımlar getirecek

ve çalışmalarımıza yön verecek Hacettepe Üniversitesi Öğretim Görevlisi Sayın Ünsal Piroğlu, oturumu yönetmek için TMMOB Mimarlar Odası Merkez Yönetim Kurulu üyesi ÖSK dönem sözcüsü Sayın Kubilay Önal.

KUBİLAY ÖNAL- Merhabalar, bu ikinci oturum biraz daha teknik, demin birinci oturumdaki daha sanat-politik durumdan biraz daha farklı olacak. İkinci oturum biraz daha özerklik kavramı üzerine hukukçularla özerklik kavramı üzerine, özellikle temel konumuz olan “özerklik” kavramı üzerine biraz konuşmuş olacağız. Daha sonra forumumuz olacak ve orada umarım birinci bölümdeki güzel tartışma biraz biçim olarak belki sorunları olabilir, ama bizim temel tartışmamız olan tartışmayı sürdürebilelim.

Bir de tabii, birinci bölümdeki şeye değinmeden geçemeyeceğim, o da şu; Özerk Sanat Konseyi 76 kuruluş olduğu iddiasıyla yola çıkmasının nedeni 95 yılındaki o bir araya geliş süreci anlatılan, ama şu anda fiilen 20-25 kuruluş civarında bir ilişki zemini var. Bir kere bu gerçekliği görüp ona göre davranmamız gerekiyor ve dolayısıyla bu oturumların da erişebilme mesafesi bu, bu mesafenin ötesinde çok fazla zorlamamız gerekiyor. Konuda bir sanatçı kuruluşların kendi yaklaşımları da doğru, burada eleştirildik, ama kendi yaklaşımları da çok da bir araya gelme konusunda pek gözükmüyor. Dolayısıyla burada böyle bir özeleştirme ve eleştirme devresine gireceksek eğer burada 5-6 örgütün omzuna binmiş 5-6 kişinin omzuna binmiş yükü götürülen bir çalışmayı, yani 76 örgütün bir çalışması olarak görmemenizi dilerim, ama bizim hukuki varsayımız bu 76 örgüt üzerinden oluyor maalesef, böyle bir ilişkiyi belirtmek isterim.

Bir de, Özerk Sanat Konseyi hukuki nitelik açısından da bir platformdur ve şu anda Türkiye Sanat Kurumu oluşmadığı için de -yasa girişimi olan- böyle bir hukuki nitelikte de bir inisiyatif egemen bir topluluk olarak görmek gerekir. Dolayısıyla kurumlaşmış bir yapıdan söz edemiyoruz, bir platformun sivil, gönüllü temelli bir platformun kendi yapabildiği kadarki bir süreçtir Özerk Sanat Konseyi çalışmaları, bunun da böyle değerlendirilmesi gerekir. Aksi takdirde bir tarihsel dönemde olan belli bir yükselmenin o günkü konjonktür içinde yakalanmış bir görece başarının üzerinden bu genel sürece bakamayız. Bugün süreç biraz daha farklı.

Bir de tabii bir şeyi daha vurgulamak gerekir. Meselâ, ben kendi bulunduğum alan da mimarlık alanı olduğu için, maalesef farklı farklı etkilenmeler yaşayan, farklı farklı örgütlenme biçimleri oluşturan farklı farklı da belli ölçüde Türkiye’deki hukuki prosedürle ilişki kuran mekanizmalar, alanlarla karşı karşıyayız ve bu farklılık ister istemez eşitsiz olan bir durum yaratıyor. Bir yandan örneğin, müzik MESAM (Türkiye Musiki Eserleri Sahipleri Meslek Birliği) gibi bir örgüt birçok sorunu belki de var, ama sonuçta örgütlenebiliyorsun ya da Mimarlar Odası gibi bir vaka varken, yani bu tür örgütlenmeler belli adımlar atmışken ve belli ölçüde merkezileşmişken bazı alanlarda merkezileşmiş olmaması alanların da farklı politik etkilenmeler içinde olmasının getirdiği

sorunlar ve çoklu bir alan olması bu alanı, örneğin, tiyatrodaki meselâ, çoklu bir alan olduğunu çok net görüyoruz, bir yandan oyuncular var, bir yandan iç devlet tiyatroları var, bir yandan özel tiyatrolar, dolayısıyla bunlar henüz kendi sorunlarını tamamen halletmiş değiller açıkçası. Dolayısıyla karmaşık bir örgü olduğunu bu örgütlenmenin görmek gerekiyor, ama bunun üzerinde nasıl yol alabiliriz dersek, bunu benim de kanaatim odur ki, merkezileştirmek ve alanların kendi tanımlamasını, bu 7-8 alanın kendi tanımlamasını yapması gerekir diye yola çıkmamız gerekir bu platform niteliğinin başka türlü mekanizmaya dönüşmesi için, ancak ben burada kesmek durumundayım. Çünkü bu oturum benim oturumum haline gelebilir, dolayısıyla buraya kadar bırakayım ve özerklik kavramı üzerinde tartışmaya devam etmek üzere, buna altlık oluşturmak üzere ben sözü Sayın Prof. Dr. Ülkü Azrak'a vereyim. Hoş geldiniz.

Prof. Dr. ÜLKÜ AZRAK- Hoş bulduk. Sayın sanat erbabı, sanatçılar deyince bazıları alınıyor galiba, burada hemen görüşümü belirtiyim; tabii ki olur kanun, niye olmasın yasası? Anayasası varsa yasası niye olmasın, Anayasada sanata ilişkin o kadar çok hüküm var, en az içinde üç hüküm var. O hükümler aslında çok soyut hükümlerdir, üst düzeyde hükümlerdir. Onların layığı veçhile uygulanabilmesi için sanata ilişkin yasada yapılabilir. Yasa yapılıncı herkesin korkusu şudur; onu tabii ben bir ölçüde anlayabiliyorum, nerede düzenleme varsa orada özgürlükler daraltılabilir şeklinde insanların içinde, kafasının arkasında bir düşünce, korku ve endişe vardır. Ben onu anlamıyorum değilim, ama onun sınırları Anayasadaki sanat özgürlüğüdür. O sanat özgürlüğünün sınırlarını çiğneyerek sınırlama yapma yasa koyucunun yetkisi dahilinde değildir. Öyle bir yasanın amacı önemli, ne için yapılacağı önemli, öyle bir yasa eğer sanatı korumak, geliştirmek, desteklemek, özendirmek amacını taşıyan bir yaysa hükümleri de ona göre yapılır, o doğrultuda yapılır. Çaba böyle bir yasa taslağını sizler hazırlamalısınız, hatta bu alanı en iyi bilenler sizlersiniz. Taslağı hukukçularla da bir araya gelerek bir ortak çalışma halinde yürütür, hazırlar ve bakanlığa sunarınız. Ondan sonra da artık onu takip etmek, bakanlığın girtlağına sarılıp onun Bakanlar Kurulunda tasarı haline getirilip meclise sunulmasını sağlayabilirsiniz, ama sanatın kanunu olmaz diye öyle önyargılı davranmalara ben de katılmıyorum.

Sanata ilişkin hukuki sorunlar görüşüleceği zaman bunun çıkış noktası her şeyden önce sanatın ne olduğudur, tanımımızdır. Dünyada tanımlanamayan birçok fenomen var. Sanat da bunlardan biridir zannediyorum. Picasso'dan sanatın tanımını yapmasını istemişler. Gülmüş "vallahi sanatın nasıl tanımlanacağını ben de bilmiyorum, bilsem de başkalarına söylemem, kendim için saklardım" demiş. Sanatın tanımını yapmak çok güçtür tabii, çünkü çeşitli şeyler söylenebilir, estetiği içeren, hoşluk yaratan faaliyetler gibi birtakım sözler söylenebilir, ama hukukçular tabii tanım konusunda çok

titizdirler, somut bir kavramı ortaya koyma çabası vardır. O zaman o fevkalade zor bir şeydir. Çünkü hukuki bir kavram değil, üstelik de sanat sınırlarının da gösterilebileceği bir meşgale alanı değildir. Onu tanım yaptığınız zaman, tanım eskilerin tabiriyle efradını cami, ağyarını mani olması lazım. Bunu benim kuşağım ancak anlayabilir, sizin aranızda gördüğüm kadarıyla benim kuşağımdan hiç kimse yok, karşımda hep gençleri görüyorum. Bunun anlamı şu; kendisine ait olanların hepsini içerecek ve kendisine ait olmayan şeyleri de dışına bırakacak, tanım budur. Böyle bir tanım yaratmak lazım, o tanımı nasıl yaratabiliriz, doğrusu onu ben bilemem.

SALONDAN- Çok affedersiniz, bir cümle söyleyebilir miyim? Picasso'nun dönemi, ondan önceki dönemin gelişile tanımsızlıkların yaratıcılığın bir vesilesi olacağı zeminini taşıyordu, ama 21. Yüzyıl Cern'de patlamanın düzenlendiği bir dönemde sanat kavramının tanımı yapıldı. Sanat için UNESCO'nun tanımı şuydu: Bir işi, bir eylemi özenle yerine getirmenin felsefesidir. Yani sanat felsefenin adı, icraat oyunculuk, icraat resim yapmak, icraat müzik yapmak ya da kompozisyon. Dünya Telif Hakları Örgütü burada bu konuda çok tecrübeler yaşıyorlar, bu tanımı yaparak yola çıkıyoruz.

Prof. Dr. ÜLKÜ AZRAK- Tamam, bakınız, hemen söyleyeyim; kanuna böyle tanım koyarsanız kavga kopar. Çünkü bu tanım tatmin edici bir tanım değil, o kadar soyut ki, onun içinde sanatın yapıcı unsurlarını pek görmek mümkün değil, fevkalade soyut bir şeydi.

SALONDAN- Hocam, bu noktada toplumsal bilinç türlerinden biri deyiş geçelim mi? Öyle demek daha doğru.

Prof. Dr. ÜLKÜ AZRAK- Geçelim tabii, yani hukuk tabii korunacak bir fenomenin ne olduğunu da ortaya koymak mecburiyetindedir. Bu mecburiyeti ancak somut unsurlarıyla, öğeleriyle belirleyebilirsek, yani sanat dalları, bunların ifade ettiği anlam, bunları belirleyebilirsek o zaman hukuk sanatın ne olduğunu ortaya koyabilir, ama öyle tanım yapmaya kalkarsak tanımlar fevkalade tehlikeli şeylerdir. Bugün yaparsınız o tanımı, üç gün sonra eskir, üstelik de bir tanım yaparsanız sağdan, soldan itirazlar gelir. Bu böyle, bunun içinde bak bizimki yok filan diye ya da hiç buna ait olmayan bir şeyi de işin içine sokmuşsunuz diye çok tartışılacak bir şeydir. Üzerinde fazla durmak istemiyorum, ama zaten hem Anayasada, hem de çeşitli yasalarda sanata ilişkin birtakım düzenlemeler yer aldığı için oralardan hareketle belki sanatın ne olduğunu ortaya koyabiliriz.

Ben Anayasadan hareket etmek istiyorum, çünkü en sonuç temel belge o elimizde, biz onu oradaki hükümleri sonuna kadar savunmak durumundayız. Anayasanın 64. maddesi aslında sanatın kurumsal niteliğini vurguluyor.

Sanatçılardan hareket değil, ama sanatı bir kurum, korunmaya layık bir fenomen olarak ele alıp öyle düzenliyor. Bilmiyorum bu 64. maddeyi burada tekrarlamama gerek var mı? Dilerseniz tekrarlayayım, çünkü kullanılan deyimler aslında önemli, önem taşıyor. Oradan hareket edeceğimize göre; “devlet sanat faaliyetlerini ve sanatçıyı korur. Sanat eserlerinin ve sanatçının korunması, değerlendirilmesi, desteklenmesi ve sanat sevgisinin yayılması için gereken tedbirleri alır”. Burada birtakım öğeleri saymış. Bir kere sanat faaliyetleriyle başladığı için bu hüküm demin söylediğim gibi esas itibarıyla kurumsal, sanat olarak ele almak, korumak, desteklemek, özendirmek, değerlendirmek gibi birtakım amaçlar koymuş Anayasa koyucusu, ama asıl ilginç olan da şu; sanat sevgisinin yayılması için gereken tedbirleri alır. Sanat sevgisinin sayılması o sanatların icra edileceği mekanlardan başlayarak sanatın öğretilmesi ve o estetiğin topluma kazandırılması gibi birtakım eylemleri içerir. O yüzden de herhalde sanat sevgisini devletin böyle yayması lazım, ama bunun için de sanatın yapılacağı, icra edileceği mekanlar da önemli. Yoksa restore ediyoruz bahanesiyle koskoca bir sanat mekanını kullanılmaz hale getirip, ne olacağı meçhul, bakınız, onun restorasyonundan sorumlu olan kişiler birer birer istifa ediyorlar. Sebepsiz değil, çünkü onların talep ettikleri hususların hiçbiri yerine getirilmedi. Sonunda ne olacak? Onlardan biri kalktı dedi ki, “ben bu işi 2010 yılına kadar yetiştiremezsem beni vururlar” Vurulmaktan korktuğu için istifa etti, gitti. Niye feda etsin kendisini? Onu kapatıyorsunuz restore edeceğim bahanesiyle, öbürünü yıkıyorsunuz başka bir şey yapacağım bahanesiyle, yani tiyatrolar, konser salonları, opera salonları ve bale mekanları hepsi ortadan kayboluyor.

İstanbul halkı iki yıldır artık bir sanat susamışlığı içinde nereye gideceğini bilemez halde. Bu mudur sanatın yayılması? Hiç kimse soruyor mu “acaba Anayasanın bu hükmünü nasıl anlıyorsunuz siz ey iktidar mensupları” diye? Hiç kimse sormuyor, biz çok sessiz bir toplumuz aslında. Bakınız, böyle bir şeyi Almanya’da yapmaya kalkın, meselâ Berlin’de. O kadar çok sahnesi olan bir şehirdir Berlin, orada yapmaya kalkın, halk yürüyüş yapar, ama bu kadar sessiz bir kitle tabii o zaman istediği şeyi yapabiliyor, Anayasayı da çiğniyor, hiç umurunda değil. Bakın, bu bir sanat özgürlüğü deniliyorsa bu 64. madde sanat, sanatın ve sanatçının korunması başlığını taşıyor. Sanatı bir özgürlük dalı olarak, bir temel hak ve özgürlük olarak kabul ediyor, 27. maddede de bunu vurguluyor. İki yönü var sanatın, bu özgürlüğün iki yönü var. Çok önemli bir husus bu, bilim ve sanat hürriyeti diye düzenlediği 27. maddede herkes bilim ve sanatı serbestçe öğrenme ve öğretme, açıklama, yayma ve bu alanlarda her türlü araştırma hakkına sahiptir. Öğrenme, sanatı nasıl öğrenecek? Sadece okullarda öğrenme mi bu? Sanat icra edilirken onu izlemek de var, bu da o kavramın içine giriyor. Eğer bunu izleme şansını tanımıyorsa bir yönetim kendi halkına, o zaman bir kere 27. maddedeki bu özgürlüğün kullanılmasına engel oluyor demektir.

Demin bir şeyin üzerinde durdum, dedim ki, bu özgürlüklerin iki yönü vardır. Hatta buna göre de birbirinden ayrılabilir. Biri, pasif Anayasa hakları ve özgürlükleri, öbürü aktif. Sanat hakikaten bir kere koruma altında olduğu için pasif, yani devlete gölge etme, başka ihsan istemez tabiri caizse, müdahale etme sanatı icra etmeme engel olma, bu pasif haklardandır. Bir de aktif hak tarafı vardır sanat özgürlüğünün, o da devletten talepte bulunur, bir şeyleri isteme, Anayasanın içerisinde ortaya konulmuş olan bütün bu şeyleri devletten talep etme hakkı vardır. Sen sanatı koruyacaksın, koruma, müdahale değil, sanat eserlerinin ve sanatçının korunmasından sonra bir de değerlendirme var -evalüasyon- destekleme, bu mali destek olur, maddi destek olur, bina tahsis olur, mekan verilmesi olur ve bir de sanat sevgisinin yayılması, bu devletten isteme haklarından ibarettir bunlar. Burada artık pasif değil, aktif bir hak söz konusudur. Talep hakkı var. Ne biri, ne öteki Türkiye’de layığı veçhile yerine getirilmiyor. Onun için Anayasadaki devletin bu yükümlülüklerine uygun hareket ettiğini söylemek fevkalade güç, bir kere bunu tespit edelim. İkinci olarak, sanat özgürlüğü sadece gerçek kişiler için değil, ama tüzel kişiler için de geçerlidir. Yani sırf sanatçının özgürlüğü değil, ama o sanatı organize eden, yani örneğin, tiyatro kumpanyaları, bunlar da sanat özgürlüğünden yararlanmak durumundadırlar. Çünkü bakınız, biraz sonra tekrar döneceğim o noktaya, o örneği şimdiden vereyim: 60’lı yıllarda ne yaptı biliyor musunuz o zamanki idare? Süleyman Demirel Başbakanı ve o dönemde AST- tiyatrosu Süleyman Demirel’i konu alan bir oyun sahneye koydu. Gelip tiyatronun kapısına kilit astılar, zabita müdahale etti. Burada iki türlü özgürlüğü de ortadan kaldırdı; biri, sanatın icra edilmesi hak ve özgürlüğünü, ikincisi bir de bu işin dayandığı ticaret vardır, meslek vardır, o salonu AST Tiyatrosuna tahsis eden girişimcinin o salonu başka amaçlarla da kullanmak istese kullanmasına engel olmak, iki hürriyeti de orada idare baltaladı. Bu ağır bir suç aslında, bir yönetim suçu, bir Anayasa suçu bu, bu özgürlükleri hot be hot çiğnemek. Devri Süleyman diye bir oyun, neyse, ne var bunda? Başbakanı eleştiren bir oyundu.

SALONDAN- AST değil, Halk Oyuncuları.

Prof. Dr. ÜLKÜ AZRAK- Öyle miydi? Ankara Sanat Tiyatrosu değil miydi? Yanlış hatırlıyor olabilirim. Neyse önemli değil, kim olursa olsun, hangi tiyatro kumpanyası olursa olsun, ama sanatını icra etmesine engel olunmuştur, bütün mesele burada. Demin dediğim gibi siz kalkıp Berlin’deki Brecht Tiyatrosunu meselâ “bu da artık ileri gitti böyle kızıl komünist oyunlar oynanır mı?” diye kapısına kilit asıldığını düşünün, bütün Almanya ayağa kalkar, sadece Berlin değil, ama biz öyle şeylere tahammül ediyoruz.

Anayasa’nın sanatçıyı koruyan hükümleri sadece sanatı ve bir meslek ve sürekli meşguliyet olarak uygulayan kişileri değil, bunu geçici, arızî olarak yapanları da aslında koruyan hükümlerdir. Bu özgürlükten müzik prodüktörleri, galericiler

ve benzeri araçlar da yararlanırlar hiç kuşku yok, sanat faaliyetlerinin muhatapları da, okuyucular, izleyiciler de bu özgürlükten yararlanabilirler. Sanatın hem oluşumu hem de açığa vurulması, yani sergilenmesi 27. maddedeki özgürlüğün kapsamı içerisinde. Şu kadar ki, sanatın oluşumu aşamasındaki özgürlüğün, yani sanat eserinin yapılması, hazırlanması, oluşumu aşamasındaki özgürlüğün mutlak olmasına karşın bizim Anayasa sisteminde sanatın açığa vurulması aşamasında bazı sınırlamalar getirilmiştir. O da Anayasanın 13. maddesindeki hükme dayanılmak suretiyle, Anayasanın başlangıç hükümlerindeki sınırlardır. Kamu düzeni, Türkiye devleti ve halkın bütünlüğü, birliği ve benzeri birtakım sınırlar orada sanatın açığa vurulmasında konulmuş sınırlardır. Yalnız, bu sınırların, 13. maddedeki çok ilginç bir şey; bu sınırların demokratik toplum düzenine uygun ve ölçülülük kuralına uygun olarak konulması icap eder. Aşırı sınırlama ölçülülük kuralı, orada amaç arasında sınırlamanın amacıyla aracı, yani uygulanan tedbir arasında bir orantılılık bulunması lazım, bir de demokratik toplum ilkesine uygun olması lazım. Bunların hepsi yorum meselesidir. Yorum meselesi, ama çok da önemli. Sanat açığa vurulduğu zaman bunu söylediğim şeyler bakımından sınırlamaya kalktığınızda o sınırlar getirildiği zaman derhal idari yargıya, idare mahkemelerine, Danıştaya kadar başvurup, bu sınırlamanın Anayasadaki koruma hükümleriyle çelişkili olduğunu ve 13. maddenin amacına da uygun olmadığını ileri sürmek suretiyle iptal ettirmek mümkündür. Bunu sanat özgürlüğü ve sanatın özerkliği açısından yorumlamak lazım. Yargıçlarımız bu konuda ne kadar anlayış sahibidir, tabii bu biraz da buna bağlı, yapacakları yorumlarla, yani prolibertates, proartes, yani sanat lehine ve özgürlük lehine yapacakları yorumlarla ancak koruma sağlanabilir.

Sanat özgürlüğünün öteki özgürlüklerle de ilişkisi vardır. Bu çok açık, meselâ, düşünce özgürlüğü 26. maddedeki düşünce özgürlüğüyle çok sıkı ilişkisi vardır. Özellikle yazarlar, romancılar, şairler, onların düşünce özgürlüğü maddesi 26. maddeyle sanat özgürlüğü burada örtüşmektedir, ikisi birlikte bir koruma alanı oluşturmaktadır. Din ve vicdan özgürlüğüne gelince, burada da hakikaten dinsel konulu roman ve tiyatro eserlerinin bu özgürlüğün korunmasından yararlanması icap eder. Daha kritik bir şey var, toplantı ve gösteri yürüyüşleri özgürlüğü, bir toplantıda sanat eserlerinin sergilenmesi, müzik icra edilmesi, görsel sanatların burada icra edilmesi, bu toplantı ve gösteri yürüyüşleri özgürlüğünü daraltıcı sınırlarından daha geniş olarak uygulanması, yani bu iki özgürlüğün sınırlarının üst üste düşmesi ve örtüşmesi söz konusu değil. Belki birleşebilir, ama sanat özgürlüğü, toplantı ve gösteri yürüyüşleri özgürlüğünden daha geniş bir alanla kendisini gösterir. Çalışma özgürlüğü keza sanatı meslek edinen kimselerin çalışma özgürlüğü sanat özgürlüğüyle birleşir. Bir sanatçının çalışma özgürlüğünün engellenmesi, yasaklanması aynı zamanda çalışma özgürlüğünü de vurur. Ona çalışma şansı tanımazsınız sanat özgürlüğünü sınırladığınız zaman, dernek özgürlüğü keza onunla da örtüşür

sanat özgürlüğü, sanatla uğraşanların kurduğu derneklerde her iki özgürlük de örtüşüyor. İkisinin de birlikte korunması söz konusu.

Mülkiyet hakkına gelince; burada da gerçekten yaratılan sanat eserleri üzerindeki bir fikri hak olarak sayın konuşmacı meslektaşım da yanılmıyorsa bu konudan bahsedecek. Onun için bunun üzerinde fazla durmak istemiyorum ben, ama yaratılan sanat eserlerinin birer fikri hak olarak korunması gerekir, ama bunu 27. maddeden doğrudan doğruya çıkarmak pek mümkün değil. Nihayet seyahat özgürlüğü pek uzak gibi görülebilir, ama sanat özgürlüğüyle o da örtüşür. Çünkü özellikle gezginci tiyatro gruplarının seyahat özgürlüğü ön plana geçiyor. Bu özgürlük korunmadan sanat özgürlüğü korunamaz. Devlet Tiyatroları Genel Müdürü ile yaptığım bir söyleşide fevkalade enteresan bir şey anlattı bana, o kadar hoşnut kaldım ki, size de aktarmak istiyorum. Burada görsel sanatlar alanında çalışan bir sanatçı meslektaşınız var, o benden daha iyi bilecek. Bir tren içerisinde tiyatro grubunu ülke içerisinde dolaştırmak, hatta ülkede değil, yurtdışına götürmekti. Fevkalade enteresan bir şey, siz alıyorsunuz tiyatro sanatçıları, bir trene koyuyorsunuz, o treni size tahsis ediyorlar. Gidiyorsunuz tren istasyonlarında, kapı açılıyor, iniyor aşağı sanatçılar, halk orada toplanıyor, müthiş bir rağbet, o kadar çılgınca alkışlıyorlar, bu Anadolu'yu geziyor. Seyahat özgürlüğü var orada ve sanat özgürlüğüyle birleşiyor. Bu sadece Türkiye'de değil, böyle bir tren Avrupa'nın önemli şehirlerini de gezip, oralarda temsiller veriyor ve onların da büyük takdirlerini kazanıyor. Bu bizim için fevkalade bir iftihar vesilesidir, onun için bunu teşvik etmek ve korumak lazım. Seyahat özgürlüğüyle burada sanat özgürlüğü üst üste düşüyor, birbiriyle örtüşüyor.

Şunu söylemek istiyorum; bir kere tiyatro sanatının etkililiği çok önemlidir. Tiyatro sanatı Fatma Babuşçu'nun bir yazısında ona atf yapmam lazım, ben onun fikri hakkına saygılıyım, bir yerde güzel bir şey söylemiş, onu aynen alıyorum buraya; "tiyatro sanatı özellikle daha güzel ve yaşanılabilir bir dünyanın yaratılmasına katkıda bulunan bir sanat dalıdır" Tarif etti, perdenin hemen ötesi adeta bir dünyadır. Yakın ya da uzak coğrafyadaki insanların yaşamışlıklarını seyredersiniz orada ve dolayısıyla da kendinizi de orada seyredersiniz, kendiniz de onun içine girersiniz. Sosyal kritik, siyasal kritik bu sanat dalında en canlı bir biçimde dile getirilir aslında, politik tiyatronun zaman zaman öne geçmesi de boşuna değildir. Politik tiyatronun klasikleri Shakspeare'den Schiller'e yakın tarihte de Brecht'ten Peter Weiss'a, Günter Grass'a ve çok yenilerde bir yıldız olarak parlayan Elfriede Jelinek gibi Avusturyalı sanatçıya politik tiyatronun şaheserleri dolayısıyla gözlerimizi çevirmemiz lazım. Türkiye'de Cevat Fehmi, Haldun Taner, aramızdaki dostumuz Haşmet Zeybek "Düğün ya da Davul" adlı eseriyle bu politik tiyatroyu bir güzel ortaya koymuştur. O demin adını ettiğim "Devri Süleyman" da bir politik tiyatro olmuştur. Bakın, kendisi burada, yüzüne karşı anlatacağım geçirdiği maceraları, çünkü okuduğum zaman doğrusu hayretler içinde kaldım.

Bir yerde anlatılıyor bu neler olduğu, bir yere gitmiş, önce bu tiyatroyu vali önce methetmiş Trabzon'da, Volkan Özgemeç'in de yönettiği sezonun bu görkemli oyunu burada sahnelenmeye başladığı gün ve aylarda her şey yolundaydı. Günlerce kapalı gişe oynadı, Sivas turnesi de gayet iyi geçmişti. Ne olduysa 25 Aralıkta Rize'de gerçekleştirilen turne programından sonra oldu. Oyun bu kez farklı bir boyutuyla, eleştirel yanı yüzünden gündeme getirilmeye çalışıldı. Rize pazarda hazırlanan bir İnternet sitesi oyunun başbakana atıfta bulunan repliklerini, "başbakan kimden korkar?" "ABD'den korkar" başlıyor politika değil mi? "Ananı da al git" Bu da vardı değil mi içinde? "Burası yan gelip yatma yeri değildir" gibi kınayıcı birtakım satırlar yüzünden bundan pek haberi olmadığı anlaşılan valinin önce bir buket çiçek getirip takdim etmesi, ondan sonra "vay neler varmış içinde, aman bunu durduralım, durdurmanın yolunu arayalım" diye telaşa düşmesi, yani aslında ister devlet tiyatroları olsun, ister özel tiyatrolar suya, sabuna dokunmayan oyunları sahnelemeleri beklenemez. Sanat böyle olmaz, sanata böyle sınır konulamaz. Tiyatro oyunları yaşamın çarpıklıklarını olduğu gibi eksik ya da yanlış politika uygulama ve tutumlarını da eleştirir. Eleştirebilmelidir de, ama bakınız, öyle çok fazla güvenmeyin, çünkü bazen sırtınızdan hançerler sokanlar da vardır. Bir sanat alanında bilim yaptığını, sanat alanında nasıl bilim yapıyorsa bilmiyorum, sanat tarihi olabilir bilim dalı, ama ismini söylemek istemiyorum bu profesörün, Gazi Üniversitesindeki bir profesörün yazdığı şeyi okuduğum zaman tüylerin diken diken oldu. Bakın ne diyor? Kusura bakmayın, birkaç dakikanızı alacağım, ama bunu okumam lazım:

"Tiyatrocuların, sanatçıların kendi işlerine üstün bir hiyerarşik konum biçtikleri görülmektedir. Sanki sanat faaliyetleri en üstün beşeri faaliyet ve sanatçılar en üstün insanlarmış gibi. Keza aynı kişiler sanatın geliştiği toplumun iyi bir toplum olduğuna da inanmaktadırlar. Sanat faaliyetleri en üstün beşeri faaliyet ve sanatçılar da en üstün insanlarmış gibi, keza aynı kişiler sanatın geliştiği toplumun iyi bir toplum olduğuna da inanırlar. Sonra sanat aracılığıyla iyi, modern, çağdaş her neyse toplum yaratma misyonunu kendilerine biçmektedir. Bunların hepsi sadece sahiplerini bağlayabilecek sübjektif kanaatlerdir. Sondan başlayarak gidelim; sanatın geliştiği bir toplumun iyi bir toplum olacağına hiçbir garantisi ve ispatı yoktur. Sanat faaliyeti kutsallık taşımaz, o sadece beşeri faaliyet türlerinden biridir. Sanatçı olmaları da sanatçıları diğer insanlara nispetle hiçbir üstünlük bahşetmez. (Sanki böyle bir iddiada bulunan varmış gibi! Ü.A.). Sanatla uğraşanlar da diğer insanlar gibi hayatlarını kazanmaya, geçimlerini sağlamaya çalışmalıdırlar. Sanat seçtikleri meslektir, onları bu işe iten güdüler arasında muhtemelen en önemlisi gelir kazanma ve iyi hayat yaşama unsurudur."

Böyle mi? Sanatçıların hepsi para düşkünü oldu çıktı şimdi. Sanatı para için yapar oldu sanatçılar, bu zat bir profesör ünvanı taşıyor ve Gazi Üniversitesi'nde bunları öğrencilerine yayıyor. Türkiye'nin bu haline ne söylersiniz? Ben

söyleyecek bir laf bulamıyorum, çocuklarımız böyle adamların eline teslim edilmiştir, gerisi bahane. Artık fazla uzatmak istemiyorum, galiba bu kadarı yeter değil mi? Beni dinlediğiniz için teşekkür ediyorum. (Alkışlar)

KUBİLAY ÖNAL- Çok teşekkür ediyoruz. Hocam gerçekten bizi 33 dakika hiç sıkmadan çok iyi konuştu, ben onu belirtmek istedim. Sağ olsun.

Tabii, hocam özgürlük tarafında durdu biraz bu özgürlük-özerklik-sanat üçlemesinin içinde, Ünsal Bey'e dönerken, özerklik kavramıyla bizi hukuksal açıdan aydınlatmasını diliyoruz. Teşekkür ediyoruz. 20 dakika süreniz var Ünsal Bey.

Prof. Dr. ÜLKÜ AZRAK- Bir şey ekleyebilir miyim sizin bu uyarınız üzerine? Özerklik aslında özgürlüğe dayanan bir kavramdır, yani eğer özgürlük yoksa bir şeyde özerklik de olamaz. Onun için ben özgürlükten hareket ederek sanatın kendine özgü bir alanı olduğunu ve bu nedenle özerk olduğunu belirtmeye çalıştım.

KUBİLAY ÖNAL- Hocam ben katılıyorum da, kavramsal olarak ikisi de durduğu için ortada.

Prof. Dr. ÜLKÜ AZRAK- Kurumsal bir özgürlüktür dediğim zaman zaten o ortaya çıkıyor. Özerkliğe layık.

KUBİLAY ÖNAL- Yalnız Abdullah Sezer Bey'i hatırlıyorum, özerklik kavramı üzerine başka yorumlar da yapmıştı kurumsal olarak biliyorsunuz Anayasa Sanat Panelinde, değişik de yorumlanabilir. Bu anlamda söyledim. Ünsal Bey buyurun.

ÜNSAL PİROĞLU- Sayın izleyiciler, Sizleri saygı ve sevgilerimle selamlıyorum. Sözlerime başlamadan önce sanat ve kültürü siyasetin vesayetinden, egemenliğinden kurtarmak uğruna Türk Sanat Kurumu örgütü için yapılandırma mücadelesi veren ve bu mücadeleyi 14 yıldır büyük bir kararlılıkla sürdüren arkadaşlarıma şükranlarımı sunuyorum. Ben 30-40 yıldır sanatçı hakları alanında mücadele veren bir hukukçu olarak da bundan ayrıca büyük bir mutluluk duyduğumu özellikle belirtmek isterim.

Ben o nedenle konuşmalarımı daha ziyade eser, eserden doğan haklar, yani telif hakları konusunda yoğunlaştıracam. Öncelikle belirtmek isterim ki gerçek sanatın insanı ve ulusları bizatihi özgürleştirdiğine de yürekten inanıyorum.

Aslında hukukçu konumunda olduğum için sadece sanatçı hakları, telif hakları ve sanat örgütçülüğü konusunda konuşacaktım. Ama gündemde hazırlanmış bir yasa mevcut olduğu için adı geçen yasa ve genel olarak da yasa kavramına bir nebze değinmek istiyorum.

Arkadaşlarımız gerçekten oldukça ayrıntılı bir yasa hazırlamışlar, kendilerini yürekten kutluyorum. Pek tabii ki, kültür ve sanatın da himayeci ve sanatçıyı özendiren bir yasası olmalıdır. Fakat her şey yasadan ibaret değildir. Zira bu yasanın fikrîsel, kültürel, eğitimsel ve örgütsel altyapısı yoksa o yasa bir süre sonra yok olmaktadır. Örnek mi istiyorsunuz? Meselâ, 5846 sayılı bizim Fikri Haklar Yasamız 1951’de Ernest HIRSCH, ki -Atatürk’ün bize bir armağanı olan uluslar arası düzeyde bir hukuk adamı- tarafından hazırlandı. Bu yasa o dönem Avrupa’sında en ileri ve çağdaş fikri haklar yasası idi. Ne var ki bu yasa tam 40 yıl uygulanmayarak donduruldu, uyutuldu. Acaba niçin ?

Ülkemizde “*Meni İsrâfat Yasası*” adlı bir yasa vardır. Duydunuz mu? Bu yasa düşünlerde fazla masraf yapanlar için ceza öngörür. Hiç uygulandığını gördünüz mü? Bizim 5846 Sayılı Yasa da aynı şekilde rafta kaldı. Ne yazık ki 40 yıl bir *raf yasası* oldu. Ne zaman ki, 1995’te AB toplantılarında, yani bizim pazarı olduğumuz yabancı ülkelerin bazı çıkarları söz konusu olduğunda bu tahrîk edildi, canlandırıldı ve onların da birtakım empozeleriyle kendi menfaatleri çerçevesinde yeniden şekillendirildi. Cezai açıdan uluslararası standartların üstünde çok ağır müeyyideler öngörüldü. Yani değişiklik daha çok onların ürünlerinin Türkiye’de korsan olarak çıkarılmasını önlemek içindi.

Sanatın yasası tabii ki olmalıdır, ama herşey yasadan hatta anayasadan ibaret değildir. Meselâ, İngiltere’yi düşünün; Anayasası bile yoktur. AB- fikri haklarla ilgili bir proje nedeniyle Kültür Bakanlığı adına İngiltere’de yaptığımız inceleme gezisinde hayret ve hayranlıkla izledik ki fikri haklar ve eser eğitimi ilköğretimde başlıyor. Henüz o yaştaki çocuklara telif hakları şekillerle anlatılıyor ve o çocuk bir eser yaratmanın ve ondan doğan hakların bilinciyle her zaman bir şey bulmak, yaratmak çabası içine giriyor. Onun için o ülkelerin, sanatta, sanayide, bilimde bu düzeye gelmesinin tesadüf olmadığını anlıyorsunuz. Her başarının bir altyapısı olduğunu tekrar algılıyorsunuz.

Aslında biraz abartacağım belki, ama türkülerin bile altyapısı yoksa yaşamaz. Ben onun için yasada şekilden ziyade içerik üzerinde görüşlerimi belirtmek istiyorum. Bu yasanın öncelikle toplum tarafından özümsemesi, içselleştirilmesi gerekmektedir. Tabii, bu da hak sahiplerinin bilgi ve bilinç düzeyiyle doğru orantılıdır. Bu yasada aslında beni heyecanlandıran çok önemli hükümler var.

Örneğin : “_ Sanat ve Kültür, siyasetin egemenliğinden, vesayetinden kurtarılacak. Kamu desteği alınacak ve özerk yapılandırma sağlanarak, özgür yaratım ve iletişim kanallarının açılarak, sanat ortamının özgürleşmesi sağlanacak. Hatta ödenek olarak özel sanat kurumları da özerkleşecek.” Bu idealler, gerçekten çok güzel, ama bunlar sadece hedeftir ve şimdilik ütopyadır diyemiyorum. Şüphesiz hedeftir. Ve çok önemli bir hedef, fakat önemli olan bu hedefi gerçekleştirme yollarını tespit edebilmek ve o noktada gerçekçi olabilmektir. Yani bir yasa, ete-kemiğe bürünüp toplum içine giremiyorsa, nedenlerine bakmak gerekir. 5846 sayılı yasada da aynı sonuç doğmuştur. O

itibarla nedenlerini irdelemeden 5846 sayılı yasanın uyuma-donma haline şaşmamak gerekir. Bu sonuçlar ortadan kaldırılmadan o yasadaki hiçbir şekilde hiç kimse yararlanamaz.

Özgürlük, özerklik, ben buna bir kavram daha ekleyeceğim; *özgünlük*.

Sanat dünyasında sanat eserinin değeri, düzeyi kuşkusuz özgünlüğü ile ölçülür. Ama ben bir hukukçu olarak bu teknik noktaya girmek istemiyorum. Buradaki sanatçı dostlara saygısızlık yapmak istemem.

Ama *özgünlük* bizde hukukta yani eser niteliğinin tespitinde de en önemli ölçüttür. Özgünlük, yani onun kişisel duyarlılığını yansıtmayı, onun beyninin bir parçası olması esastır. Gerçek anlamda eser öyledir zaten. Özgünlük aslında değerli hocamın belirttiği gibi özgürlüğün olduğu yerde vardır ve ancak bu ortam içerisinde yapılan sanat çalışmasında *özgün eser* yaratılır. Aksi takdirde siz bir şekilde bu ortamdan uzaklaşıyor, güdümleniyorsanız eserinizde mutlaka değişecektir. Güdümlenme kavramı aslında çok geniştir Güdülenme, yönlendirme, bir devlet yardımı veya bir kamu desteği şeklinde de olabilir. Siz ekonomik açıdan yeterli değilseniz bu yönlendirmenin içine istemeseniz de girersiniz. Hatta tebrikler, ödüller bile dolaylı şekilde yönlendirecektir. Diyelim ki, bir ödül kurumu hep belli açılardan ödül veriyorsa -bu siyasi olabilir, belli bir sanat ekolü olabilir - sizde bilinçli veya bilinçsiz ona göre eser yaratma çabasına, kaygısına düşersiniz. Bu eşyanın tabiatı gereğidir. Dünyada bu konuda farklı bir durum olduğunu ben pek görmedim. Sanat devletten yardım olarak özgürleşemez, o projeye mutlaka devlet ideolojisinin gölgesi düşer. Bir yerlerden yardım olarak özgürlük, özerklik olabilmesi mümkün değildir. Bu şekilde ideal bir yasa yaparsınız, devlet imzalar, fakat üç gün sonra üç dakikada meclisten başka bir yasa geçirir, "bu yardımlar kalkmıştır, ancak şöyle şöyle olacaktır" der, olay biter. Onun için sanat örgütlerinin kendi göbeğini kendisinin bağlaması gerekir. Aksine umutlar ve beklentilerin sanatçıları açısından hüsrarla sonuçlanması kaçınılmazdır.

Yani şunu demek istiyorum; *ekonomik özgürlük* olmadan bir kere *sanatsal özgürlük* de olmaz, *sanatsal bağımsızlık* da olmaz. Ne zaman ki siz ekonomik açıdan bağımsızsanız kendi idealinizdeki sanat eserini yaratırsınız. Aksi takdirde o düşüncelere göre yazar ona göre resim yaparsınız. Ne zaman resimleriniz o çizgide satılıyor, o ideolojide ona göre resim yaparsınız. Burada hiç kimseyi suçlamıyorum, ama bu olgunun eşyanın tabiatı gereği olduğunu ifade etmek isterim. Yani ancak bu şekilde sanatsal özgürlük içinde özgün eser oluşacak, sanatın düzeyi de yükselecektir. Bu nasıl olacak? Bu tabii ki biraz önce söylediğim gibi kültürel, eğitsel ve örgütsel bir altyapıyla gerçekleşecektir.

Şu anda ben, Türk Sanat Kurumu örgütlenmesi ve çalışmalarından, gurur ve mutluluk duyuyorum. Çünkü şimdiye kadar bizim ülkemizdeki sanat adına yapılan bütün çağdaş gelişmeler her açıdan, ya yukarıdan aşağıya ya da dışarıdan içeriye olmuştur. Bazen yabancı devletlerin menfaatleri ile dışarıdan içeriye bazan da bürokrasi ile yukarıdan aşağıya öngörülmüştür.

5846 sayılı yasa bunun somut örneği olup yukarıdan aşağıya ve biraz da dışarıdan içeriyedir. Ne var ki biraz önce belirttiğim şekilde toplumsal çerçevede altyapıları olmadığı için uygulama kendiliğinde durmuş-donmuş ve uzun yıllar hiç kimse yararlanamamıştır. Onun için ülkemizde sanatçının ekonomik bağımsızlığını ve onun altyapısını sağlayacak olan onların eseri ve ondan doğan telif haklarıdır. Bunun iyi değerlendirmesi gerekmektedir. Tabii ki bu da ancak ekonomik bağımsızlıkla mümkün olacaktır. Yani bu durum yumurta-tavuk örneği gibidir. Eser sahibi ilk önce belli bir bilgi ve bilinç düzeyine ulaşacak, ondan sonra belli bir örgütsel yapı, hak arama bilinci ile yasaları etkilemesi ancak imkan dahiline girecektir.

Aslında bütün dünyada da eser sahipleri için böyle bir yasal düzenleme yok. Meselâ, İsviçre’de Fransa’da Amerika’da böyle bir yasa yok. Ama oralarda sanatçılar ve o örgütler bağımsız. Niye bağımsız? Almanya’da da yok . Yani bu şekilde bir katkı da yok. Ama meselâ, Bern Anlaşmasını düşünün; 1886 daki ilk oluşumuna bakın; hepimizin tanıdığı Victor HUGO, Edebiyatçılar Birliği Başkanı olarak 10 ülkeyi bir araya getiriyor. Kendi ülkelerinde eserleri için tanınan hakları, başka ülkelerde de tanınması veya yabancı ülkelerdeki eserlerin ve eser sahiplerinin kendi ülkesinde tüm haklarının korunması konusunda mücadele veriyor .Ve sonunda gerçekleştiriyor. Hiçbir zaman Fransız devleti onlara bu hakları bağışlamamış, kendileri ancak uzun bir mücadeleyle haklarını -tabir caiz ise- söke söke almışlar, zaman zaman kitlesel ve örgütsel olarak yasalara müdahale etmişler ve bu noktaya gelmişlerdir. Onun için ben konseyin bu projesini ve çalışmasını örgütsel anlamda önemli bir gelişme olarak görüyorum. Ama bunun her şey olmadığını da belirtmek isterim.

Özgünlük konusunun şüphesiz ekonomik bağımsızlıkla da ilgisi var. Fakat bunun dışında sanatsal açıdan birtakım popülist yaklaşımlar ve kendini tekrarlarda bu noktada çok önemlidir. Olgunun nedeni ve sonucu niteliğindedir. .Ama bana göre hepsinin tabanı büyük oranda ekonomik bağımsızlık olmaktadır. Özgür olmamak dolayısıyla özgün olmama ve kendini tekrar sonucunu getiriyor. Hatta bunun popülist üretimi ve sanatsal seviye düşmesi sonuçlarını da doğurabileceği kanısındayım. Çünkü bir an önce satmak ve kazanmak amacı ön planda olmaktadır. Örneğin, Orhan Kemal her gün yazıyormuş, sürekli yazıyormuş, çünkü değilse aç kalacak. Bu durumun onun sanatını etkilediği konusunda çok yazı var. Bu konu teknik olduğu için ben görüş belirtmiyorum. Bütün bunlar sonunda *eser sahipliğinin önemi ve bilinci* gelişmediği zaman *hak arama bilinci* de oluşmuyor . Fransız ihtilali sürecinde eser sahipliği bilinci gelişmiş olduğu için, dolayısıyla hak arama bilinci de 18.yy da gelişti. Bizde ise aradan geçen iki asra rağmen eser sahipliği bilincinin bile geliştiğini söylemek pek mümkün değil. Bu sonuçta bizde hâlâ yetersiz olan eğitsel ve kültürel altyapı eksikliği şüphesiz önemli rol oynuyor.

Bu kültürel ve eğitim eksikliğiyle ilgili ben birkaç not almıştım. Eğitim ve kültürel altyapı göstergesi olarak izninizle ifade etmek istiyorum.

Ülkemizde 95 kişiye bir kahvehane, 65 000 kişiye bir kütüphane düşüyor. Japonya'da 5 kişiye bir kitap, Fransa'da 14 kişiye bir kitap, bizde 14 000 küsur kişiye bir kitap düşüyor. Matbaa bize 277 yıl geç gelmiş. Baskı imtiyazı, yani ilk telif hakları uygulaması İngiltere'de 1709'da. Bize ise 148 yıl sonra gelmiş düşünebiliyor musunuz? Matbaa bize 1727'de gelmesinden sonra 113 yılda kaç kitap basılmış biliyor musunuz? sadece 500 adet ve senede ortalama 4 kitap yapıyor. Bu nedir? Şüphesiz eğitsel ve kültürel altyapının olmamasının doğal sonucu. Siz istediğiniz yasayı getirin, hatta matbaayı getirin yine olmuyor. Yani onun için eğitim düzeyinin yükseltilmesi ve kültürel yapının geliştirilmesi şarttır. Konuya bir başka açıdan da örnek vermek isterim. Münferit bir durum ama çok önemli; Oktay Sinanoğlu 26 yaşında Batıda 300 yıl içerisinde profesör olan tek kişi ve 250'nin üzerinde Uluslar arası yayınları var. Dünyanın bütün üniversitelerinde ders verdi, ama bizim üniversitelerimizde yer bulamadı.

Bu altyapı olayı şu; meselâ, değerli dostum Hüsamettin Koçan şöyle bir şey söyledi: *"Ben Melih Gökçek'in heykel olayından sonra bu işe başladım"* Bakın, başka bir hususu da ben açıklamak isterim, o davayı avukat olarak ben yürütmüştüm. Biz heykeli uzun mücadelelerden sonra yerine koydurduk, ama ne pahasına biliyor musunuz? Binlerce imza toplandı Ankara'da, *"hayır o heykel yerine konmasın "* diye imza verdiler. Ayrıca çok önemli bir aydın(!) insan hakları alanında da uzman bir profesörümüz, -çok solda bir hocamız ismini söylemeyeceğim-, 40 sayfalık aleyhte rapor da yazdı. Bunların nedeni toplumda gerekli bilincin ve düşünsel altyapının olmaması ve özümsememesi değil mi?

Ben sonuç olarak buradan şunları belirtmek istiyorum; tabii ki, bu sorun çözülmez değil. Mutlaka çözülür, kültürel altyapı, eser sahipliği bilinci gelişir. Söylediğim gibi ülkemizdeki sorun yasal düzenleme sorunu değil. Ama sanatçı hakları için şüphesiz daha gelişmiş bir yasa olacaktır tabii, ama mutlaka bunun altyapısını hazırlayarak. Aslında devlet tabii ki buna onay vermez, verse de onu sizden kırk katıyla geri alır, yani sizi mutlaka yönlendirir. Aksi durum eşyanın tabiatına aykırıdır. Çünkü çok inandığım eski bir söz vardır: *"iltifatın bedeli cevheri hürriyettir."* Yani iltifat, hürriyet cevherinizi mutlaka alır diyor. O nedenle sanatçıların devletten hem pay alıp hem de özerk kalması mümkün değildir. Meselâ, tiyatro yardımları, TÜBİTAK örneği vb. Bir de meslek birliklerinden örnek vereyim; Mesela Fransa'da SASEM' in bağımsız olmadığını söyleyebilir mi kimse? Fransız bütçesinin önemli bir kısmı kadar kendi gelirleri var, tabii ki kimse onlara müdahale edemez.

Siz ancak güçlü olursanız bağımsız olabilirsiniz. Yani burada sanatçılar açısından temel nokta ve kaynak telif haklarıdır. Eser sahipleri telif haklarını tam tahsil edebilirse örgütü güçlenir, devlete bile kafa tutar. Bugün Fransa'da SASEM' e devlet bile gerçeğe müdahale edemez, karışamaz, Meselâ, ülkemizden de bir örnek vereyim. Ülkemizde ilkönce 1984'te yasada bir değişiklik oldu. Dediler ki *"altı ay içerisinde meslek birliklerinizi kurun, değilse"*

biz kurarız” Eser sahipleri kurmadılar, fakat 1986’da devlet tarafından dört adet kurdukları.. Ama güdümlü olarak kuruldu. Bunlar o dönemki hükümetin dünya görüşü çerçevesinde kuruldu ve onların çoğu eridi. Dökme suyla değirmen dönmedi. Fakat sadece MESAM yaşadı, güçlendi ve bağımsızlaştı. Çünkü MESAM gelirlerini topladı ve hiç kimseden yardım almadan önemli bir bütçe oluşturdu. Yerine göre kültür bakanlarının kokteyllerinin giderlerini bile ödedi. Ben MESAM’ da 6-7 yıl danışmanlık yaptığım için söylüyorum, yani bizde bunun tipik örneği MESAM oldu. Yurtdışında da SASEM ,GEMA örneği var.

Türk Sanat Kurumu’nun bu son çalışmasını ben de çok önemsiyorum. 76 örgütün bir araya gelmesi gerçekten çok önemli bir dayanışma ve örgütlenme...Hem umut verici hem de gururlandırıcı. Bu örgüt birtakım çalışmalarla çok daha büyüyebilir,güçlenebilir. Dayanışma ve örgütlenmenin birincil mesele olduğuna inanıyorum. Fakat ne yazık ki genelde ülkemizin kültürel örgütlenmesi bu açıdan oldukça yetersiz. Olaya meslek birlikleri açısından bakalım. Telif hakkı yüksek olan sanatçılar örneğin, Yaşar KEMAL ,Atilla İLHAN, Orhan KEMAL, Orhan PAMUK gibi yazarlar ilgili meslek birliğinde yoklar. Bu meslek birlikleri bunları ve diğer benzeri tüm yazarları alabilirse işte o zaman gerçek gücüne ulaşacaktır. Ayrıca meslek birlikleri, birtakım dış güçlerin ve ülkemiz içerisindeki kullanıcıların devlete yaptıkları baskıyla bölünerek zayıflatıldı. Bugün örneğin, müzik alanında 4 tane meslek birliği var. Toplamda ise 28 meslek birliği. Bunları eritmek, yok etmek bu türlü yöntemlerle çok kolay, ama bu her ülkede mümkün değil. Meselâ, Fransa’da SASEM’e , Almanyada GEMA’ya da bir şey yapamıyorsunuz. Nedeni ekonomik güçten doğan ekonomik özerklikleri.

Burada somut yapılacak şey, meselâ tek meslek birliği konusunda direnerek daha güçlü olabilmeyi sağlamaktır. Meslek Birlikleri aynı sendikalar gibidir. Sendika sayısı ne kadar artarsa güçleri o denli azalır. Hatta sararabilir.

Aynı durum yasal düzenlemelerde de söz konusu. Şu anda FSEK (Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu) dış etkilerle şekillendi. Yapımcılar da bağlantılı hak sahipleri adı altında yasaya girdi. Düşünebiliyor musunuz? Telif hakkı satıcısı ile alıcısı konumundaki yapımcılar çoğu kez aynı meslek birliğinde mücadele(!) verecek. Sonuçta eser sahipleri ile aynı haklara sahip oldular, eser sahipleri ve onların temsilcileri güç kaybetti. Sarı sendika gibi dört adet olursa ne olur? Siz telif bedelinde farklı bir rekabete girişirseniz, bundan yapımcılar, kullanıcılar kazanır, eser sahipleri kaybeder. Bence temel sorun bunlardır Beni dinlediğiniz için teşekkür ediyor, eser sahiplerinin kayba uğramadığı bir dünya dileğiyle saygılar sunuyorum. (alkışlar)

KUBİLAY ÖNAL- Çok teşekkürler. 24 dakika eşitsiz durumdan dolayı özür ve anlayış diliyorum. Ben korsan sunuş yapmayayım isterseniz, ama birkaç noktayı belirtmeden geçemeyeceğim. Biri, belki bilginiz yoktur, bilgilendirmek

isterim: 2010 Avrupa Kültür Başkentliği projesindeki gelişmeler öncesinde başlayan alternatif 2010 girişimi bulunmaktadır. Bu konuda Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi biliyorsunuz Danışma Kurulu'nda yer alıyor, burada sanatçılarla da, içinizden bazılarının da bulunduğu sivil toplum kuruluşlarıyla birlikte bir toplantı yapıldı. Bu henüz bir girişim olarak duruyor, bu konuda gelişmeler olabilir.

İkincisi, hem 2010 içinde yer alan, ama alternatif, bugüne kadar resmi yapının henüz içinde yer almadı, programda yer alabilecek, ama herhangi bir öz sermayeyle yapılacak işlerden söz ediyoruz. İkincisi, özerklik olgusuna ilişkin başka bir vurgu da Abdullah Sezer'indi, onu hatırlatmak isterim. O da özerkliğin her kavramda olduğu gibi bugün bu dünyanın geldiği bu noktada örneğin, özerk kamu insiyatifinin özerk modellerle iğdiş edilmesi süreci de yaşıyoruz. Enerji Düzenleme Özerk Kurumu gibi meselâ baktığınız zaman, bu yeni modeller var özerklik üzerine, burada üzerinde dikkatle durulması gereken bu şeffaflaşma gibi bu kavramın da içeriğinin deforme edildiğini, bozulduğunu bu neoliberal süreç açısından düşünebiliriz. Bir başka şey de 1990'lı yıllarda başlayan süreçte, uluslararası süreçte önemli bir girdi de TRİPS'tir. TRİPS sanırım hocamın da ilgilendiği bir alan, fikri mülkiyet sözleşmesi DTÖ'nün, Dünya Ticaret Örgütü'nün fikri mülkiyet sözleşmesidir. Sanatçı alanıyla ilgili değil genelde, ama bu bağlantılı olarak devrededir. Özellikle patent haklarının, özellikle bilgisayar yazılımlarına ilişkin korumalara ilişkin bir DTÖ'nün yönlendirdiği bir süreçtir. Bunun da bazı kanalları tıkanıldığını görüyoruz ayrıca, bu iyi niyetli bir şeymiş gibi dursa bile sonuçta özellikle patent alanı ve yazılım alanında olduğu için sektör olarak bazı bağlayıcılıklar oluşturan bir yapılanma oluşturuyor.

Bu anlamda sanatçılarla ilgili yönünü çok iyi bilmiyorum doğrusu, bu fikri mülkiyet sözleşmesi deyince DTÖ kapsamında, öyle de bir bağ kurulabilir. Onu ileride konuşabiliriz. Ben burada kapatmak durumundayım, 15 dakika ara verdikten sonra forum bölümüne geçeceğiz. Burada sanatçı örgütlerin görüşlerinin de alınacağı forum, sonuç itibariyle model olarak öyle. Teşekkür ediyorum ben her iki konuşmacıya, gerçekten bizi özgürlük ve özerklik anlamında kavramsal olarak aydınlatıldılar. Tekrar teşekkür ediyoruz. (Alkışlar)

ARA VERİLDİ

FORUM

MELİHA SÖZERİ- Sayın konuklar; bugün burada özgürlük, özerklik ve sanat adına bir kitap yazıyoruz aslında. Bugün buradaki seslerimiz, özgürlük özerklik ve sanat adlı kitaba dönüşecektir ve bu kitabı web sitesinde bulabilirsiniz. Şimdi forum bölümüne geçiyoruz, forum bölümünde sanat ve sanatçı örgütlerinden bakışlar yer alacak. Forum yöneticisi KESK Haber-Sen üyesi, ÖSK danışman üye

Sayın Fikret Terzi'yi davet ediyorum.

FİKRET TERZİ- Değerli dostlar; benim kökenim tiyatro, öyle olunca biz zamanı çok iyi değerlendirmeyi öğrenmiştik. Sahnede hiçbir şeyi kaçırmamayı, her sahneyi, her repliği doğru kullanmayı öğrenmiştik. Bu ..sanat adlı bir dizi etkinlikleri düzenlerken Özerk Sanat Konseyi Yürütme Kurulu olarak 14 yıllık süreç içerisinde varılan noktada artık sanat ve sanatın ortamındaki bütün kavramların yeniden tartışılması gerektiğini ve Anayasa sanatla başladık bu işe, tartışmaya, özerklik kavramının da yeniden tartışılması gerektiğini düşündük. Bu yüzden bu panelin adını “Özgürlük, Özerklik ve Sanat” koyduk. Evcimen Hanım başta konuşanları en sona saklasaydınız, saklasaydık o da içimizde, hiç dağılmamış olacaktık, hiç fire vermeyecektik demişti, galiba haklılar. Tamer Levent sözlerine başlarken ve bitirirken şu anda bunları yürüten arkadaşlara teşekkür etmişti, ben kendisi de başta olmak üzere başlatan ve bugüne kadar getiren arkadaşlara özellikle unutmadan teşekkür ediyorum, unutmam mümkün değil kuşkusuz, böyle başlayalım.

Çok gariptir, bunu söylemekte biraz tereddütlüyüm, ama Cengiz Bektaş haklıydı, ya tüm bilgeliğimizle biz Türkiye'yi, dünyayı -bu Tamer Levent'in de sözüdür- kurtarıyoruz ya da susma hakkımızın arkasına saklanıyoruz. Hüsamettin Koçan da haklıydı, toplumu peşine takacak güçlü projeler üretmek ve demokratik baskı grubu oluşturmaktı derdi, onu istiyordu ve eylem koymak. Bu görüşü paylaşan Tamer Levent de haklıydı, ÖSK ortak bilinci, ulusal sanat politikası oluşturulsun diyordu, bu iş için de bir özeleştirme ve yüzleşme öneriyordu. Yüzleşme deyince sanat, sanatın insanı, toplumu ve düzeni sorgulayan, eleştiren, değiştiren, dönüştüren o olağanüstü gücü, büyüsünün altında onun doğasındaki özgürlüğü yatıyor. Bu özgürlük olmadan sanat olamıyor, adına sanat da denemiyor, çıkan ürünü de sanat ürünü denilemiyor, böyle olunca da özerklikten ve özgürlükten yoksun bir sanattan söz edilemiyor. Burada bir özeleştirme yapmamız gerekiyor, bugün kendimizde, dünyayı yönetenlerde, ülkemizi yönetenlerde, bizi yetiştirenlerde, bizim yetiştirdiklerimizde insana yakışandan yana bir şeyler yolunda gitmiyorsa, bir şeyler yanlışsa bunda özgür ve özerk sanatla beslenmeyişimizin payı çok büyük, bunu yadsıyamayız. İşte burada da biz bu etkinliğin bileşenleri olarak konuşanlar, dinleyenler hep birlikte bir şeyle yüzleşmek zorundayız.

Bugüne kadar getirildi, ancak şu anda bir yerlere varmıyor, kısır döngü içinde ya da benzeri suçlamalarla işin ucunu bırakıp katılmamak ya da belirtilen süreyi, 4,5 saatlik sürenin kendi konuşması ya da ayırabileceği kadarını boş zamanda bu işe ayırmak bütün bu suçlamaların payını da üstlenmek anlamına gelmeli. Çok ağır olabilir, ama aynayı bu kez kendimize çevirdiğimiz zaman bu 14 yıl içerisinde ülkemizde ulaşılan noktada hiç de yadsıyamayacağımız bir gerçekle yüz yüzeyiz ki o da yüzümüze bakacak yüzümüz yok doğrusu. Bunu söylemek istiyorum, bundan birçoğumuz alınabilir, ama bu özeleştiri yapmazsak, bu yüzleşmeyi yapmazsak kendimizi kandırırız, bir adım da

öteye gidemeyiz. Son olarak 1 yıl, 2 ay, 4 gün önce “Anayasa ve Sanat” paneli yapmıştık, burada da ÖSK’yi oluşturan, varlık nedeni olan ve Özerk Sanat Kurumu’nu oluşturacak olan örgütlerin üyeleri bile yeterince yer almamıştı, dinleyici olarak da yer almamıştı, görüş belirtmek için de yer almamıştı. Bundan 14 yıl ve 14 gün öncesinde Birinci Sanatçılar Kurultayı’nda söze şöyle başlamıştık, bugün Türkiye’de sanatçıların sanat yapma hakkı ve yaratma özgürlüğü tartışılır hale gelmiş, buna karşın sanat ortamıyla sanat, sanatçı örgütlerinin ayrı ve dağınık çabaları yetersiz kalmaya başlamıştır demişiz. Oysa bunu derken bile bunları tartışma birlikteliğini gerçekleştirdiğimiz o günlere ve o insanlara ne denli haksızlık ettiğimiz bugün buraya bakarak daha iyi anlıyoruz.

Şimdi bütün bunlardan sonra bu kadar kötümser olup da nasıl götüreceğiz diyeceksiniz, ama benden sonra konuşacak örgüt üyesi arkadaşlarımız sanıyorum ufkunuzu açacaktır, daha iyimser olmak için nedenler yaratacaklardır. 12 arkadaşımız var, örgüt temsilcisi var, daha doğrusu alanlar temsilcileri var. Beşer dakika ayırırsak bir saat yapar, daha sonra konuşmak isteyen bu üçüncü duvarda, dördüncü duvarda oturanlardan konuşmak isteyenlere süre vereceğiz, bu 1,5 saatimizi buraya ayırmamız demektir. Kimi arkadaşlarımız bildirileriyle katılmak istiyor, ama bildiri sahibi burada olmayacağı için ona sorulacak soruya da yanıt alınamayacak, bu yüzden bildiriye dilerseniz en sona bırakalım, zaman kalırsa okunsun. Burada şu anda Türkiye Yazarlar Sendikası adına Enver Ercan ilk sözü alacak, süremiz dediğim gibi beş dakika, isterseniz hiç vazgeçemediklerimizden söz edelim ve daha sonra onun üzerine tartışma olanağı yaratılsın. Teşekkür ederim, buyurun.

ENVER ERCAN- Merhaba, Türkiye Yazarlar Sendikası adına buradayım, dört yıldır sendikanın başkanlığını yürütüyorum ve epeyce bir yıldır da Gülsüm Cengiz arkadaşım Sanat Konseyi’ne katılıyor, bizi her türlü gelişmelerden haberdar ediyor. Ben Fikret Bey o kadar karamsar konuştuktan sonra nasıl götüreceğiz dedim, benim içimi rahatlattı, çünkü ben karamsar bir şeyler söylemek istiyordum, benim gibi karamsar bir ağabeyimiz de söz alınca rahatladım. Şimdi 76 örgütün yan yana geldiği, işte Kubilay arkadaşımız bazı bilgiler verdi bize, 20, 25 kadarının bu ilişkiyi devamlı sürdürdüğü bir platformdan söz ediyoruz. Ben dört yıldır ve Sanat Konseyi de 13, 14 yıldır bu işi sürdürüyor.

Tarık Zafer Tunaya’nın bir kitabını hazırlamıştım ben, İttihat ve Terakki kitabını. Çok nefis bir kitaptı, ama 13, 14 yılda hazırlandığı ve değişik asistanlar da yazdığı için yazış farklılığının dışında mantık farklılığı da vardı, çünkü her şey çok değişmişti. Şimdi Sanat Konseyine, bu 14 yıllık sürece baktığım zaman da değerli ağabeylerimiz, dostlarımız, yazarlar, bilim adamları, bilim insanları konuştu, güzel şeyler öğrendik. Bir dahaki toplantıda, sanıyorum iki ay sonra yine bir toplantı yapılır, ben pratik adamıyım, eylem, futbolda da öyledir,

yanlara oynayan futbolcular vardır, bir de kaleye doğru giden, dikine giden, sanki bu Sanat Konseyi'nin bundan sonra yapması gereken daha dikine giden bir eylemlilik içinde olması gerekiyor. Bunun için de ben kısaca, zamanınızı da almak istemiyorum, çünkü sanatın, özellikle edebiyatın, yazarların büyük sorunları var tabii, bunlar sanat platformuyla da çözülebilir mi? Çünkü devletle, mekanizmayla, sistemle değişik boyutlarda duruşlar sergiliyoruz. Yani bir sinemacının duruşuyla, bir müzisyenin duruşuyla benim duruşum aynı olmaz, özerkliğimiz de aynı olmaz. Çünkü benim iki kalemim var, yazarım, nerede olsa bastırırım, bedava da dağıtırım, ama o müzisyenin, bir sinemacının milyonlarca lira lazım o filmi çekebilmesi için, bunun için de tabii birtakım duruşları bizim gibi olamayabilir. Bunu kınamak adına da söylemiyorum, işin doğası gereği öyle.

Benim sadece önerim olacak, zamanınızı da almak istemiyorum, elimden geldiğince de katkıda bulunmak isterim. Daha hareketli bir yönetim kurulu mu kurulabilir, ne kurulursa, bilmiyorum. Bir tane de onun sözcüsü değil de, devletle, hükümetle, belediyelerle dişe diş olabilecek bir örgütlenme, bir yönetim oluşturulursa bundan daha iyi sonuçlar alınır, zannediyorum bir yıl, iki yılda da ne olacaksa olur. Yoksa 14 yıl, 18 yıl, 22 yıl, 36 yıl sürekli biz böyle sanatçının özgürlüğünden, ulvi şeylerden söz ederiz, ama hayat akıp gidiyor, öyle değil. Teşekkürler ediyorum.

FİKRET TERZİ- Hemen arkasından çok kısa bir saptama yapmak isteyen olursa sürdürelim.

SALONDAN- (mikrofonsuz konuşuyor)

FİKRET TERZİ- Sonuç bildirgesini oluşturmak ve onun için de bir kurul saptamak üzere en sonunda birlikte kararlaştıralım. Şimdi zaman kaybetmeden Tiyatro Oyuncuları Meslek Birliği (TOME) 'den Orhan Kurtuldu, Orhan Bey dün de Uluslar arası Plastik Sanatlar Derneği (UPSD)'n de konuşmuştu, yorulmadıysa beş dakikası var.

ORHAN KURTULDU- Bir kere sürenin beş dakikayla sınırlanmasını özgürlüğüm açısından protesto ediyorum, onu hemen söyleyeyim.

FİKRET TERZİ- Özür dilerim, sanatta demokrasi uyguluyoruz, sanatta demokrasi yok.

ORHAN KURTULDU- Tabii ki süremi fazla aşmayacağım, ama bu özgürlüğümü de istediğim gibi özgürce kullanacağım. Özellikle konuşmama başlamadan önce basın emekçilerinin özgürlüklerinin kısıtlanması çerçevesinde haksızca tutuklanan gazeteci Mustafa Balbay'ın haklı mücadelesinin yanında

olduğumuzu söylemek istiyorum ve grevde olan gazeteci arkadaşların da aynı şekilde haksızca işten çıkarılmasının yanındayız. Eğer sanat susturulursa kim konuşacak, basın susturulursa kim konuşacak, ülkenin aydınları susturulursa ülke nasıl bir demokrasi adıyla adlandırılmış olacak? Demek ki demokrasiden bahsetmek mümkün değil, demek ki özgürlük, sanat, özerklik kavramlarının talebi ancak demokrasi kültürünün ne kadar olmasıyla orantılı olarak gözüküyor mu yoksa, yoksa ne kadar demokrasi, o kadar özgürlük, o kadar özerklik, o kadar sanat diye belki özetlenebilir. Ben inanıyorum ki perdenin ardındaki aydınlık mutlaka eninde sonunda bu karanlığı yenecektir, bir kere bunda hiç şüphemiz yok.

2010'la ilgili çok kısa bir iki şey söyleyeceğim. 2010 acaba önceliklerini saptamış mı, İstanbul kenti için? İstanbul 2010'da dünya kültür başkenti seçildi, iki açıdan bakarsak, tarihsel açıdan bakarsak İstanbul zaten kültürüyle, geçmişiyile dünya başkentidir, ancak kültür ve sanat açısından değerlendirilecek olursa bu tartışılır. Çünkü 2010'da İstanbul dünya kültür başkentinde sahnemiz Avrupa kültür başkentinde kaç sahnemiz var? Teknik açıdan her türlü sanatsal etkinlikleri yapabileceğimiz kaç sahnemiz var? Cumhuriyet felsefesi, cumhuriyetin ilk yıllarındaki insanlar bize bir Atatürk Kültür Merkezi (AKM) kazandırabilmişler ve bütün Türkiye sadece bu AKM'ye muhtaç kalmış. Acaba Türkiye'nin sermayesi mi yetmemiş ikinci bir AKM yapmaya, acaba devletin kültür sanat politikası ikinci bir AKM yapma konusunda özen mi göstermemiş, yoksa inancını mı kaybetmiş? Bunlar önemli sorular ve sadece İstanbul'la değil, bütün illere AKM'lerin oluşturulması lazım. Yalnız AKM derken şunu asla söylemek istemiyoruz, çok amaçlı salon demiyoruz, bu başka bir şey. Tiyatro, opera, bale sanatlarının sahnelenebileceği özelliklerde sahnelerden bahsediyoruz. Sadece İstanbul'daki Atatürk Kültür Merkezi dünyadaki sanat etkinliklerine ev sahipliği yapabilecek kapasiteye sahip.

Şöyle bağlıyorum, 2010'da hiçbir sorun yok, ideolojik bir kavga söz konusu değil, olsaydı şunlar şunlar bir araya gelmezdi, birlikte istifa etmezlerdi denildi. İş öyle değil, 2010'da bir sorun değil, ideolojik olmayabilir, parasal bir sorun var. Parasal, rantsal, çıkarsal, yolsuzlukla ilgili bir sorun var. Bunların çatışmazıyla heba edilen bir kültür kenti var. Bunları göz ardı edemeyiz, niye göz ardı edemeyiz? Çünkü bu iktidar döneminde kültür ve sanat değerlerimiz artacağına gittikçe yok oluyor, yok ediliyor. Bir alışveriş merkezinin içine hapsedilen kültür merkezleriyle baş başa bırakılmak durumunda kalıyoruz. Bunlar kabul edilebilecek şeyler değil, eğer daha iyi, daha güzel AKM'ler yapılacaksa başka yerlerde yapmak mümkün. Yedi tepeli İstanbul'da yedi tane AKM yapsanıza. Atatürk Kültür Merkezi'nde restorasyon adı altında yapılması istenilen değişikliklere neden karşıyız? Orada bir yüz nakli gerçekleştirilmek isteniyor, orada cumhuriyet değerleriyle, cumhuriyet felsefesiyle hesaplaşmak isteniliyor. O nedenle hem rantsal, hem çıkarsal, hem de cumhuriyetle bir hesaplaşma söz konusu. O nedenle Atatürk Kültür Merkezi tescilli bir bina,

kanun diyor ki oraya dokunamazsın, ama kanun tanımayan bir iktidar oraya dokunmak istiyor ve işbirlikçileri de bulabiliyor. 2010'la ilgili söyleyeceğim bu.

FİKRET TERZİ- Süremiz doldu, isterseniz özerklikle ilgili bir şeyler lütfen.

ORHAN KURTULDU- 27 Mart dünya tiyatro gününde bütün sanat alanları olarak AKM'nin önünde saat 12'den 14'e kadar dertlerimizi, sorunlarımızı, düşüncelerimizi, duygularımızı, isteklerimizi paylaşacağız, herkes davetlidir, onu hemen söylemiş olayım.

Kısa iki anekdot var, karşımızda ciddi bir güç yok ki sizin söylediklerinizi anında korkarak yerine getirelim. Örgütlenmeyen bir toplumda düşünceler, istenilenler yerine getirilmez, elinde gücü bulunduran kurum, yani devlet örgütsüz gücün isteğini yerine getirmez. Fikri Sağlar Türkiye Cumhuriyeti eski Kültür Bakanı demiş zamanında. Bugün Türkiye'de ödenekli kurumlarda tiyatro yönetimi amirin dudaklarından çıkacak laflara göre yapılmaktadır. Türkiye'nin sanat yaşantısını bu ağızdan çıkacak laflar belirliyor. Yani sanat yönetimimizde merkezîyetçilik hüküm sürüyor. Bu dünyada modası geçmiş bir anlayıştır, bu anlayışın Türkiye'de de artık modası geçmek üzeredir. Tamer Meral.

Şimdi bu iki anekdotu niye söyledim? Özgürlük ve özerkliğin ihtiyacını belirtmek anlamında paylaşmak istedim. Hemen şunu söyleyeyim, hukukçu değilim, ama okuyabiliyoruz, anlayabiliyoruz, okuduğumuzu iyi öğreniyoruz. Bugünkü Anayasamız Türkiye'de özerk kurumların kurulmasına izin veriyor, mevzuat bu anlamda açık ve net. Zaten Türkiye'de anayasa çerçevesinde ve temel haklar çerçevesinde kurulmuş özerk kurumlar var. Bu kurumların çoğu akçesel, parasal kurumlar. Mesela bunlar tam özerk kurumlar, tam bağımsız kurumlar, mesela Sermaye Piyasası Kurulu gibi, BBDK gibi benzer kurumlar. Bunların yanında yarı özerk kurumlar var, yani tam özerk olması gereken üniversiteler gibi, TÜBİTAK gibi, TRT gibi, bunların özerklikleri, yani özgürlükler ve demokrasi açısından baktığımızda toplumu aydınlatan, aydınlatması gereken kurumlar olduğu için özgürlükleri elinden alınıyor, fazla görülüyor. Şimdi tam özerk ve yarı özerk kurumlar varken öbür tarafta biz sanat insanları, sanat alanları diyoruz ki, özerklik istiyoruz, tam özerk olmak istiyoruz, özgür olmak istiyoruz, neden? Çünkü sanatın doğası gereği böyle olmak zorunda, ama diğer kurumlara bağışlanan özerklik, özgürlük sanat alanlarına ve sanat kurumlarına gelince neden bu kadar verilmek istenmiyor, neden bu kadar tereddüt geçiriliyor, cimri davranılıyor açık ve net. Çünkü sanat toplumu aydınlatmak için, başka bir beklentisi ve ihtiyacı olmayan kurumlardır.

26.03.2003 tarihli bir gazete kupürü, bakandan izle, ne diyor? Efendim Futbol Federasyonu özelleştirilecek, özerkleştirilmeli, yani özekliği savunan bir iktidar gibi görüyor mevcut iktidarı. Futbol Federasyonu özerkleştiriliyor, niye? Futbolda daha büyük gelişme sağlansın diye. Peki, biz de sanat alanında daha büyük niteliksel gelişmeleri ve sanatın toplumla buluşmasını

talep ediyoruz, istiyoruz, neden o zaman sanat örgütlerine, sanat alanlarına özerklik tanımıyorsunuz, talep etmiyorsunuz, sadece bizim mi talep etmemiz gerekiyor? Burada siyasi erkin samimiyeti de ortaya çıkmış oluyor. Bu sporla ilgili bir özerklik talebi, yani siyasi erk talep ediyor. 12.11.2002 tarih, o zaman Adalet Bakanı Aysel Çeliker'di, koalisyon dönemindeydi galiba, yargı özerklik talebinde bulunmuş. Hâkimler Savcılar Yüksek Kurulu, onlar da özerk ve özgür olma ihtiyacı hissetmişler, demek ki onların da, hukukun da elini kolunu bağlayan bir anlayış ve demokrasi kültürü var. Sonra 11.03.2003 tarihli yine bir başka haber, hastanelere özerklik istiyor mevcut siyasi erk, hastaneleri özerkleştireceğiz diyor. Akçeli işler bunlar, zaten üniversitelerin elinden bir sürü idari özerklikler alındı, gittikçe alınmakta, bu anlamda örneklerim böyle. Burada inanmak ve direktmekten başka çare yok, zaten çeşitli sivil toplum örgütleri geçtiğimiz süreçlerde eylem de yaptılar, eylem de yapıyorlar. Mesela AKM mücadelesinde eylemler olmasa herhalde AKM'nin tescili çoktan kaldırılmıştı. İnanmak gerekiyor, direktmek gerekiyor, hak verilmez, alınır düşüncesini gerçekten içimize sindirmek gerekiyor. Bu devlet, bu Anayasayla ve kuruluş felsefesindeki değerlerle, düşüncelerle biz hakikaten özerkliğimizi de, özgürlüğümüz de talep etme hakkına sahibiz. Hukukçuların anlayamadığım bir yanı var, diyorlar ki hukuksal açıdan baktıklarında, parayı veren düdüğü çalar. Hayır, parayı veren düdüğü çalamaz, çünkü o para hepimizin parası. Para siyasi erkin parası değil ki, yani o parayı devletin Anayasasında belirtilen ana görevler, ana temel ödevler çerçevesinde dağıtmak ve paylaşmak zorundadır. Ülkü Bey söyledi, maddeleri söyledi, devletin görevi arasında olan sanatı halkla buluşturma talebi bir haksızlık o zaman parayı vermek de yardım olarak değil, bir hak talebi olarak algılanmalı. O zaman hem parayı verecek, hem de özerkliği de demokrat, çağdaş, uygar bir ülke olmak istiyorsak vermek zorunda olduğuna biz inanırsak alırız diye düşünüyorum.

Tabii buradaki bildirimini okumayacağım, konuşmamı böyle bağlayacağım, ama buradan bir iki şey söylemek istiyorum. Mutlaka özgürlük ve özerklik, bu kavramlar tabii ki farklı açılardan bakıldığında farklı tanımlar olabilir, ama bizim açımızdan baktığımızda neyi ifade ettiğini, özgürlüğün denetimsiz bir özgürlük olmadığı, yasalar çerçevesinde mesleğin gelişmesi ve geliştirilmesi açısından baktığımızda temel bir ihtiyaç olduğu ortadadır. Bu anlamda da özerklik özgürlüğün ayrılmaz bir parçası olarak karşımızda durmaktadır. Bu anlamda özerklik ancak özgürlükle gerçekleşebilir denilebilir. Sanatın özgürlüğü, sanat insanı özgürleştirme ve halkın aydınlanma eylemidir diyoruz. Acaba bu özelliğinden dolayı mı iktidarlar sanatı ve sanat insanlarını baskı altında tutmak ve boyundurukları altına almak istiyorlar? Sanatın özgürleştirme ya da aydınlatacağı insan acaba hangi anlayışın işine gelmemektedir? Sanat yapısı gereği özgür, özgün, yeni, yaratıcı, eğitici, geliştirici ve bunun gibi pek çok nitelikle ancak sanat olabilir. Bunlar yoksa sanattan bahsetmemiz mümkün olmaz. Sanatı kısıtlayan her şey sanatın özüne aykırıdır. Yasakların ve

kısıtlamaların olduğu bir ortamda sanat kendini amaçlayamaz. Sanat ne paranın buyruğunda ne de devletin boyunduruğunda özgür olabilir. Bu nedendir ki sanatın kaderi ne sermayeye, ne de siyasi iktidarın keyfine bırakılamaz. Devlet ve sanat ilişkisi iktidarların değiştiremeyeceği, yönetemeyeceği ilkelere ve yasal güvenceye mutlaka kavuşturulmalıdır. Bizlerin yıllardır süren talebi de bu noktadadır. Yani bu özlemi yasal bir güvenceye kavuşturmak, mevzuat zaten buna izin vermektedir.

Sanat kurumlarının özgür ve özerk olması çağdaş, demokratik ve hukuk devleti olmanın da bir göstergesi değil midir? Sanat alanlarında niteliksel ve verimsel artışın sağlanması ve sanat kurumlarının çağdaşlaşması için yapılması gereken yasal düzenlemeler siyasal erkin değil, sanat adamlarının, yani bizlerin görüşleri doğrultusunda mutlaka yapılmalıdır. Türkiye’de kültür, sanat olanaklarının özgür, özerk, demokratik yapılanması, örgütlenmesi ve gelişmesi için çözüm Türkiye Sanat Kurumu’nun kurulmasıdır. Az önce söyledim, yani ülkemizdeki hukuk ve maliye sistemi ve mevzuatı bu özerk yapılanmaya elverişli ve uygundur, özellikle tekrarlıyorum. Yani bunu göz ardı edip mücadelede ağır davranmamak lazım. Ancak yaşanmışlıkla tespit edilmiş bir konuya da özellikle dikkat çekmek istiyorum. Sanatsal alanların özgürleşmesi ve demokratikleşmesi bakımından değerlendirdiğimizde bugüne kadar hiçbir siyasal iktidarın olumlu bir adım atmadıklarını görüyoruz. Siyasi erkin yönlendirdiği demokrasi görünümü tartışmaların ardında bir özelleştirme amaçlandığı da gözden kaçırılmamalıdır. Nitekim bugün her türlü hizmeti bir mal, vatandaş da bir müşteri olarak gören bir anlayışla karşı karşıyayız. Kısacası tüccar anlayışın hâkim olduğu bir devlet yönetimi öngörülmekte. İstanbul Atatürk Kültür Merkezi’nin fonksiyonlarının değiştirilip ticarileştirmek isteyen bir yapı oluşturulması ve sonunda da kültür merkezi yönetiminin özelleştirilmek istenmesi işte bu anlayışın en son örneğidir. Ayrıca laik cumhuriyetle hesaplaşmak isteyen siyasal erk amacına ulaşmak için yasaları, cumhuriyet konularını kendi görüş ve arzuları doğrultusunda değiştirip, devlete hâkim olmak istiyor. Hal böyleyken sanat alanlarının özgürlüğü ve özerkliğini içeren haklı taleplerimiz zamanlama açısından maalesef şanssız bir durumdadır. Ancak bu şanssızlık bizi mücadeleden asla, hiçbir şekilde koymaz. Son sözüm şu, hak verilmez, alınır, talep ettiğimiz yardım değerlidir, haklıdır, alacağız.

FİKRET TERZİ- Bundan sonraki konuşmacı arkadaşlar sınırsız dilediği kadar konuşabilirler. Herkesin söyleyeceği kuşkusuz çok önemli, Orhan Beyin de sözünü ettiklerinin hepsi altı çizilecek şeyler, ama keşke bunları bildiride yayınlasaydık, şimdi en azından arkadaşımız gitti. Zamanları yok ya da tahammülü yok insanlarımızın, Haşmet Bey lütfen. Haşmet Bey hiç konuşmazsa en az bir saat konuşur, yani söyleyecekleri derya, ama biz bugün yalnızca özerklikten, özerkliğe yeni bir bakıştan söz etmek istiyoruz. Lütfen, sizden itiraz gelmediği için ve konuşma özgürlüğünü ortaya koyduğu için

Orhan arkadaşımız, özgürlük karşıtı olmadık, beş dakika süremiz var.

HAŞMET ZEYBEK- İŞTİSAN (İstanbul Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları Sanatçıları Derneği) İstiyorsan sanat politiktir diyeyim, gideyim. Arkadaşlar; bugün ne konuşacağım, hukuk, hepsi konuşuldu, bugün bir çığlığı var. Bu çığlığı nasıl duyuracağız bilmiyorum, bu bir tebliğdir, tebliğ ediyorum. Bütün dünyaya tebliğ ediyorum, olay şu. Hiçbir köylü kafasına elma düştü diye yerçekimi yasasını bulamaz ve bu yerçekimi yasası da oya konulamaz. Çoğunluk yerçekimi yasası yoktur diyor deyip, öyleyse yerçekimi yasası yoktur diyemezsin. Yerçekimi yasası yoktur deyip damdan da aşağıya atlayamaz, boynu kırılır, Türkiye'nin gidişi budur.

İkincisi, örnekleri biraz üst üste vermeli ki akılda kalsın. Hiçbir kadın hamamda tası havaya kalktı diye kaldırma yasasını bulamaz. Bu boyut, tiyatro boyutu işte, seyirciyle birleşme, bu da bir bilimdir. İkincisi, burası çok can alıcı bir nokta, hiçbir işçi çok sömürülüyor diye artı değer yasasını bulamaz, bu da bir bilimdir. Bu bilimi ahlaksız emperyalistler, iş çevreleri artık işçiler toplumda yoklar, devrimin öznesi değildir diyorlar ve devrime bir özne arıyorlar, özellikle Frankfurt Okulu'nun ünlü felsefecileri ve bu özneyi de bulamadılar. Ben en son John Liyn Mordat'ı okudum, diyor ki, bu konuda bir şey bulamadım, benim söylediklerimi de ironi kabul edin ve ben ona bir haftada üç kitap, 1000 sayfa kitap okutmuş oluyorum. İşte burada sanatın da, edebiyatın da, hayatın da, günümüzün de her şeyi yatıyor.

Tekrarlıyorum, bitiriyorum, merak etme, sistem ahlaksızdır ve bu ahlaksız sistem şunu yapıyor. Eğer ben ahlaklı olamıyorsam birey de olamayacak. Onun için böyle yüzleşme tiyatrosu, bilmem ne tiyatroları diye insanlar perişan oluyor. Çünkü şöyle bir şey çıkartıyor, ötesi, neyin ötesi? Kültür, kültür ötesi, yani Türkiye'nin bir kültürü var, bir de o kültürün ötesi var. O kültürün ötesine vardığınız zaman Ceyarlara varıyorsunuz, bilmem nelere varıyorsunuz. Hiçbir kültür kendi başına ayakta durmaz, biri alır, birini ikame eder. Tekrar soruyorum, hükümetine, muhafazakarlarına, özellikle bu muhafazakarlara soruyorum, siz neyi muhafaza ediyorsunuz? Bir de şunu söyleyeyim, bakın; bu TÜBİTAK meselesinde TÜBİTAK'ta cin gibi gençler çıktı böyle bilimde gelişmeye başlayan, bu hemen o gelişimin durdurulmasıdır, sanatta, edebiyatta, hayatta. Üçüncü dünya olmuş sömürge bir ülkeyi gelişmiş bir ülke geliştirtmez. Yani bunu bilelim, çünkü neden? Maymunları kiskanıyorlar, maymunlar geleceklerini düşünüyorlar, bu maymunların geleceği yok, düşünmüyorlar da.

FİKRET TERZİ- Bedri Bey lütfen. Haşmet Bey sanatın sisteme ve yönetenlere nasıl karşı koyduğunun çok güzel yeni bir tanımını yaptı. Örgüt disiplinliliğine uyalım, altı dakika oldu, altı dakikayla sürecek.

BEDRİ BAYKAM- UPSD (Uluslar arası Plastik Derneği) Sevgili arkadaşlar; bu toplantıyı 12 Mart günü yapıyoruz, 12 Mart nedeniyle can vermiş bütün

devrimci arkadaşlarımızı anarak söze başlamak istiyorum. Oğluma hayatta ilk öğrettiğim kavram özgürlüktü, hayatta en önemli değer bu dedim, devamlı bunu kovalaman lazım dedim, bunu aşılardım kendisine, şu anda da zaten henüz 10 yaşında, ama belki iki yaşından beri bunu biliyor. Bugün Balbay özgür değil ve bugün onun için yaptığımız imza günü Cumhuriyet'te çok güzel geçti, ama çok da üzücü geçti. Olağan dışı günler yaşıyoruz, Özerk Sanat Konseyi daha normal günlerde kuruldu, olağana yakın bir ülke içinde kuruldu ve ülkenin sanat kurumlarının dayanışması, diyalogu ve güç birliği ve sanatsal yasaların daha yerine oturması için kuruldu. Halbuki şu anda neredeyse bir savaş hali yaşıyoruz. Araştırmacı gazetecilerin mesleklerinin gereklerini yaptıkları noktalarda müebbet hapis tehditleriyle hapse atıldıkları bir ülkede yaşıyoruz. 100 binlerce insanın dinlenip kayda alındığı ve karı kocanın bile vazgeçtim telefonda, evde bile sus bir duyan olur diye birbirleriyle konuşmadıkları bir ülkede yaşıyoruz.

Düğün ve cenaze fotoğraflarında bir araya gelen insanların belge, kanıt olarak mahkemelere sunuldukları bir ülkede yaşıyoruz. Başbakanın şu gazeteyi al, bu gazeteyi alma deme cüretini bulduğu bir ülkede ve medya patronlarına direkt tehdit ve baskı yaptığı bir ülkede yaşıyoruz. Başbakanın damadının şirketinin ATV, Sabah'ı devlet bankası kredisiyle ihaleye tek başına girerek el koyabildiği bir ülkede yaşıyoruz. Görsel sanat ve tiyatroların artık sürekli sansür edildiği ve her Anadolu ilinin kafasına göre eyalet gibi bu sansürü keyfi olarak uygulayabildiği bir ülkede yaşıyoruz. Baskı ortamı yüzünden kraldan daha kralı insanların otosansüre giriştikleri bir ortamdayız. Dün Piramit Sanat'taki panelde sanat, sansür ve özgürlüğü tartıştık. Sergisini açtığımız Barış Cihanoğlu'nun eserleri Şişli Terakki Vakfı tarafından mahsurlu bulunmuştu ve sergisi düşmüştü. Biz sergiledik ve bu paneli yaptık, gezerseniz artık otosansürün ne seviyeye kadar gerilediğini görmüş olacaksınız. Belediye baskıları ve belediye kültür merkezleri baskılarıyla gericiliğin bizi kuşattığı bir ortamda yaşıyoruz. Din eksenli kültür merkezleri yayılıyor, hadis ezberleme yarışmaları Türkiye'ye egemen oluyor. Demin burada Sayın Zeybek bahsetti, Darwin teorisi TÜBİTAK'ın Bilim ve Teknik Dergisi'nde sansüre uğrayabiliyor ve konuyla ilgili Bakan, ya bırakın, adamcağız zaten ölüp gitmiş diyor. Bu olayın düştüğü trajikomik ve Nasrettin Hocalık seviye.

Bugün bir YÖK kararı çıktı, tüm Atatürkçü rektörleri dışlayan YÖK çok modern bir karara imza atmış, artık sakal tıraşı ve kravat mecburiyetlerine esneklik getirilecekmiş üniversitelerde, ne kadar modern değil mi, sanki sizi düşünüyor zannettiniz değil mi? Hayır, bu tren İran'a gidiyor, yakında bağı açık, sakallı ve özellikle kravat takmayan ve sakalı da buraya kadar uzatan İranvari senaryoları artık üniversitelerde görebileceğiz. Sanatçılarımızın çoğunun kafası karışık, ideolojik gazeteler, liberal veya sözde solcu ideolojik gazeteler Cumhuriyet hariç ne yazık ki resmi ideoloji adı altında Cumhuriyet'e saldırmayı ve AKP'yi ilerici bir parti olarak bu topluma ve gençliğe sunmayı yıllardır bir vazgeçilmezleri

haline getirdiler. Sonuç ortada, umarım çok övünüyorlardır elde ettikleri sonuçla. Eylem ve dayanışmalarımızla AKM yıkımdan kurtuldu, ama henüz şimdilik kurtuldu, operacılarımız bugün kan ağlıyorlar ve çalışmaların ne kadar aksadığı ve yürüyemediği ortada. Ateş bizi kuşatmış, medya baskı ve beyin yıkamaları yüzünden hâlâ apolitik bir gençlik özendiriliyor, pompalanıyor ve bugün 29 Mart gibi kritik bir seçime girerken hâlâ insanlar ve gençler boş oy vereceğim, hepsi aynı, bana ne, ben gitmeyeceğim sandığa, oyumu yırtıp atacağım gibi snopizmlerle kendilerini tatmin eder durumdalar. Bu kadar sorumsuz, bu kadar bilinçsiz, bu kadar kadercı ve teslimiyetçi olamayız arkadaşlar ve kafası karışıkların fikirlerini düzeltip, oyları bölmeden sandığa sahip çıkmak birinci ödevimizdir. Yoksa burada konuşmalarımıza bakıyoruz, ortada ne sanat kalacak, ne de özgürlük kalacak. Çok teşekkürler.

FİKRET TERZİ- Belgesel Sinemacılar Hilmi Etikan lütfen.

HİLMİ ETİKAN-Belgesel Sinemacılar Meslek Birliği - Ben 20 dakikalık bir şey hazırlamıştım, tabii beş dakikaya sığdırmaya çalışacağım, sizler de haklısınız, Oturum Başkanım da haklı. Belgesel Sinemacılar Meslek Birliği, Belgesel Sahipleri Meslek Birliği biraz önceki konuşmalarda da sözü edilen sinemada örgütlenmiş bir birlik, eser sahiplerinin içinde olduğu bir birlik. Yani bize yönetmenler, müzik eseri sahipleri, film müziği yapanlar ve senaristler üye olabiliyor, şu anda yaklaşık 100 tane üyemiz var. Birlik olarak ana hedefimiz de, ana görevimiz de üyelerimizin telif haklarını korumak. Bunun yapılabilmesi için elimizden gelen çabayı gösteriyoruz, işte davalar açıyoruz, suç duyurularında bulunuyoruz, bunları yapmaya çalışıyoruz. Fakat varolan ortam ne yazık ki bu çalışmalarımızı doğru dürüst yapmamızı olanaklı kılmıyor.

Bunlardan bir tanesinin baş nedeni Kültür Bakanlığı, yani Kültür Bakanlığı Sinema ve Telif Hakları Genel Müdürlüğü 5846 sayılı kendi yasasını uygulamıyor. Halbuki Kültür Bakanlığı'nın eser sahiplerini dışarıdaki yapımcılara, dışarıdaki pazarlamacılara karşı koruması gerekirken daha kendisi özellikle sinema ve belgesel alanında korumuyor. Bundan çok büyük zarar görüyoruz ve habere onlarla mücadele ediyoruz ve gerçekten büyük bir enerji kaybediyoruz. Mesela çok kısa bir örnek vereyim, beş dakikada nasıl söyleyeceğimi bilemiyorum. Kültür Bakanlığı'nda bir havuz var, Kültür Bakanlığı'nın bütçesinden bağımsız bir havuz var, sinemalarda toplanan paraların bir kısmı orada toplanıyor ve o paralar da film üretimi yapan insanlara eşit koşullarda dağıtılmaya çalışılıyor. Aslında fena bir sistem değil, fakat Kültür Bakanlığı şöyle bir şey yapıyor, şimdi hukukçularımız da söyler, telif hakları korunmadan sanatçılar hiçbir şey yapamaz, ne özgürlük, ne özerklik söz konusu olabilir. Kültür Bakanlığı mesela 40 milyar lira bir para veriyor, sizin 140 milyar ya da 200 milyarlık bir bütçenize 40 milyar lira bir destek veriyor. Destek verdikten sonra size bu parayı verebilmek için, bu desteği verebilmek için bir şey imzalatıyor. Aslında

eser sahipliği ve yapımcılık var, şimdi bu çok önemli, bir tarafta yapımcılar var, bir tarafta eser sahipleri var, yani bir taraftan para kazanmak amacıyla oraya para koyan, bir taraftan da bu işten sanatsal emeğiyle karşılık bulmaya çalışan insanlar var. Kültür Bakanlığı şöyle yapıyor, bunlar aslında yasaya aykırı, önce eser sahibinden bütün haklarını yapımcıya devrettiğine dair imzalı kağıt istiyor bu parayı verebilmek için. Bir kere burada eser sahibi bütün haklarını yapımcıya devrediyor, yani eser sahibi haklarını devretmiş oluyor, bir daha haklarını arayamıyor. Yazılı olarak, sınırsız ve süresiz olarak devretmiş oluyor, yani biz aslında Avrupa Birliği'ne bağlıyız, ama copyright, Amerikan sistemini uyguluyorlar, aslında yasalara aykırı.

Ondan sonra bu sefer yapımcıyla sözleşme imzalarken şöyle bir madde koyuyor, diyor ki, filminizin televizyonlara ücretsiz olarak dağıtımını kabul edeceksiniz. Şimdi bu parayı verirken bazı insanlar film yapmak adına, para bulmak adına bunu da imzalıyorlar ve siz filminizi birdenbire bütün televizyonlarda ücretsiz ve size haber verilmeden izler durumda buluyorsunuz ve bunu Kültür Bakanlığı yapıyor. Çünkü parayı biz veriyoruz, zaten benim sana verdiğim parayla sen bunu yapıyorsun diyor. Şimdi biz bunu Sinema Telif Hakları Genel Müdürlüğüyle 10 defa konuştuk, kendilerine yazılar da yazdık. Yeni bir olay, Bülent arkadaşımız ağlayarak bunu imzaladı, Şebbal'ın eşi, çünkü çok banka borçları vardı ve filmi bitiremeden de üzüntüsünden kalp krizinden öldü. Yani bir kere telif haklarının ya da bu desteklerin bakanlık tarafından ciddiye alınması ve uygulanması gerekir, yani yasaların varlığı yetmiyor, bunun mutlaka uygulanması gerekiyor.

Bir sorunumuz daha var, o da şimdi eser sahipleri meslek birlikleri birleştirilmeye çalışılıyor. Yani şu yapılmaya çalışılıyor, dört tane eser sahibi meslek birliği var, üç tane yapımcılar birliği var, normal yasalara göre, varolan yasalara göre bunların ayrı ayrı federasyonlarda birleşmesi gerekiyor. yani eser sahiplerinin bir federasyonda, yapımcıların bir federasyonda birleşmesi gerekiyor. Şimdi Kültür Bakanlığı şunu dayatıyor, bütün eser sahipleri meslek birliği birleşsin, bir taneye insin, bütün yapımcılar birleşsin, bir taneye insin, bunların ikisi aynı federasyonda yer alsın, sonra müzikçileri de koymaya çalışıyorlar, bunlar aynı federasyonda yer alsın. Şimdi biz de diyoruz ki bir kere teke inme, yani bir meslek birliğinin teke inmesi siyasallaşmayı getiriyor. Yani insanların üye olabilecekleri hiç olmazsa bir iki tane daha birliğin olması gerekiyor ve bire indirdiğiniz zaman siyasallaşmaya çok açık oluyor ve alternatifi olmuyor. ikincisi de yapımcılarla eser sahiplerinin aynı federasyon altında birleşmesi mümkün değil, yani işçi ve işveren sendikalarının aynı federasyon altında birleşmesi gibi bir şey oluyor bu, bu da mümkün değil. Yani belgeselcilerin bu tür sorunları var. Biz de burada bulunan bütün sanatçıların sözünü ettikleri bütün sorunları yaşıyoruz, bizler de biliyoruz ki tabii özgürlük olmadan, özerklik olmadan hiçbir şey gerçekleştirilemez. Belgesel sinemacılar bugün Türkiye'nin belleğini kaydediyorlar, belgesel sinema çok önemli. Belki sizlere

fazla ulaşmıyor, televizyonlar çok göstermiyor, ama Türkiye'nin görsel belleğini kaydeden yapıtlar bunlar, o bakımdan çok iyi korunması gerekiyor, üstünde siyasi baskıların olmaması gerekiyor, bunların kaldırılması için de talepte bulunuyoruz. Kültür Bakanlığımızın tabii yaptığı olumlu işler var, onun her zaman yanındayız, her zaman destekliyoruz, ama bu telif hakları konusunda bize karşı yeterli titizliği göstermedikleri inancındayız. Bitti galiba, yani başka şeyler de var, ama şimdilik hızlı hızlı söyleyebileceklerim bunlardır. Herhalde her şey erkin elinde bitiyor, yani önemli olan iktidarda olmak, sadece kanunun olması yetmiyor, onu uygulayacak, doğru uygulayacak insanların da varolması gerekiyor.

FİKRET TERZİ- Biz de erke bırakmamak için buradayız. Sahne Tasarımları Derneği Evcimen Perçin Lütfen. Zaman kısıtlı değil kuşkusuz, sınırlı, bu yüzden en azından kısa değerlendirmeler de yapamıyoruz ya da özetler.

EVCİMEN PERÇİN-Sahne Tasarımları Derneği - Merhaba, ben de daha uzun bir konuşma hazırlamıştım, ama bu durumda biraz daha önceki konuşmalarla katkıda bulunabilecek noktalar üstünde duracağım. Ben bildirimde asıl olarak örgütlenme üstünde duruyorum, Sahne Tasarımcıları Derneği tüm sahne sanatları, sinema ve televizyon için çalışan dekor, set, kostüm ve ışık tasarımcılarının meslek örgütüdür ve diğer tasarım dallarında olduğu gibi aslında sanat dallarından biraz farklılık gösteriyor tasarım dalları. Çünkü bir tasarımcının hem yaratıcı sanatçı, hem de uygulayıcı ve teknisyen olmak gibi ikili bir pozisyonu var ve bunun yanı sıra işimizin doğası gereği sektör içinde her zaman bir ekibin parçası olarak çalışıyoruz.

Bu işlev sanatçı olarak tasarımcının işiyle olan ilişkisinde bir ikilem yaratıyor. Çünkü tasarımcının yaratıcı çabası uygulamada her zaman reel koşullar tarafından bir ölçüde sınırlanıyor ve bunu aşmakta işin içinde ne kadar çok aktör varsa o kadar büyük bir çaba gerektiriyor, ama beri taraftan bir ekip çalışmasının içinde olmanın da başka türlü ulaşamayacak değerleri, artıları var. Birlikte çalışmanın ve üretmenin keyfi, ortaya çıkan sinerji, başka sanat alanlarından ekip arkadaşlarınızla paylaştıklarınız, öğrenebilecekleriniz, öğretebilecekleriniz, dolayısıyla bir örgüt dayanışması için sahne tasarımcılarının bazı alanlarda da bazı açılardan daha büyük artıları var. Biraz örgütümüzün tarihinden bahsetmişim, onları geçiyorum, onlar kitapta yer alsın. Şimdi daha önceki konuşmalara katkı olarak bizim yaşadığımız bir deneyimden söz etmek istiyorum. Bu Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu görünürde tasarımcıyı korumuyor. Yani müzisyenler ve yazarlar için uygulamalar var, fakat tasarımcının adı isim olarak geçmiyor. Fakat yakın bir zamanda, birkaç ay önce ben bir davada bilirkişi olarak görevlendirildim üniversite mensubu başka bir arkadaşımınla birlikte teknik bilirkişi olarak ve bizim verdiğimiz rapor hukukçu raportör olan ve çok önde gelen bir üniversite dekanı bir profesör

bizim görüşlerimize aynen katıldı ve şu cümleleri alıntılar istiyorum. Şöyle bir rapor verdi, dava konusu tasarım FSEK Fikir ve Sanat Eserleri Kanununda sayılan eser türleri içinde yer almamasına rağmen, fikir ve sanat eserleri anlamında bir eser olarak kabul edilebileceği için söz konusu davada isim belirtme zorunluluğu koyan 15. maddenin ihlal edilmiş olduğunu kabul etti ve bu yönde bir rapor verdi. Bir cümlesi de aynen şöyle, Bir yaratmanın ismine fikir ve sanat eserlerinde sayılan eser gruplarından hiçbirinde rastlanmasa bile o yaratma bu gruplardan birinin ayırıcı niteliklerini taşıyorsa yasa tarafından korunabilir.

Bu bence çok önemli bir adım, burada iki noktaya dikkat çekmek gerekiyor, bir kere koşullar ne olursa olsun hukuk mücadelesini bırakmamak gerekiyor. Çünkü ülkede çok şükür, hâlâ hukukçular var. İkincisi de bundan sonra, ben de bir hukukçu çocuğuyum, burada hukukçu kaldı mı bilmiyorum, yanılırsam özür dilerim, bir içtihat teşkil edecek ve bundan sonra bu çeşit hakları gadre uğrayan tasarımcılar bunu örnek olarak gösterebileceklerdir. Şimdi buradan da şuraya geçmek istiyorum, böyle değişik tasarım alanlarının küçük küçük değişik alanlarda kazanımları var kuşkusuz. Tasarımcıların bir eksikliği var, birçok tasarım alanının aslında çok önemli bir artıları var, endüstri tasarımcıları, grafik tasarımcıları, çünkü bunlar üretimle ve gündelik yaşamla çok iç içeler ve kendi çok güçlü meslek örgütleri var, ama kendi içlerine kapalılar. Yani benim düşüncem, bizim düşüncemiz ve bu platformun da ona bir zemin teşkil etmesini umuyorum, bu tasarım gruplarının bir bütünlük teşkil edip bir dayanışma içinde bilgilerini, deyimlerini birbirlerine aktarmaları ve tüm ülkenin kültür ve sanat hayatı üstünde söz söyleyecek bir güç odağı oluşturmaları idealim.

Bir de biz Uluslararası Sahne Tasarımcıları Derneği'nin de üyesiyiz ve dünyanın sanıyorum 50 küsur ülkesinde örgütlü. Dünyada bu alanda örgütlenme ileri Batı ülkelerinde çok çok ileri, mesela USID, Amerikan Sahne Tasarımcıları Derneğinin 20 bin kadar üyesi var, işte Alman BTGH, Avusturyalı ÖTG, bunlar kendi kendilerine ayakta duran ve hem üyelerinin her türlü haklarını savunan, hem de meslekleri ve sanatlarıyla ilgili fikir üretmeye ve sözlerini duyurmaya güçleri olan kuruluşlar. Bunlar güçlerini nereden alıyor, bu nokta önemli. Yani sadece üye yazıp onlardan aidat toplamak yeterli değil, mesela bir örnek vermek istiyorum, bunlar eğitim yapıyorlar, bu da çok doğal. Çünkü çıkarıklık eğitimi, meslek öncesi ve meslek içi eğitim büyük ölçüde bu örgütlerin elinde, çünkü zaten mesleği ustaları orada örgütlü ve çıkarıkların da buraya gelmeleri son derece doğal. Bu iki şey getiriyor, birincisi ciddi bir maddi kazanım elde ediyorlar, ikincisi mesleğe yeni girecek kuşakları daha en baştan kendilerine kazanıyorlar.

ÖSK'yla ilgili ben bir fıkra anlatmak istiyorum, yani çok kötümser şeyler de söylendi, iyimser şeyler de söylendi. Bir kere Mimarlar Odasına teşekkür etmek istiyorum. Tam benim az önce söylediğim noktaya geri dönüyoruz, güçlü, örgütlü ve sorumlu bir meslek örgütünün neler yapacağını bize

gösteriyor. Fıkram da şöyle, karınca yola çıkmış, nereye gidiyorsun demişler, hacca gidiyorum demiş. Gülmüşler ona, gidemezsem de yolumda ölürüm demiş. Yani bu yolda gösterilen çabanın kendisi bile yeterince değerli. Teşekkür ederim.

FİKRET TERZİ- Biz teşekkür ederiz. MESAM'dan Ali Rıza Binboğa. Ali Rıza Beyi uzun zamandır bulamıyorduk, sanıyorum farklı şeyler söyleyeceklerdir.

ALİ RIZA BİNBOĞA- MESAM (Türkiye Müzik Eseri Sahipleri Meslek Birliği) Hepinize saygılar sunarım. MESAM dediğiniz için gerçekten, sürekli de telif haklarına dayalı söylemler olduğundan, sürekli yasayla ilgili göndermeler olduğundan bağışlarsanız beni ben Sanatçı Ali Rıza Binboğa olarak konuşayım. Çünkü MESAM olarak konuşursam sizin verdiğiniz bu sürelerle aslında deneylerimi paylaşmam mümkün olamaz, satırbaşlarını bile söylesem mümkün olamaz. Çünkü çok yanlış yönlendirmelerin ve eksik bilgilenmelerin ve çok çok, âdeta 180 derece tersine yorumlanan birtakım yasal yorumlamaları gördük, bunlar önümüzü açmaz, inadına kapatır.

Ben size bir Sanatçı Ali Rıza Binboğa olarak şunu söyleyeyim efendim, bizde sanatsal bir dert yok, sanat ürettiğimiz bütün eserlerin toplam adı. Nereye, nasıl tanımlar yaparsanız yapınız, hiç önemli değil, ama görüyorum ki, demek ki özgürlük ve özerklik diye bir derdimiz var. Özgürlük ve özerklik derdimizi sanat oluşturma konusunda da çok önemli olduğundan bu derdi bugün özlemle anıyoruz. Şöyle söyleyeyim, bugün 12 Mart, ben "Yarınlara Bizim" şarkımı 12 Martta üniversitemin kapısından içeri giremediğimde, en zor dersimiz anten dersini gidip sınavına çok iyi hazırlandığım için ki en zor derslerimizden biridir, giremediğimden, dışarıda da bana kimliğimi soran arkadaşımı kendi sınıfımdaki biri olarak sanıyordum, onun için içeri giremediğimden çok fazla duyulduğum için Gümüşsuyu binasını bilenler bilir, kapıdan girerken sola döndüğünüzde Elektrik Fakültesidir, sağa direkt devam ederseniz de Makine Fakültesidir, ben direkt Makine Fakültesi konferans salonuna gittim ve oradaki piyanoda "özgürlük ve barış tüm insanların özlemi olacak yarınlarda" diye başlayan şarkımı yazdım.

Yani bugün özgürlüğümüzü ve barışımızı kısıtlayanlar, onu ortadan kaldırmaya çalışanlar günün birinde derse ki bundan daha büyük bir nimet yokmuş, onlar da özgürlüğü ve barışı özler duruma gelmişlerse işte o gün yarındır ve o yarın bizimdir. Bugün eğer burada bir özgürlüğü ve özerkliği özleyebiliyorsa, özlüyorsa demek ki özgürlüğe ve özerkliğe ihtiyacımız olduğu için bunları yapıyoruz. Sanatı şöyle ya da böyle yorumlamak gibi bir derde düşmemeliyiz, çünkü onu yaratanla onu izleyen arasındaki bağın adıdır bize göre sanat. Ürettiğiniz bir şeyle şu anda içinizden bazı insanlar bir bağ kurabilir, onlar için önemli bir sanat eseridir, bağ kurmayanlar için de herhangi bir şeydir. Biz böyle tuzaklara düşmemeliyiz, ama şunu da unutmamalıyız, zaten sanatı yaratan

insanın bizatihi kendisi muhalif olmak zorundadır, muhalefet etmek zorundadır. Bunun için de ben muhalifim, muhalefet ediyorum diye bağırmasına da gerek yoktur, bizatihi yarattığı eserle o muhalif kişiliği koyabilmelidir ya da içine girdiği davranışlarla buna girebilmelidir.

MESAM adına konuşmayacağım, ama onun bir bireyi olarak size şunu konuşacağım; 1951’de çıkan bu yasa 1987’de bizimle hayata geçti, ama değerli arkadaşlar; biz mevcut erklerle sürekli savaşa girdik. Hem onlarla, hem hakkımızı kullanıp vermeyenlerle sürekli bir savaşıma girdik. Bakınız, bu yasa dört defa değişmiş, ama her seferinde öyle bir noktaya kadar gittik ki, en sonunda Avrupa uyum yasaları gelip de bizi uyumlaştırdıkları zaman o Adalet Komisyonundaki masaya bizatihi gittim, oturdum. Yani bizim izin hakkımızı elimizden almaya çalışan birtakım düzenlemelere de karşı çıktık. Bizim için üretilen yönetmelikleri Danıştaylarda iptal ettirdik, Bakanlar Kurulunda çıkmış yasaya dönüşecek olan 9 maddeyi bizatihi gidip parlamentoda kulisler yaparak Milli Eğitim Komisyonunda tam bizim istediğimiz pozisyonlara getirdik ve sonra da bağırdı, eserlerimizi kullanan insanlar bağırdı. Bizim dışımızda kim bu adamlar hiçbir şey bırakmamışlar başımızda engizisyon yaratıyorlar? Bize mafya dediler ve en son görüyorsunuz Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (TMSF) ’nin başındaki de bize mafya dedi.

Değerli arkadaşlarım, haklarımız konusunda yasal zeminde kalmak üzere bu erklerimizi kullanma konusunda doğrudur, bütün olayların peşinde hak almak adına gittiğinizde siz her türlü durumla karşılaşabilirsiniz. Örneğin, bendenizin bu ülkede hiç dostu kalmadı, çünkü ben bu ülkenin en büyük yayın kuruluşunun sahibini de mahkemeye gönderdim, bu ülkenin en büyük holdinginin sahibini de mahkemeye gönderdim, bu ülkenin bütün avukatlarından oluşmuş olan konsorsiyumları da mahkemeye gönderdim ve bu ülkenin bu Ticaret Odaları, Odalar Borsalar Birliğindeki avukatları gelip “eğer bir gün telif haklarını isteyen biri katledilirse bunda sizin tutumunuzun sebebi var” diyebilecek kadar olaylara karşı da mücadele verdik. Muhaliflik budur, sanatı üretenler, sanatı götürülenlerin adının konsey olması, birlik olması, beraber olmasının hiçbir önemi yoktur. Biz kendimize Özerk Konsey de diyebiliriz, biz bugün Mimarlar Odasında toplanan sanatçı grubu da diyebiliriz, hiç önemli değil, ama bir tek önem vardır; siz esere sahip olmadığınız sürece, eserin en önemli vazgeçilmez unsurunu söylemediğiniz sürece bütün erkler sizin üzerinize topla, tüfikle gelir. Bakınız, UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu) artık şu karara vardı: “Ticari kurallarla yönetilen bu dünyanın ancak sanatsal aktivitelerle yönetildiğinde bir anlamı var” dedi. O yüzden de bakın Levent Beyler de biliyor, geçen gün yaptığımız toplantıda ülkemiz bir türlü o UNESCO, yani değişik kültürlerin, değişik söylemlerin korunması, kollanması, büyütülmesi, geliştirmesiyle ilgili olan UNESCO’nun 95 ülkesinin yandaşı olduğu yasaya o sözleşmeye yandaşı olmuyor. Çünkü o sözleşmeye yandaşı olursa ürettiğiniz her şeyi sahiplenmek zorundadır. Ürettiğiniz her şeyin sahipliği de aynı zamanda

geliştirilmesi devletin bizzatı ödevdir. Burada herhangi birisinden bir şey dilenmenin, bir şey istemenin gereği yoktur, görevini hatırlatmaktan başka bir şey yoktur, yapmamalıyız. Bakın, biz MESAM’da ne yaptık? Hiçbir eser başka bir eserin rakibi değildir. Buradaki eser sahiplerinin hiçbirinin ürettiği eser türü yargılanamaz. Eserler adına üretenlerin dini, dili, ırkı göz önünde tutulamaz. Biz dünyadaki bir kocaman eser üreten insanların parçasıyız. Burada toplandığımız biz arkadaşlarımız; Amerika’dakini de, Venezüella’daki de, Rusya’daki de başka bir ülkedeki insanların da bir parçasıyız. Bunu bilerek, bu diyalogları kurarak gitmek zorundayız. Bunun için kendi meslek birliğimle ilgili şunu söylemek istiyorum; şu anda dünyada 189 ülke var, hepsiyle karşılıklı anlaşmamız var ve dünyada kararları, kuralları üreten 5 meslek birliği arasında birisi de MESAM’dır. 5 yıl önce bunu sağladık ve ben de dünyadaki bir sürü konsorsiyumun onur üyesiyim, çünkü sanata ve bir sürü olaya doğru yaklaştık, gerekeni yaptık ve dünya bizi bizden çok daha sıkı bir vaziyette kontrol ediyor. Biraz önce belgeselci arkadaşımızın söylediğine bir şey yapmak istiyorum, bakın, bu çok önemlidir, çünkü telifle ilgili bu meselede sizin o hakkınızı Kültür Bakanlığı eğer sizin elinizden “mecbursun, bunu yap” diyorsa mahkemeye gitmekle yükümlüsünüz. Kültür Bakanlığı yasayı çıkarıyor, ama sizin mali haklarınızla ilgili başlangıçta sizi ödevlendiremez. Benimle ilgili bir eserimi arkadaşım isterse gitsin “her şeyimle verdim” desin, ben derim ki, 52. madde gereğince kuralları yapmış mısın? Yapmamışsın, ver kardeşim adamın parasını. O yüzden bakın, eğer yasayı siz gerektiği anlamında kullanamazsanız böyle bir erkin içine giremezseniz bunu adeta bir yaptırım olarak yaparlar. Bu nedenledir ki değerli dostlarım, adımız konsey olsun, adımız ne olursa olsun, bunların hepsinin üzerinde sanat üreten insanlarız. Mayamız, hamurumuz muhalifliktir, muhalefetimize devam edeceğiz. Erk kullanan insanların erki dilediği gibi kullanamayacağını bütün erki kullanmak yolundayken yanlarında ve karşılarında olarak devam edeceğiz. Onun için yasa yapılırken orada olacağız, “yasanın metnini gönder bana” diyeceğiz, göndermiyor musun? Bir şekilde elde edeceğiz, dünyayla paylaşacağız. Çünkü sanat artık bilimin önüne geçti, dünya artık farkına vardı, bilim ve sanatta ilerleme yetmiyor, sanatta ve bilimde ilerleme söz konusudur. Bu nedenle baktığımızda bütün sanatçılar birbirlerini küçümsemeden, birbirlerinin sanatını da küçümsemeden, birbirlerinin yaptığını da küçümsemeden bir yumruk gibi birleşmek durumundayız, bir yumruk gibi beraber hareket etmek durumundayız. Ne adına? Sanat ve gelişmişlik adına. Hepinize saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

FİKRET TERZİ- Teşekkür ederiz. Mizah Üretenler Derneğinden Ergin Gülen Bey, buyurun.

ERGİN GÜLEN-Mizah Üretenler Derneği-Merhaba, galiba en sonuncu konuşmacı ben miyim? Keşke ben olsaydım. Toplantının başından beri çok

güzel şeyler söylendi. Yüzde 90 herhalde katılıyorum ve bir parantez açıyorum, hepsine o parantez içinde katıldığımı belirtiyorum.

Özgürlük, özerklik ve sanat, 28 Mart 1995 Kurultayın kitapçığında arkadaşımız Sayın Hüsamettin Koçan; sanatın sorunlarının değişmeyeceği ve bu sorunların çözümleri için süregelen bir tartışmanın gerekliliğine biz de inanıyoruz. 14 sene önce bu söz söylenmiş, bugün de söylendi. Ben bu deneyimimle herhalde 14 sene daha bu sözlerin konuşulacağına inanıyorum. Çünkü gene bilgilerime dayanarak baktığım zaman bu güzide topluluk Özerk Sanat Konseyi'ni kurul olarak, bir kurum olarak hayata geçirmekte zorlanıyor, çok zorlanacak. Onun için bir tavsiyem var; Amerika Normandiya çıkartmasını organize etmek için binlerce deniz askerinin başına Amerika'daki binlerce işçi çalıştıran bir işçi başını getirmişti. Bizim de bizi Özerk Sanat Kurumu'nun kuruluşuna götürecek başka birisine ihtiyacımız olduğunu gözlemliyorum. Biz kendi kendimize kalırsak 14 sene önce söylediğimiz sanatın sorunlarının değişmeyeceği ve bu sorunların çözümlerini bugün gene konuştuğumuz gibi ileride konuşacağız.

Ben yazımı hazırlarken dernekler kısmında olduğu için derneklerin ne gibi problemleri olur, bu problemleri sanki bu genel kurul gibi olan toplantıya sunarsak belki ileride işimize yarar diye bazı somut örneklerle geldim. Belki bu kadar güzel, büyük konuşmaların içinde küçük gibi görünecek, ama dernekler açısından dernek yöneticisi olarak baktığınız zaman çok önemli bazı sorunlar ve bu sorunların da Özerk Sanat Konseyi'nin kendini bu toplantıdan, yani odanın dışından sokağa çıkarması, halka katılması, yöneticilere "ben varım" demesi 14 sene sonra hiç olmazsa demesi için bazı somut örnekler var. Lütfen müsaade ederseniz size vereyim. Başta zaman zaman konuşmuşuzdur, kuruluşun bir ofisi olması lazım, bu ofisin telefonu, faksı, şusu busu olması lazım, sekreteri olması lazım. Arkadaşlar, şu söylediğim ofis bilgisayar, sekreter falan filan bunları yapamıyorsanız biraz önce parantez içine alıp katıldığım sizin bütün söylediğiniz sözler başka bir yöne çekilir. Ali Rıza Bey'in söylediği güzel bir laf var, orada olacaksınız. Ben tiyatrocular arkadaşlara, sinemacı arkadaşlara söylüyorum, Telif Hakları Yasasının Tasarısı çalışmasında bulundum. Emre Kongar Bey müsteşardı, orada demek ki, sizi temsil eden kimse yoktu. Çünkü ben karikatüristleri temsil ettiğimde şöyle bir olayla karşılaştım; tasarı önümüze geldi, sinema, tiyatro, falan, filan, resim ve benzerleri diyordu. Ne olabilir? Karikatür, ama ben oradaydım, ben müdahale ettim. "Hocam, sizden rica ediyorum, bizi hakimlerin karşısında karikatürün ne olduğunu, resmin ne olduğunu izah etmeye mecbur bırakmayınız" dedim. Bana Bay Gülen diyordu, "Peki ne yapalım Bay Gülen?" dedi. Dedim ki, şuraya bir karikatür lafı koyalım. O gün bir karikatür lafı konuldu, bugün yasada karikatür ayrı bir laf olarak geçiyor ve buradan eklemek kazanan arkadaşlar benim heykelimin dikilmesini söylüyorlar.

Önerilerimi vereceğim. Bakın, size somut bazı şeyler söylüyorum, Özerk Sanat Konseyi kurulmalı ve piyasaya çıkmalı arkadaşlar. Bunun için şunları söylemek

istiyorum: Dernekler valiliğe bağlı olarak çalışıyor ve dernekler masası Karaköy Bankalar Caddesinde, eğer Silivri'deki bir dernek, Şile'deki bir dernek, Kartal'daki, Pendik'teki bir dernek oraya bir yazı gönderirse o yazıda ufaklık böyle yanlış veya kıvrık bir şey varsa ve memur beğenmediyse bunu tekrar Silivri'ye, Şile'ye, Kartal'a, Pendik'e geri gönderiyor. Ben şahit oldum, cep telefonuyla konuşuyordu adamcağız, "ben oraya gelir gelmez istifa edeceğim dernekten, yönetimden, bir daha buralara kadar geri gelmem" diyordu. Haklıdır.

Bu örnekleri şunun için veriyorum; bunlar somut örnekler, Özerk Sanat Konseyi kurulmalı ve bizim haklarımızı korur bir şekilde piyasaya çıkmalı, bunun için söylüyorum. Bir başka örnek; Dernekler Yasasına göre derneklerde yapılacak etkinlikler, bu etkinlikler söyleşi, kitap imza günü veya sergi açmak gibi etkinlikler dahi olsa hepsini dernekler masasına bildirmek mecburiyetindediniz. Adam Silivri'de kitap imza günü yapacak üç yazara, Silivri'den buraya gelecek, onu bildirecek veya Kartal'dan bilmem ne şeyini gelip bildirecek. Okey verirler, vermezler onu bilmiyorum. Bu mecbur yasa gereği. Eskiden bulunduğumuz beldedeki kaymakamlığa, polise dilekçe veriyorduk, yazı veriyorduk, orada bitiyordu veya bir şey varsa yakındık, işi halledebilirdik.

Başka bir örnek vereceğim, bunu ben bizzat yaşıyorum; mal sahibi olduğunuz binada dernek kurarsanız dernek kuruluşu için kira kontratı yapmak mecburiyetindediniz. Kira kontratı yaptığınız takdirde stopaj ödemek mecburiyetindediniz. Yeni çıkan yasaya göre ki, daire karımın, karıma kira ödemek mecburiyetindeyim, bu sebepten stopaj ödüyorum, ama ona kira ödemiyorum, idare ediyorum hadi canım falan diye, ama yasa diyor ki, kirayı bankaya yatıracağını. Ben karıma parayı ödemek için bankaya yatıracağım, karım da bankadan aldığı kira bedelinden gelir vergisi ödeyecek. Karikatüristlerle ilgili bir gözlemim var. Bankada para yatırıyorum. Hanım sordu: Mesleğiniz? "Karikatürist" dedim. Baktı bilgisayara "böyle bir meslek yok" dedi. "Peki, emekliyim" dedim. Baktı "evet, var" dedi. Bir örnek daha veriyorum: Her beldede belediye başkanları bazı derneklere, yani bizim derneklerimize karşı kendi kurdukları dernekleriyle, sarı derneklerde işi götürüyorlar. Bunlar da yasal olmayan faaliyetlerde bulunuyorlar. Yani bir beldede bir dernek kendine gelir sağlamak için de olsa veya gençleri yetiştirmek için de olsa resim, müzik kursları verse belediye ona başka bir yığın yollardan, şimdi söyleyemeyeceğim belki, afiş asmasından tutun bilmem nereye kadar mani oluyor. Bakırköy Belediyesi'nin bir şovunu seyrettim, 250 kişi sahnede Türk Sanat Müziği Korosu, 250 hanım çıktı. Düşünebiliyor musunuz? Bakırköy'de bu gibi işten geçimini temin etmek isteyen bir derneğin müşteri bulmasına imkân mı var? Bu örnekleri tekrar ediyorum, Özerk Sanat Konseyi piyasaya çıkmak için elle tutulur bazı şeyleri önüne koysun, çıksın, valiliğe gitsin, "ben Özerk Sanat Konseyiyim" desin. Bana şöyle söyleyebilirsiniz; sen kendin halledemiyor musun? Ben sordum dernekler masasına, onlar da bana dedi ki "valiliğe

gideceksiniz, dernekler bir araya gelecek toplanacak ve bir toplantı tertip edip problemlerinizi anlatacaksınız, çözüme gidilecek” dediler. Bu da böyle Özerk Sanat Konseyi’nin işi olmalı ve kendisini korumalı, bizi de korumalı. Teşekkür ederim. (Alkışlar)

FİKRET TERZİ- Teşekkür ederiz. Aramızda ödenekli bir sanat kurumunun genel sanat yönetmeni ve müdürü var; Sayın Suat Arıkan dilerse onlar da konuşabilirler. Öyle bir hakları olduğunu bildirmek istedim. Kültür Sanat-Sen’den Yavuz Demirkaya lütfen. (Alkışlar) Bundan sonra yapacağımız paneli mutlaka sınırsız süreli koyalım da, arkasından tartışma zamanı da kalsın.

YAVUZ DEMİRKAYA-KESK Kültür Sanat Sen- Değerli dinleyici arkadaşlarım, hepinize saygılar sunuyorum. Bu saatten sonra sizin zamanınızı fazla almayacağım, sadece şunu söylemek istiyorum: Kültür Bakanlığı ile en çok cebelleşen, çatışan, sokaklarda mücadele eden, Kültür Bakanı ile sürekli görüşen, ona sürekli raporlar sunan 3000’in üzerinde üyesiyle KESK içerisinde tek yetkili sendika olan, bütün bu saydığımız dernekler, vakıfların konularını içeren ve onların mevzuatlarıyla uğraşan çalışan insanların sendikası olarak buradayım. Ankara’dan geldim ve özellikle Özerk Sanat Konseyi’nin bu yapılanmasına sendika olarak destek vermek için buradayım. O açıdan yapılan bütün bu değerlendirmeler çok önemli ve tarihi ve bu tarihin -artık yapacağım sunumu yapmayacağım- artık bir pratiğe dönüşmesi ve sonuçlandırılması aşamasına gelmemiz gerekiyor. Bizim kendi kendimize konuşma pozisyonunda olmamız gerekiyor. Bu açıdan birleşmemiz ve dayanışmamız gerekiyor. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nde biliyorsunuz geçtiğimiz yıl grev ve toplu sözleşme sendikal hak kabul edildi. Buna göre biz bu yasayı uygulattırmak için geçen sene ağustos ayında masadan çekildik. Bu sene bu süreci işletmek ve bu hakkı almak için uğraşacağız. Tabii, bu hakkı almak bütün bu konuşulanların mutabakat metinlerine, sözleşme metinlerine girmesi anlamına da geliyor. Buradaki konuşan arkadaşlarımızın özellikle belgesel sinemada olsun, devlet opera ve balesi adına olsun, tiyatrolar adına olsun, bütün o konuşmaların mevzuatlarını biz zaten raporlar eşliğinde 6 ayda bir veriyoruz ve bizim bu konularda danışmanlarımız da var. Bir iletişim eksikliği de var, bu da görünüyor. Sendikamıza dernekler geliyor, Enformasyon Memurları Derneği geliyor, diğer dernekler geliyor. Bu dernekler sendikanın antetini kullanarak sadece bu bile çok büyük bir etki yaratıyor. Kültür Bakanı keşke bugün buraya gelmiş olsaydı farklı şeyler konuşabilirdik. Bu açıdan ben iletişimimizin artması ve bu grevli toplu sözleşme sendikal hakla birlikte bu sorunların artık çözüm aşamasına gelmesini istiyorum. Bir konuya daha değinmek istiyorum; özellikle öğleden bu yana söylenen AKM alanıyla ilgili Taksim’deki binada biz çok mücadele ettik. Sevgili Orhan arkadaşım ve TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi burada çok mücadele etti, diğer emeği geçen her arkadaşımıza teşekkür

ediyorum. Bu bina tescilli bina arkadaşların söylediği gibi ve biz öncelikle korumacılık mantığıyla bakıyoruz. Türkiye'nin SİT alanları, anıtsal değerleri, tarihi alanları yağmalanmaya çalışılıyor ve size şunu da söyleyeyim; bu binanın kurtarılması için dava da açtık. O davanın arkasından bu kurul istifa etti. Rant var burada ve bizim o baskımız biliyorsunuz, çoğunuz duydunuz, basın toplantıları yaptık, gerekçelerimizi söyledik. 7 ay önce siz burada Beyoğlu Belediyesi'nin imar kapsamında avam projeyi onaylıyorsunuz, 7 ay sonra Mayıs 2008'den 7 ay sonra bir avam proje daha çıkarıyorsunuz, bunu onaylattırıp bunu uygulamaya geçiriyorsunuz. Tescillenmiş bir proje varken bunu yapıyorsunuz ve bu tescilli bir binanın yapısını yenileme olarak söyleniyor. Biz yenilemeyle tadilatı, yani restorasyonu aynı kefedede tutmuyoruz, yenileme farklı bir şey. O zaman Aspendos'u da yenileyelim, çok güzel, camlı, aynalı bir şeyler yapalım ya da Alliaoni'ları öyle yapalım. Niye o zaman gidip diğer sular altında kalan yerleri yenilemiyorsunuz? Bu açıdan ben bir noktayı da size söylemeden geçemeyeceğim; Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonunun 2002 TİSK raporu var. Bu rapora göre ödenekli sanat kurumları, Devlet Opera Bale Genel Müdürlüğü, Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü bunların devletten ödeneğinin kesilmesi hazine, özelleştirilmesi, kütüphaneler ve müzelerin yerlere devredilip özelleştirilmesi ve Kültür Bakanlığı'nın da lağvedilmesini* açıklandığını görürsünüz. Bu gerçeğe bakarsanız olaya neden birleşmemiz gerektiğini sanırım daha iyi görürüz. Ben zamanınızı almıyorum, çok teşekkür ediyorum. Görüşmek üzere. (Alkışlar)

FİKRET TERZİ- Teşekkür ederiz. Daha önceden kendilerinden bildiri istememiştik, konuşma istememiştik, Suat Bey dilerseniz bildirinize de katılabilirsiniz daha sonra, buyurun lütfen. İstanbul Devlet Opera Balesi Genel Sanat Yönetmeni, Müdürü, Sanatçı Suat Arıkan.

SUAT ARIKAN- Nereden başlayayım bilemiyorum ki, döndü dolaştı gene AKM'ye geldi konu.

FİKRET TERZİ- Siz özerkleşmemizdeki engellerin kaldırılması için öneri getirirsiniz.

* *Lağvetmek:-i* Bir kuruluşu kaldırmak, işleyişine son vermek

SUAT ARIKAN- Özelleştirilme kavramı son derece tehlikeli Devlet Opera ve Balesi için. Çünkü bizim anladığımız anlamda gösteri sanatı, opera ve bale hiçbir zaman gelir elde etmek üzere yapılmamıştır. Bu Amerika'da da, İngiltere'de de, Paris'te de para kaybedilerek yapılan sanatın bir formudur.

Burada gelir elde etmek yoktur. Bu insanlığa bir armağandır, insanlığa yapılan bir yatırımın gereğidir. Bunu desteklemek tabii ki devletin üzerinde belki çok büyük bir yük gibi görünüyor, ama dünyada örnekleri olduğu gibi bu sponsorluk müessesesiyle ancak yürür. Paris operasının ya da Londra Kon Carden'ın program kitapçığını aldığınızda orada ilk sayfayı açtığınızdan itibaren orada sermayenin bu eseri, o eserin sponsorlarının listesiyle karşılaşsınız. Ne yazık ki, ülkemizde sponsorluk müessesesi çok iyi çalışmıyor ve sponsora gittiğimiz zaman sponsorlar ilk olarak şunu soruyor: “Kaç göz bunu görecek? Ben Ali Sami Yen’e reklâm vermeyi tercih ederim” diyor. Düşünün bir de Atatürk Kültür Merkezi olmak bizim için çok bir avantaj, ama Mersin Operası ne yapsın ya da İzmir Operası 400 kişilik salonunda hangi gözler için sponsorlar bulabilsin?

Burada bence şunun çok güzel bir sanat yönetim kurulu gibi şu anda izin vererseniz bir hayalimi dile getirmek isterim. Bana göre en büyük sorunlarımızdan biri ressamlarımız dansçılarımızı tanımaz, dansçılarımız sinemacılarımızı tanımaz, şairlerimiz felsefecileri tanımaz, romancılarımız müzisyenleri tanımaz. Biz sanatçılar olarak birbirimizi tanımıyoruz. Burada biz birbirimizi tanımadıkça, birbirimizi fikirleriyle birbirimizi tetiklemedikçe bir düşüncenin şiirdeki, sinemadaki, heykeldeki sanatın diğer bütün formlarındaki yansımalarını tek vücut olarak örneklerini sunamadığımız sürece evrensel olmamız söz konusu değil, biz sadece Fransız yazarları taklit ederiz o zaman, Floransalı heykeltıraşları taklit ederiz, dolayısıyla ulusal kimliğimizi, sanattaki duruşumuzu ve de en önemlisi bunu üzümlere söylüyorum; “halkımız ben sanatsız yaşayamam” demiyor. Bu korkunç bir şey, bizim başımıza bir şey geldiği zaman hiç kimse sokaklara dökülmüyor. Sadece halkımız değil, öznel bir örnek vereyim; ben yaklaşık 28 senedir Atatürk Kültür Merkezi’nde kariyerimi şarkıcı olarak yapıyorum, kendimi tanıttığım zaman “ben şarkıcıyım” diyorum. “Hiç tanımıyoruz sizi” diyorlar sokaktakiler, ben “opera şarkıcısıyım” diyorum, “haaa” diyorlar.

Ben geçtiğimiz yakın bir tarihte Kültür Bakanım tarafından görevden alındım. Görevden alınış sebebini hazmedemediğim için, aslında bayılmıyorum Devlet Opera ve Balesi’nin müdürü olmaya, ama hazmedemediğim için yargı yolunda tek başıma bir mücadele verdim. Burada TOBAV’da da şube başkanlığı yapmıştım, ama bu mücadeleyi tek başıma verdim ve kazanamadım, benim üzerime bir sürü cezalar verdiler. Cezaları mahkemeye verdim, hepsini kazandım, affa uğradım, ama “aftan yararlanmak istemiyorum” dedim, davaların devamını istedim. Bir davayı kazanamadım, peşini de bıraktım, çünkü zaten hem göreve geri döndüm, hem de tazminat davalarını kazandım, fazla da ciddiye almadığım için sustum. Kaybettiğim dava görevdeyken TOBAV’la işbirliği yapmış olmamdı. Bundan daha korkunç bir şey olabilir mi? İleride kitabımı yazarsam “Görevdeyken” başlığında, bu benim için günümüzün içinde bulunduğumuz koşulların ne kadar barbarca olduğunun bir göstergesi olarak sayfalarımı girecek. Çok teşekkür ederim. (Alkışlar)

FİKRET TERZİ- Biz teşekkür ederiz, sağ olun. Suat Bey bize sanatçılar olarak biz birbirimizin farkında değilken toplumsal demokratik farkındalık kültürünü nasıl oluşturacağımız konusundaki soruyu biraz daha derinleştirdi.

Genç sanatçılardan sinema alanından Ezgi Bakçay, heykel alanından Işık Özçelik bizlere seslenecek. Toplam 5 dakikalari var, onlar genç olduğu için hiç hakları yok.

EZGİ BAKÇAY- Bu haksızlık diyerek başlamak istiyoruz. Hepinize merhaba, öncelikle burada olmaktan dolayı tahmin edeceğiniz gibi çok heyecanlıyız. Bütün sözlere başlamadan önce bir kere teşekkür etmek istiyorum sizlere, hepinize burada tek tek teşekkür etmek isterim bütün bu yıllarca verdiğiniz emekler için, çünkü bunların hepsinin bizim için olduğunun çok farkındayız. Çünkü sizler bütün meslek hayatında bir yerlere gelmiş çok saygın kültür ve sanat insanları olarak mutlaka çok büyük problemlerle karşı karşıyasınız sanat ortamında, kültür dünyasında. Peki, bir de bizleri düşünün, yolun başında olan gençleri düşünün; tamamen piyasa ekonomisi tarafından şekillendirilmiş kültür sanat dünyasının içerisine atılmış, denemek için, yanılmak için, aramak için, öğrenmek için zamanı olmayan, buna imkân tanınmamış gençleri düşünün. Piyasa tarafından yönlendirilen bir sanat ortamı sizden ne bekler? Tabii ki para getirecek şeyi bekler, tabii ki denenmiş, sınanmış olan şeyi bekler ve tabii ki yıldız olmanızı bekler, isim olmanızı bekler. Yoksa size niye yer versinler? Çünkü isim olacaksınız ve doğrudan metalaştırılabilecek yaptığınız iş, doğrudan satılabilecek. Bunun dışında hiçbir şansınız yoktur, dolayısıyla her şeyden önce bu özerkleşme tartışması; denemek, yanılmak ve öğrenmek için zamana ihtiyacı olan genç sanatçıları ilgilendirir.

Bunun için tek şart vardır, belki bugünkü konuşmalarının hepsini toplamak adına bir talep vardır; o da sosyal devlettir. Bugün belki adı konulmadı, ama gerçekten söylenmesi gereken şey bu sosyal devlet kelimesidir. Çünkü bunu söylemek sanatçıları çok güçlendirecektir, sanatçıları yalnız hissettirmeyecektir. Çünkü bugün bizi sanatçılar olarak, bunu söylemekten onur duyarak söylüyoruz, bizi aynı zamanda eğitim hakkı için mücadele veren insanlarla, sağlık hakkı için mücadele verenlerle, evleri yıkıldığı için barınma hakkı mücadelesi verenlerle, her şeyden önce bütün bu ülkede yaşayan herkesle, yani yaşama hakkı için mücadele edenlerle aynı platforma taşır. Çünkü sanatçılar üretemezse yaşayamazlar, bu bir yaşama hakkı mücadelesidir. Dolayısıyla bizi diğer bütün hak mücadelesi unsurlarıyla aynı düzleme taşır. Eğer sanatçılar bir hak elde edeceklerse bunu tek başlarına elde edemeyecekler, eğer böyle bir talepleri varsa bugün Sosyal Sigortalar Genel Sağlık Sigortası (SSGSS) eylemi olduğu zaman ben sanatçıları bir pankartın altında görmek istiyorum ve bununla gurur duymak istiyorum. Ben sanatla uğraşıyorum dediğim zaman örgütlü olduğum ya da olmadığım bir platformda dalga geçilmek istemiyorum. İnanın sanat etkisizliğiyle damgalanmış durumda bugün Türkiye’de ve gurur duyabilmek için sanatçı olmakla ve sanat ortamına emek vermekle gurur duyabilmek için

ben sanatçıları alanlara davet ediyorum, hak mücadelesinin her noktasında olmaya davet ediyorum. Ancak sanatçılar yaşama ve sanat yapma haklarını bu platformlarda alabilirler, mücadeleyi orada öğrenebilirler, üstüne üstlük orada mücadele etmenin yöntemlerini öğretebilirler, çünkü yaratıcılık onlarda.

Bugün bizim yeni mücadele yöntemlerine ihtiyacımız var. Medyayı ve dünyayı değiştirebilmek için yeniyi kim tasarlar? Sanatçı tasarlar, o zaman hep beraber bu hak mücadelesinde yan yana olmayı davet ediyorum sizleri, yaptıklarınız için teşekkür ederiz ve gelecekte korkmayın. Gençler o kadar apolitik ve etkisiz değiller. (Alkışlar)

FİKRET TERZİ- Yapılanların boşa gitmediğini anlıyoruz.

İŞİK ÖZÇELİK- Öncelikle Ezgi'ye teşekkür ediyorum, biraz toparlayıcı bir konuşma oldu. Benimkiler biraz daha hatırlatma niteliğinde olacak. Sanıyorum burada konuşulan, şu ana kadar konuşulan her şeyin en çok gençleri ilgilendirdiğini, en çok gençlerin geleceğini ilgilendirdiğini tekrar hatırlatmak gerekir. Fakat bir eksikimiz var, gençlere aslında yeterince ulaşamıyoruz, ulaşamıyoruz. Daha önce yapılan Özerk Sanat Konseyi'nin tartışmaları içinde belki yeni bir unsur olarak gençlere ulaşabilmek adına bir şeyler yapılmasını yeni bir tartışma ya da yeni bir özleştirme konusu olarak, başlığı olarak öneriyorum. Onun dışında zaten 14.00'den beri yapılan ve birçok hocamızın da bahsedilen kavramları tanımladığı gibi daha fazla bir şey söylemek gerektiğini düşünmüyorum, sadece yeni başlıklar, yeni hareketler üzerinde konsantre olmalıyız diye düşünüyorum. (Alkışlar)

FİKRET TERZİ- Teşekkür ederiz. Değerli arkadaşlar, sonuç bildirgesi için ana iletiyi dilerseniz saptayalım, daha sonra oluşturulacak bir komisyonla ilkeler belirlensin. Bu akşam olmayacak kuşkusuz bu, ana iletinin sınırlarını nasıl çizelim sonuç bildirgesinin? Buyurun.

TAMER LEVENT- Özerk Sanat Konseyi kurulmasının zorunlu olduğu, Türkiye'nin bugünkü ortamında buna somut ihtiyaç duyuluyor. Daha önce politik ortamlarda sanat ve sanatın gelişmesiyle ilgili sistematik gelişmelerin programlanmadığı bir ortamda Özerk Sanat Konseyi'nin resmen kurumsallaşması, meşrulaşması, yasanın kabul edilmesi için bir mücadele verilmesi gerektiği ve bu yasanın kabul edilmesi için gerekli her türlü çabanın gösterilmesi adına bir manifesto gibi bir şey olsa bence bağlayıcı bir de yanı olur diye düşünüyorum.

FİKRET TERZİ- Bunun ayrıntılarını ve ilkelerini koyarken 76 dediğimiz sanat örgütünden katılanların imzası olmalı, olmayanlar da burada bulunmamalı değil mi? Buyurun.

NİHAL MURATOĞLU (Arizona)- Sosyal girişimcilik diye bir konu vardır ve sosyal sorumluluk diye bir konu vardır ve grup dinamikleri davranış birimi diye bir konu vardır. Öbür taraftan yaratıcılığın hem tarımda, hem sanatta, hem teknolojiye, hem de bireysel gelişimde kullanılması icap ettiği ve bunun birbirinin içine dönüşüp her yerde kullanılacak bir meta olduğu, bu şekilde kullanılmadığı takdirde artık işimize yaramayan bir yaratıcılık olduğunu kabul eden birtakım yeni gruplar vardır. Bunlardan haberiniz yok, ben naçizane haber vermek istiyorum.

Öbür taraftan örgütlenmenin ne olduğunu açmanızı rica ediyorum. Örgütlenme takım çalışmasını yapmasını öğrenmedir. Bireysel girişime girmek ve birtakım yeni becerileri öğrenerek farklılıkların bir araya gelip ca..... bir şekilde çalışmasını bilmesi, proje yazmasını, eyleme geçmesini bilmesidir. Eğer örgütler bunları yapmadığı takdirde AKP gibi bir partide bunun yapıldığını gördüğü halde poposunu kaldırıp çalışmadığı takdirde hâlâ laklaklı bir konuşan kültürde kalıp yazıya geçmeyip, ... geçip ve eyleme geçmeyen bir kültürde kaldığı takdirde sanatçılığımız burada bir yanlışlık yapıyorlar ve uyumuş durumdalar, bir gafletler. Dolayısıyla sanatçılarımızın içinde benim gördüğüm muazzam transa geçmesi icap eden sanatçılarımız var. Bunları önce transa geçireceğiz yaratıcı dramayla, ben burada kısaca rica ediyorum ki, bazı merkezlerimiz var. Burada sizleri davet edeceğiz ve sizlerin hepinizin gruplar halinde gelip burada hiçbir şey yapmayıp, yaratıcı dramayla Tamer Levent Bey veya onun yetiştirdiği gençlerle takım çalışmasını öğrenip buralardan bu yazıları yazıp çıkarmanızı rica edeceğiz. Çünkü orada içlendirilmiş ve benimsenmiş, anlaşılabilir ve kültürü kurulmuş bir gruplar çıkacak. Siz eski demode yollardan bir yere varmaya çalışıyorsunuz. Kusura bakmayın, bunlar çok demode, onun için de burada en çözüm olacak şeyi ben sizden rica ediyorum, öneriyorum ve imkanı da vermek için CTR.....(100) diye yeni bir dernek kuruldu, onun kanalından da size dışarıdan paralar bulmaya ve kendiniz projeler yazarak para bulmayı öğretmeye de kapıları açacak bir yerler bulmayı öneriyorum. Yapılabilir bunlar efendim, teşekkür ederim.

FİKRİ TERZİ- Biz teşekkür ederiz. Arkadaşlar, bir dinletiyile bitireceğiz, ancak şununla özetleyeyim.

Halka karşı sanat yapılamayacağı gibi örgütlere karşı bileşenimiz olan örgütlere karşı konsey de oluşturulamayacaktır kuşkusuz, ancak o örgütlerin tabela örgütlülüğünden çıkıp Özerk Sanat Konseyi onuru diyeceğim ben buna hâlâ altında yaşamak istiyorlarsa ve bunu Özerk Sanat Kurumuna dönüştürme payını da elde etmek istiyorlarsa hanımefendinin de sözünü ettiği anlamda çabalara katılmaları gerekli. Bu yüzden Tamer Levent'in şimdi özetle sözünü ettiği, ama mail grubumuzda bütün bunları yayınlayıp en kısa zamanda bir kurul oluşturarak sonuç bildirgesi saptayıp, bunu örgütlerin imzasına sunmak gerekli.

ALİ RIZA BİNBOĞA- Ben konunun şu anlamda büyük önem arz ettiğini söylemek istiyorum: Özerk Sanat Konseyi'ni tartışacak bir pozisyonda olabilecek herhangi bir bildirimde bulunmamaktan yanayım. Şöyle ki, 14 senelik bir mazimiz var, durum ne olursa olsun şöyle ya da böyle bugün bir panel düzenleyecek pozisyonda varlığınızı sürdürdüğünüzün belirtisi var. Bunun bir konsey olarak bundan sonra iş ve işlemlerinizi sürdürebilirsiniz, ancak Özerk Sanat Konseyi'nin "özgürlük, özerklik ve sanat" adına açtığı bu tartışmada herkesin özgürce düşüncesini açıkladığı bu tartışmayı bir kitapçık haline getireceğiniz için aslında Özerk Sanat Konseyi bir eylemde bulunan, iş ve işlem yapan bir konsey olarak varlığının da kanıtı olacaktır. O yüzden de siz şimdi burada nasıl bildirimde bulunursa bulunursunuz, Levent Bey'in bununla ilgili söylemleri aslında "özerk sanat"ın iş ve işin üzerinde olduğu anlamını taşırsa doğru bir şey olur, değilse siz Özerk Sanat Konseyi'ni bizatihi kendi elinizle tartışmalı hale getirirsiniz. Hâlbuki şu anda ben örneğin, beni aradıklarında yurtdışındaydım. "Tamam, sormuyorum, gider bir şey düşüyorsa üzerime yaparım" dedim, ama Özerk Sanat Konseyi'nin varlığını bilerek geldim. Bunu bu şekilde yapmayın, iş ve işlemlerinizin biri olarak sonuçlandırdığınız bir panel olarak değerlendirin ve bu paneli insanlarla, buraya gelenlerle paylaşın, kendi dağarcığınıza da koyun. Sakın ha, aslında 14 senelik bir maziye sahip bir konseyin ki, burada Levent Beylerin de çok önemli katkıları varmış başından bu yana, tartışmalı hale getirecek pozisyonlara sokmamanızı temenni ederim. Bunu şu anlamıyla da önemli buluyorum; siz mi acaba kendiniz Özerk Sanat Konseyi yok gibi bir durumla mı baş başasınız? Değil, hâlbuki, insanlar görüşlerini açıkladılar, insanlar çok özgürce bir tartışmanın içerisine girdiler, kendilerini ilgilendiren dertleri söylediler. Demek ki, bu konsey çalışıyor ve bu çalışmaları da bu yaptığınız "özgürlük, özerklik ve sanat" adı altında panel sonucu olarak yayınlayınız ve bu şeyi tartışmalı hale getirmeyin.

KUBİLAY ÖNAL- Ben kısaca, bu kitaplaşacak. Kitaplaşma süreci var, ondan önce deşifasyon süreci olacak, size gönderilecek, bütün konuşmacılara gönderilmeye çalışılacak. O sırada yeni bir belge edeceğiz, belki buradan biraz daha farklı olacak doğal olarak.

İkili bir süreç var; bildiri konusu Özerk Sanat Konseyi Yürütme Kuruluna görev olarak verilebilir. Ben burada ayrıca Ezgi'yle Işık'a bir imtiyaz tanıyalım diyorum. Çünkü onlar sonuna kadar dinlediler ve sonunda da en özlü bana göre şeyi söylediler. Dolayısıyla onları da bu kapsamda değerlendirip yürütme kurulunda görevlendirme verelim. Onlar açıklamasını yapsınlar, buradaki şeyi de dinlediler. İkincisi, 6. Sanatçılar Kurultayına Doğru dizisi bu, fakat yılda bir etkinlik yapıyoruz. Biz ne zaman kurultay yapacağız gibi bir sorun çıkıyor. Dolayısıyla demek ki, bir ara noktada bir değerlendirme yapmamız gerekiyor. Ben böyle bir sonuç çıkardım bugün, yani biz Özerk Sanat Konseyi'ni

değerlendirdik çok fazlaca bugün, Ali Rıza Bey dediğinde haklı, biz çok fazla onun içinden konuşmaya başladık. Hâlbuki etkinliğin amacı tabii dolaylı olarak Özerk Sanat Konseyi idi, içinden konuşunca tuhaf bir durum çıktı. Bunu değerlendirmek üzere bir oturum yapalım. Böyle bir ihtiyaç var gibi duruyor. Ali Rıza Bey'in söylediği son şeye son derece katılıyorum, dolayısıyla böyle bir değerlendirme turunu da şöyle yapalım diye bir yöntem önerim var. Maillerimiz var, dolayısıyla bugün kitap da oluşacak ya, kitap oluşma süreciyle birlikte bu değerlendirme sürecini de oluşturursak paralel olarak sonuçta bir imza, sizin istediğiniz, Tamer Beyin istediği imza süreci oluşabilir. O imza süreci gene elektronik ortamda tamamlanabilir, hatta şeye de açabiliriz. Bir süreç örgütleyelim, ama bunun 6. Sanatçılar Kurultayına doğru olduğunu her yerde yalnız belirtmek ve perspektifini de ona doğru kurmamız doğru olur kanısındayım.

FİKRET TERZİ- Arkadaşlar, dağılmadan bir şey daha duyurayım; alınan sonuçların kamuoyuna deklare edilmesi, ülkedeki olumsuzluklar karşısında Özerk Sanat Konseyinin sessiz ve sorumsuz kalması gibi eleştiriler var. En son burada da yapıldı bugün, bu anlamda zaman zaman gerekiyor.

TAMER LEVENT- Fikret bir şey söyleyeceğim; Ali Rıza Bey ben söyledim, yanlış anlaşılabilir diye çok doğru bir uyarıydı çünkü, ama Kültür Sanat-Sen'in de belirttiği gibi Kültür Bakanlığı'nın lağvedilmesine yönelik bir çalışma var, bunu duymuşsunuzdur herhalde. Başbakanlık böyle bir anket çıkardı ve bu anket gönderildi, bakanlık bunu dolduruyor. Meselâ, eski eserler Müzeler Genel Müdürü nereye devredilebilir filan gibi. Ben demin söylediğim şeyi biraz daha Ali Rıza Bey'in uyarısıyla daha düzelterek söyleyeyim; bunun formülünü bulmak, bir taslak çalışması yapılacağını düşünerek söylüyorum. Özerk Sanat Konseyi'nin 14 yıllık tecrübesiyle bu tür tehlikeler nasıl ifade edilir bilmiyorum, ama Kültür Bakanlığı'nın lağvedilmesi ve Özerk Sanat Konseyi'nin daha aktif ve etkin olarak rol almasıyla ilgili belki yeni bir yasa çalışması yaptığı da gündeme nasıl getirilir? Bunu zaman dar olduğu için uzun uzun fikir üretmiyorum, ama bu anlamda elde olan bu birikimin bir hedefe yönelik şekillendirilmesi, yeniden şekillendirilmesi, var olan yapıyı reddetmeden ifadesini bulsun istiyorum.

FİKRET TERZİ- Teşekkür ederiz.

Şimdi Güneş Özgeç, Ömer Özgeç sanatçı ailenin baba-kız iki sanatçı üyesi. Bizim gerginliğimizi ve çıkmazımızı biraz olsun hafifletir. Hoş geldiniz, buyurun. (Alkışlar)

Onlar hazırlanıncaya değin şunu söylemek istiyorum çok kısa; kendileri için sanat yapılan sanat tüketicileri, onlar için sanat üreten sanatçı dediğimiz bir anlamda sanat üreticilerinin yanında değilse, halka karşı sanat yapılar hale geliyorsa, halk için yapılan sanat karşılığını bulamıyor, tüketilemiyorsa bu

yalnızca sistemin sorunu değil, insanlarımızın da sorunu. Bir gün bunun faturası çok ağır olur, bunun bedeli son derece ağır olur. Anaokulu çağına inen Kuran kurslarından yarının kurucularının ülkeyi nereye getirecekleri, götüreceklerini iyi hesap etmek zorundayız. Bunun için yalnızca biz sanatçılar, sanat üreten insanlar değil, sanat tüketen halk dediğimiz geniş kitleler, yığınlara da düşen ödevler var. Onların dikkatini de bir biçimde çekmek zorundayız. Ben onun için Hüsamettin Bey'in manifestoya varacak sonuç bildirgesini çok doğru, sıcak bulmuştum, ama Ali Rıza Bey'in uyarması da çok yerinde, kendi sonumuzu getirmeyelim. Çünkü o kadar güçlü değiliz, 14 yıl olmasına karşın Tamer Levent'in çok doğru saptaması, yani demokrasi kültürünün oluşmadığı bu toplumda hâlâ sanata evet dedirtememiş, sanatı yaşamsal öncelikler sıralamasında hâlâ önlere getiremediğimiz gibi öncelik gitti, seçim kaldı şimdi; marka seçimi, reklâm seçimi, dizi seçimi peşinde olan bir halka sanatı hâlâ sevdirmek gibi bir derdin üstesinden kolay gelinemez kuşkusuz.

Sanatçı dostlarımız Ömer Özgeç, Güneş Özgeç sizi beklettik, kusura bakmayın. Çok sağ olun. Ayten Özgeç sanatçı Güneş'in annesi, TRT'den o da bir sanatçı, seslendirme yönetmeni. Sağ olsun, sahip çıktı etkinliğimize, onu da kırmadı eşi ve sevgili kızı, sizinleyiz. Eski eşi diyelim, peki efendim.

Dinletin sonunda teşekkür etmeden ayrılmış olmayalım, özellikle TMMOB Mimarlar Odası Büyükkent Şubesine çok teşekkür ediyoruz. Yalnızca salon olanağı değil, bütün basılı işlerimiz, kargolarımız, telefonlarımız, içtiğimiz çaylar, dostluklar hepsi onlardan, o olmasa zaten ÖSK'yı buraya kadar da getiremeyiz.

SANAT NEDEN ÖZGÜR

Bu kısa konuşmada vurgulamak istediğim sanatın insanlığın oluşumu ve gelişimine paralel bir olgu, ve bu nedenle insan gibi özgür olduğudur. Kuşkusuz, özgür olmayan, olamayan insan var ve de tecimsel ve politik olarak kullanılan, alet olan sanat da var. Özellikle günümüzde ortadaki kültüre bakarsak daha çok böyle insan ve böyle sanat görüyoruz. Üstelik, sanatın özgürlüğü tartışmalarına sığınarak sanatı kullanan pek çok sanatçı-politikacı da görüyoruz; hatta bugün sanat ortamında daha çok bunları görüyoruz.

Ama insanı bugünkü gelişmişliğine, bilincini ve zihnini kullanma edimine ulaştıran kuşkusuz tarih boyunca, her aşamada onu bir kerte daha bağımsızlaştıran, insanı bir adım daha ileri götüren hep sanat, ya da yaratıcılık olmuştur. İnsanın hayal gücünü kullanarak ona ampirik olarak verilen nesnel gerçeği (ki bu da insanın kendi yapılandığı bir gerçektir), aşarak bilinmeze cesaret edebilmesi yalnızca ona, insana ait bir yetidir. Yaratıcılık, hem sanat hem de bilim alanında ancak bu tür bağımsız davranışla olabilir. İnsan aydınlanma ile birlikte, sanat, bilim ve etik alanında özgür olduğunun bilincine varmıştır; yani dünyayı ve kendini anlamak ve tanımak için (bilim), dünyayı ve kendini kendisine anlatmak ve temsil etmek için (sanat) ve davranışlarını kendi doğru bulduğu değerlere göre uygulamak için (etik-ahlak), kendi daha üstün bir otoriteye gereksinimi yoktur. İnsan için sosyal ve bireysel yaşam ölçülerini belirleyecek olan insanın kendi aklıdır.

İnsan öncelikle kültürel bir varlıktır ve böyle olduğu için tarihseldir. Yani insan kültür vasıtası ile tarih boyunca sürekli değişmiş, daha doğrusu kendi kendini değiştirmiş ve geliştirmiştir. İnsan için tarih bir değişim sürecidir; bu değişim ise insanın, biyolojik ve fizyolojik ve de maddi sınırları aşarak, her zaman bilinmeze doğru ilerleyerek, kendi yaşam çerçevesini ve kendini yenileyerek gerçekleştirdiği bir süreçtir. Yani insan özgür olabildiği için, diğer hayvanlar gibi salt bir fizyolojik varlık olarak kalmamış, kültürel ve dolayısı ile tinsel bir varlık olarak kendini oluşturmuştur.

Daha önce söylediğim gibi, insan , insana ait her kültür alanında özgür olabildiği için insandır.

Bu da, inançlarını, davranışlarını güden değerleri, aklının sorguladığı dili (sanat, edebiyat,vs) seçmekte sadece kendi aklının güdümüne uymak ötesinde onu bağlayan hiçbir şey anlamına gelir. Bilim, ahlak ve sanat insan yaşamının üç ana ilgi alanı ise, ve her ne kadar bunların üçü de aslında özgürlük içinde uygulanması gereken olgularda da bunların içinde, görece olarak insanın en bağımsız davranabildiği alan sanattır. Burada vurgulamak isterim ki tabii sanat herkes tarafından sömürülen, kullanılan bir şey olabilir. Ama, bize yeni ufuklar

açan, dünyayı şimdiye kadar görmediğimiz şekilde gösterebilen, yani o güne kadar geçerli ve pratik olan uygulamaların ve anlamların ötesinde yeni bir şekilde tanıtan bir ifade olabildiği vakit, demek ki gelenekleri, kültürün o güne kadar gelişmişliğini kullanarak, bilerek, ve de bir şekilde bunlara karşı gelerek, şimdiye ait, yani şu an yeni ise, yeniyeye ait anlamları ortaya çıkaran sanat, özgür yaklaşımın ürünü olmak zorundadır. Sanat bütün diğer ilgi alanlarından ve pratiklerden daha çok, bugüne ait olmak durumundadır. Yoksa sadece bir tekrardan ibaret olur ve söyleyeceği hiçbir şey yok demektir.

Sanatı kendine göre, kısıtlamaya çalışan politikalar, insanı kısıtlamaya çalışan politikalar gibi her seferinde sonunda iflas etmişlerdir. Sanata biçim veren değerler, kimsenin tayin edebildiği ve önceden kestirebilen değerler olamaz. Zira sanat bugün daha henüz ortaya çıkmamış güçlerin sezgisi ve bir şekilde tarihselliğin bilinmez ivmesi ile gelişir; sanatçı bile özgürlüğü seçerken ve kendini sezgi ve hayal dünyasına bırakırken çoğu kez önceden ne tür bir ifade yaratacağının tüm koşullarını bilemez; ancak ortaya çıktıktan sonra onun üzerinde konuşabilir, ancak ortaya çıktıktan sonra onun biçimsel olarak ne olduğunu söyleyebilir. Bu kesinlik bile ancak tarihin belirli bir anı için geçerlidir. Yoksa, özgürce, zamanın ivmesi ile ortaya koyulmuş bir sanat eseri daha sonra daha farklı anlamlarla da okunacaktır; yani sanatın içindeki sonsuz gizli gücü bir şekilde onu insana benzetir. Nasıl ki insan kendini bütünüyle kalıp olarak anlatamazsa, ve zaman içinde derinlikli bir insanın bilinmeyen birçok niteliği ortaya çıkacaksa, sanat da öyle bir şeydir. Yani sanat bir şekilde insanın tinselliğinin farklı bir maddi ortamda, değerleriyle, gizilgücü ile, duyguları ve anlamları ile bedenleşmesidir. Bu açıdan sanat, başka otoritelere baş eğmeden oluşmuşsa insanın tinselliğinin ve özgürlüğünün simgesidir. Bu sözlerim kuşkusuz ilk kez söylenen

sözler değil ... Özellikle Friedrich Hegel ölümünden sonra yayınlanan Estetik kitabında bunları defalarca tekrarlıyor ve bizi, tecimsel olarak gelişen ve bu nedenle sanatı tüketmeye yönelik modern kültüre karşı ikaz ediyor. Ben de burada bu ikazı tekrarlamak isterim zira, insan insanlığını temsil eden ve tinselliğini kendine en iyi tanıtan ve değerlendiren araçlardan mahrum olduğu vakit insanlığı da o derece gerileyecektir.

Prof Dr Jale ERZEN
SANART Başkanı

ÖZERK SANAT KONSEYİ'NE KATILAN
76 SANAT ve SANATÇI ÖRGÜTÜ
İLE 10 DESTEKÇİ KURULUŞ LİSTESİ

- AFSAD Ankara Fotoğraf Sanatçıları Derneği
- Akdeniz Şairleri Derneği, İzmir
- ANSAN Antalya Sanatçıları Derneği
- ASD Ankara Sinema Derneği
- ASITEJ Çocuk ve Gençlik Tiyatroları Birliği Türkiye Merkezi
- BASAD Bakırköylü Sanatçıları Derneği
- BESAM Bilim ve Edebiyat Eserleri Sahipleri Meslek Birliği
- BSB Belgesel Sinemacılar Meslek Birliği
- Birleşmiş Ressamlar ve Heykeltıraşlar Derneği
- Çağdaş Drama Derneği
- ÇASOD Çağdaş Sinema Oyuncuları Derneği
- Çevirmenler Derneği
- Çizgi Filmciler Derneği
- Çocuk Yayıncıları Derneği
- DETİS Devlet Tiyatrosu Sanatçıları Derneği
- DİSK SİNE-SEN Türkiye Sinema Emekçileri Sendikası
- Diyarbakır Kültür ve Tanıtım Vakfı
- Dünya Kitle İletişim ve Araştırma Vakfı
- Edebiyatçıları Derneği
- EDİSAM Edebiyat ve İlim Eserleri Sahipleri Meslek Birliği
- Ege Kültür Vakfı
- ETM Endüstriyel Tasarımcılar Meslek Birliği
- FİLM- YÖN Film Yönetmenleri Derneği
- FİYAP Film Yapımcıları Derneği
- FOTOGEN Fotoğraf Sanatı Derneği
- Fotoğraf Vakfı
- GMK Grafikerler Meslek Kuruluşu
- GÖRSAV Görsel Sanatlar Vakfı
- GSBRD Güzel Sanatlar Birliği Resim Derneği
- Heykeltıraşlar Derneği
- ITI UNESCO Uluslar arası Tiyatro Enstitüsü Türkiye Merkezi
- ICM – UNESCO Uluslar arası Müzik Konseyi Türkiye Merkezi
- İstanbul Filarmoni Derneği
- İstanbul Devlet Senfoni Orkestrası Derneği
- İSAV İletişim ve Sanat Araştırma Vakfı
- İSTİSAN İstanbul B. Belediyesi Şehir Tiyatroları Derneği
- Karikatürcüler Derneği
- Karikatür Vakfı
- KESK Kültür-Sen Kültür Emekçileri Sendikası
- Kısa Filmciler Derneği
- MESAM Müzik Eseri Sahipleri Meslek Birliği
- Mizah Üretenler Derneği
- MSÜ- DGSA Mezunları Derneği
- MÜYAP Müzik Yapımcıları Derneği -MÜZİK-DER Müzik, Sahne ve Gösteri Sanatçıları Derneği
- MÜZİK-SEN Müzik ve Sahne Sanatçıları Sendikası
- MÜYORBİR Müzik Yorumcuları Meslek Birliği
- Nazım Hikmet Kültür Merkezi
- Nazım Hikmet Kültür ve Sanat Vakfı
- OYÇED Oyun Yazarları ve Çevirmenleri Derneği
- OYUNCU-BİR Oyuncular Meslek Birliği
- Özel Tiyatrolar Derneği
- POPSAV Popüler Müzik Sanatçıları Vakfı
- PTFD Profesyonel Tanıtım Fotoğrafçıları Derneği
- RYD Reklam Yaratıcıları Derneği
- Resim ve Heykel Müzeleri Derneği
- Ressamlar Derneği
- Ruhi Su Vakfı
- SANART Sanat Eğitimcileri Derneği
- SEDER Sanat Eğitimcileri Derneği
- SEN-DER Senaryo Yazarları Derneği
- SESAM Sinema Eseri Sahipleri Meslek Birliği
- SES-DER Seseleştirme Sanatçıları Derneği
- SETEM Sinema ve Televizyon Eserleri Meslek Birliği
- SİYAD Sinema Yazarları Derneği
- SODER Sinema Oyuncuları Derneği -SİNE-KOOP Sinema Ürünleri Kooperatifi -TİYAP Tiyatro Yapımcıları Derneği
- TMMOB İç Mimarlar Odası
- TMMOB Mimarlar Odası
- TOBAV Devlet Tiyatroları, Opera ve Bale Çalışanları Vakfı
- TODER Tiyatro Oyuncuları Derneği -TOMEB Tiyatro Oyuncuları Meslek Birliği
- TTD Tekstil Tasarımcıları Derneği
- TRT- TV Yapımcıları Derneği
- Türk Güzel Sanatlar Vakfı
- Türk Seramik Derneği
- TÜRSAK Türkiye Sinema ve Audiovisuel Kültür Vakfı
- TYS Türkiye Yazarlar Sendikası
- Uluslar arası PEN Türkiye Merkezi
- UPSD Uluslar arası Plastik Sanatlar Derneği
- Uluslar arası Sanat Eleştirmenleri Derneği
- Uluslar arası Tiyatro Eleştirmenleri Türkiye Merkezi
- Yayıncılar Birliği